

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Η ανάπτυξη της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία μέσω του
διεθνούς εμπορίου**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Αικατερίνη Δ. Τσιστράκη
Α.Μ.: Μ023037**

Αθήνα, 2024

Τριμελής επιτροπή

Ρουκανάς Σπυρίδων, Καθηγητής

Κότιος Άγγελος, Καθηγητής

Γαλανός Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής

Copyright © Αικατερίνη Δ. Τσιστράκη, 2024.

All right reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την ανάδυση της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία ως κυρίαρχη δύναμη, εστιάζοντας στο ρόλο του διεθνούς εμπορίου σε αυτή την διαδικασία. Η μελέτη αναλύει τους παράγοντες που οδήγησαν στην εκρηκτική ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες και πώς η χώρα χρησιμοποίησε το διεθνές εμπόριο ως κύριο μοχλό για την οικονομική της άνοδο. Μέσα από την ανάλυση ιστορικών δεδομένων, στρατηγικών εμπορικής επέκτασης και των επιπτώσεων στην παγκόσμια οικονομία, η εργασία επιδιώκει να αποσαφηνίσει τη δυναμική που διαμορφώνει τη θέση της Κίνας στον παγκόσμιο εμπορικό χάρτη. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η Κίνα έχει κατορθώσει να εδραιώσει τη θέση της ως κεντρικός παράγοντας στο παγκόσμιο εμπόριο μέσω στοχευμένων στρατηγικών και επενδύσεων. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εμπορική ηγεμονία της Κίνας παρουσιάζει τόσο ευκαιρίες όσο και προκλήσεις για την παγκόσμια οικονομία, ενώ προσφέρει προτάσεις για μελλοντική έρευνα και πολιτικές κατευθύνσεις.

ABSTRACT

This paper examines the emergence of China in the global economy as a dominant power, focusing on the role of international trade in this process. The study analyzes the factors that have led to the explosive growth of the Chinese economy in recent decades and how the country has used international trade as the main driver for its economic rise. Through the analysis of historic data, trade expansion strategies and the impact on the global economy, the paper seeks to elucidate the dynamics shaping China's position on the global trade map. The findings suggest that China has succeeded in consolidating its position as a central player in global trade through targeted strategies and investments. The paper concludes that China's trade hegemony presents both opportunities and challenges for the global economy, while offering suggestions for future research and policy directions.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή κ. Σπυρίδων Ρουκανά και τον Καθηγητή κ. Άγγελο Κότιο οι οποίοι μας προσέφεραν απλόχερη βοήθεια και εμπιστοσύνη καθώς και χάρις τις διδαχές τους αποκτήσαμε περαιτέρω αλλά και νέες γνώσεις πάνω στην Διεθνή Οικονομική.

Τέλος, η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία είναι αφιερωμένη σε εκείνους που στάθηκαν όλα τα ακαδημαϊκά χρόνια δίπλα μου αλλά κυρίως στις πιο δύσκολες στιγμές της μέχρι τώρα ζωής μου.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1: Η ιστορική αναδρομή: η άνοδος της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο	11
1.1. Εισαγωγή.....	11
1.2. Η Κίνα ως Παγκόσμιος Παίκτης στην αρχαιότητα	11
1.3. Η περίοδος της Απομόνωσης (15 ^{ος} -19 ^{ος} αιώνας).....	12
1.4. Η περίοδος των Ανισοβαρών Συνθηκών (19 ^{ος} αιώνας).....	13
1.5. Ο 20 ^{ος} αιώνας και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας.....	15
1.6. Η σύγχρονη περίοδος (1980 – σήμερα)	18
1.7. Μακροοικονομική Ανάλυση της Ιστορικής Εξέλιξης της Κίνας	21
1.8. Συμπεράσματα.....	31
Κεφάλαιο 2: Σύγχρονη Κίνα – Ο Αυτοκράτορας του Παγκόσμιου Εμπορίου	32
2.1. Εισαγωγή	32
2.2. Η Παγκόσμια Εμπορική Κυριαρχία της Κίνας.....	32
2.2.1. Κύριοι Τομείς Δραστηριότητας	32
2.2.2. Εξαγωγές – Εμπορικό Ισοζύγιο.....	43
2.3. Το δίλημμα του εμπορικού πολέμου	46
2.3.1. Εμπορικές διαμάχες με τις ΗΠΑ.....	46
2.3.2. Εμπορικές σχέσεις με την ΕΕ.....	47
2.4. Τεχνολογία και Καινοτομία: Οι νέες βάσεις της Κινεζικής Κυριαρχίας	48
2.5. Συμπεράσματα	50
Κεφάλαιο 3: Στρατηγικές Εμπορικής Επέκτασης.....	51
3.1. Εισαγωγή	51
3.2. Εμπορικές Συμφωνίες με Αναδυόμενες Αγορές	51
3.2.1. Αφρική.....	52
3.2.2. Καραϊβική.....	53
3.2.3. Ένωση Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Nations – ASEAN).....	53
3.3. «Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού» - “一帶一路” & BRICS+	55
3.3.1. Ρωσία.....	56
3.3.2. Ινδία και Πακιστάν.....	56
3.3.3. Ευρώπη.....	56
3.3.4. Κεντρική Ασία.....	56
3.3.5. ΗΠΑ	57
3.3.6. Χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (Gulf Cooperation Council – GCC)	57
3.3.7. Αφρική.....	58
3.4. Συμπεράσματα	59
Κεφάλαιο 4: Προκλήσεις και Προοπτικές.....	60
4.1. Εισαγωγή	60

4.2. Πολυπλοκότητα των Γεωπολιτικών Σχέσεων	60
4.3. Κλιματική Αλλαγή & Οικονομική Αναπροσαρμογή.....	61
4.4. Η Παγκόσμια Αντίδραση στον «Νέο Δρόμο του Μεταξιού».....	62
4.5. Προσαρμογή της Κίνας σε νέες τεχνολογίες και ενεργειακές απαιτήσεις	63
4.6. Αναδύμενες Αγορές: Εταίροι ή Ανταγωνιστές;	63
4.7. Η επόμενη μέρα για την Παγκόσμια Οικονομική Ηγεμονία.....	64
4.8. Συμπεράσματα	66
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα	67
Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	69
Βιβλιογραφία	70

Εισαγωγή

Ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει και να αναλύσει πώς η Κίνα κατάφερε να εξελιχθεί σε μια από τις κυρίαρχες οικονομικές δυνάμεις παγκοσμίως, εστιάζοντας στον κρίσιμο ρόλο που διαδραμάτισε το διεθνές εμπόριο σε αυτή την διαδικασία. Η εργασία στοχεύει να κατανοήσει του βασικούς παράγοντες και στρατηγικές που οδήγησαν στην ταχεία ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας, να αξιολογήσει τον αντίκτυπο των εμπορικών πολιτικών – μεταρρυθμίσεων της Κίνας και να εξετάσει τις ευρύτερες επιπτώσεις αυτής της ανάδυσης στην παγκόσμια οικονομία.

Η επιλογή του θέματος είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η κατανόηση του «κινεζικού φαινομένου» μπορεί να προσφέρει γνώσεις για τη δυναμική του διεθνούς εμπορίου, τη διαχείριση οικονομικών μεταρρυθμίσεων και τη στρατηγική ανάπτυξης. Η ανάδειξη των στρατηγικών που χρησιμοποίησε η Κίνα μπορεί να αποτελέσει οδηγό για άλλες αναδυόμενες οικονομίες που φιλοδοξούν να ενισχύσουν τη θέση τους στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Παράλληλα, η εργασία εξετάζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση προτάσεων για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων ζητημάτων στη διεθνή αγορά.

Το ερευνητικό ερώτημα που καλείται να απαντήσει η εργασία είναι: *Πώς συνέβαλε το διεθνές εμπόριο στην ανάδειξη της Κίνας ως Παγκόσμιας Οικονομικής Δύναμης και ποιες είναι οι προκλήσεις – προοπτικές αυτής της διαδικασίας για την παγκόσμια οικονομία;*

Η μεθοδολογία της εργασίας περιλαμβάνει, πέρα από βασικά ιστορικά γεγονότα συστάσεως του κράτους, αναλυτική καθώς και συγκριτική έρευνα μέσω του γνωστικού αντικειμένου της διεθνούς μακροοικονομικής από επιστημονικές πηγές και βιβλιογραφία. Αρχικά, πραγματοποιείται μια εκτενής ανασκόπηση στα βασικά ιστορικά στοιχεία από της υπάρχουσας βιβλιογραφίας σχετικά με τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις της Κίνας, την ανάπτυξη των εξαγωγών της και την ένταξή της στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Αυτό περιλαμβάνει τη μελέτη ακαδημαϊκών άρθρων, εκθέσεων διεθνών οργανισμών και προηγούμενων ερευνών. Η συλλογή δεδομένων περιλαμβάνει ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία από αξιόπιστες πηγές, όπως διεθνείς βάσεις δεδομένων (π.χ. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, Κεντρική Τράπεζα της Κίνας, κ.α.) καθώς και άρθρα από έγκυρες ελληνικές και κινεζικές εφημερίδες. Στο τελικό στάδιο, τα δεδομένα αυτά θα περιλαμβάνουν δείκτες οικονομικής ανάπτυξης, εμπορικές ροές, άμεσες ξένες επενδύσεις και άλλα σχετικά στοιχεία. Τα ευρήματα θα παρουσιαστούν με σαφήνεια όπου θα συνοδεύονται από γραφήματα και πίνακες για να υποστηρίξουν τα συμπεράσματα της έρευνας.

Η βιβλιογραφία που υποστηρίζει τη διπλωματική εργασία επικεντρώνεται σε μια ευρεία γκάμα πηγών που εξετάζουν την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και τον ρόλο του διεθνούς εμπορίου στη παρούσα διαδικασία. Επίσης, περιλαμβάνει ακαδημαϊκά άρθρα, εκθέσεις και αναλύσεις από διεθνείς οργανισμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα, Eurostat, Κεντρική Τράπεζα της Κίνας (PBC) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΚ) που προσφέρουν αξιόπιστες στατιστικές και συγκριτικές αναλύσεις. Μέσα από τη μελέτη αυτών των πηγών, η εργασία διερευνά τις

οικονομικές μεταρρυθμίσεις της Κίνας, τη στρατηγική εξωστρέφειας καθώς και τις επιπτώσεις της στο παγκόσμιο εμπόριο, παρέχοντας ένα ισχυρό υπόβαθρο για την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας και των συμπερασμάτων της έρευνας.

Η εργασία περιέχει πέντε κεφάλαια. Το Κεφάλαιο 1 αναλύει το ιστορικό πλαίσιο και τους παράγοντες που συνέβαλαν στην άνοδο της Κίνας ως εμπορική δύναμη. Το Κεφάλαιο 2 περιγράφει την τρέχουσα θέση της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών δεδομένων και των επιδράσεών της. Το Κεφάλαιο 3 αφορά την ανάλυση των στρατηγικών που χρησιμοποιεί η Κίνα για τη διατήρηση και ενίσχυση της θέσης της στον παγκόσμιο εμπορικό χάρτη καθώς και τον σκοπό αλλά ταυτόχρονα και την σημασία του περίφημου “One Belt and One Road’s Initiative”-“一帶一路”. Σημαντική αναφορά γίνεται για την διαχρονική εξέλιξη των BRICS+.

Το Κεφάλαιο 4 μελετά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα ως γίγαντας εμπορίου και ποιες προοπτικές δημιουργούνται για το μέλλον. Τέλος, στο Κεφάλαιο 5 αποτυπώνονται τα κύρια ευρήματα – συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα καθώς και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα ή δράσεις. Η εργασία αυτή συμβάλλει ουσιαστικά στην κατανόηση της εμπορικής ισχύος της Κίνας και των επιπτώσεών της στην παγκόσμια οικονομία. Αναδεικνύει τις στρατηγικές που ακολουθεί η Κίνα για τη διατήρηση και ενίσχυση της εμπορικής της θέσης και προσφέρει προοπτικές για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που ανακύπτουν από αυτήν.

Κεφάλαιο 1: Η ιστορική αναδρομή: η άνοδος της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο

1.1. Εισαγωγή

Η εμπορική ιστορία της Κίνας είναι βαθιά ριζωμένη στο χρόνο και αντικατοπτρίζει την εξέλιξη της χώρας από έναν παραδοσιακό, πολιτισμικά αυτόνομο πολιτισμό σε μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές υπερδυνάμεις του πλανήτη. Κατά τη διάρκεια των αιώνων, η θέση της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο υπήρξε δυναμική και μεταβαλλόμενη, με περιόδους απομόνωσης, εξωτερικών πιέσεων και εκρηκτικής ανάπτυξης. Από τις πρώτες εμπορικές σχέσεις της μέσω του Δρόμου του Μεταξιού έως τη σύγχρονη παγκοσμιοποίηση, η Κίνα έχει διαμορφώσει καθώς και επηρεαστεί από τις διεθνείς οικονομικές ροές.

Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει τη μακρά και πολύπλευρη πορεία της Κίνας στον παγκόσμιο εμπορικό χάρτη, αναλύοντας τις καθοριστικές περιόδους και τα κρίσιμα γεγονότα που την οδήγησαν από την αρχαία εμπορική της κυριαρχία, μέσω της απομόνωσης και της δυτικής παρέμβασης, μέχρι τη σύγχρονη εποχή της παγκόσμιας οικονομικής κυριαρχίας. Η ιστορική αυτή αναδρομή είναι απαραίτητη για να κατανοήσουμε πώς οι παρελθούσες εξελίξεις διαμόρφωσαν τη σημερινή θέση της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομία.

1.2. Η Κίνα ως Παγκόσμιος Παίκτης στην αρχαιότητα

Η Κίνα, με την μακραίωνη ιστορία της και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ως παγκόσμιος παίκτης ήδη από την αρχαιότητα. Μέσα από την αναφορά στις προσωπικότητες των αυτοκρατόρων και τις καθοριστικές αλλαγές στις κοινωνικές δομές, σκιαγραφείται μια περίοδος που διαμόρφωσε τον πυρήνα του κινεζικού πολιτισμού καθώς επηρέασε την παγκόσμια ιστορία.

Ξεκινώντας με τον Λιού Πανγκ (嬴|邦), αγροτικής καταγωγής και μεσαίος αξιωματούχος, εξελίχθηκε σε ηγέτη επαναστάτη και τελικά ίδρυσε τη δυναστεία των Χαν¹ (汉朝) το 206 π.Χ., λαμβάνοντας το όνομα Κάο Τσου (汉高祖) που σημαίνει «Υπέρτατος Πρόγονος». Κυριάρχησε με τον αγροτικό στρατό του και ανέλαβε δράσεις που βελτίωσαν την κοινωνία, όπως η μείωση της φορολογίας, η τόνωση της βιοτεχνίας και η αποστράτευση των στρατιωτών που επέστρεψαν στην αγροτική ζωή (Καρζής, 2000). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις οδήγησαν σε αύξηση του πληθυσμού και της ευημερίας. Ωστόσο, το φεουδαρχικό σύστημα ενισχύθηκε, με τη γη να διανέμεται στους συνεργάτες του Κάο Τσου (汉高祖), δημιουργώντας μια νέα ολιγαρχία. Η χώρα ευημέρησε και, μαζί με την οικονομική ανάπτυξη, αυξήθηκε και ο πληθυσμός, ο οποίος τον 1 αιώνα π.Χ. έφτασε τα εξήντα εκατομμύρια. Οι Δυτικοί Χαν (西汉) και, αργότερα, οι Ανατολικοί Χαν (东汉) υπήρξαν στην εξουσία της Κίνας για περίπου τέσσερις αιώνες (Καρζής, 2000).

Η δυναστεία των Χαν (汉朝) κατέρρευσε το 220 μ.Χ., κυρίως λόγω των εσωτερικών διαμαχών και των αγροτικών εξεγέρσεων, όπως η επανάσταση των Κίτρινων Σαρικών

¹ Η δυναστεία των Χαν (汉朝) ήταν η τρίτη κατά σειρά δυναστεία στην ιστορία της Κίνας από το σύνολο των δυνασθειών.

(Κίτρινων Σκουφιών). Η διάλυση αυτή οδήγησε σε μια περίοδο αστάθειας για τη δυναστεία των Ανατολικών Χαν (东汉), μέχρι να αναλάβει την εξουσία η δυναστεία των Τανγκ (唐朝), που θεωρείται από τις πιο λαμπρές στην ιστορία της Κίνας.

Η δυναστεία των Τανγκ (唐朝) (618-907) δεν αναδύθηκε από το μηδέν, αλλά ακολούθησε τη σύντομη περίοδο της δυναστείας των Σούι (隋朝) (518-618) που επανένωσε την Κίνα. Το έργο αυτό πέτυχε εν μέρει, επιτρέποντας στον επαρχιακό κυβερνήτη Λι Γιουάν (李渊), γόνο της ισχυρής οικογένειας Λι (李), να κινηθεί προς την τότε πρώτη πρωτεύουσα Τσανγκ Αν (长安) και να καταλάβει την εξουσία. Ο Λι Γιουάν (李渊), ο πρώτος αυτοκράτορας των Τανγκ (唐), εγκαθίδρυσε μια περίοδο στρατιωτικής ισχύος, οικονομικής ευημερίας και πολιτισμικής ακμής. Η Κίνα έγινε η πιο πλούσια χώρα στον κόσμο, με ακμάζον εμπόριο και βιομηχανία όπως ρουμπίνια, μαργαριτάρια και κυρίως μετάξι, που είχε γίνει τόσο κοινό ώστε το φορούσαν ακόμα και οι μεσαίες τάξεις.

Ο γιος του, Τάι Τσουνγκ (台中), θεωρείται από τους σημαντικότερους αυτοκράτορες στην κινεζική ιστορία από το 627 έως το 650 μ.Χ.. Ήταν εξαιρετικός στρατηγός αλλά και διανοούμενος ποιητής, θαυμαστής του Κομφούκιου και του Βούδα, ο οποίος συνδύασε στρατιωτικές και πνευματικές αρετές, κατακτώντας την αυτοκρατορία των Τουκιούε (Τούρκοι – τουρκογενείς Τάταροι) και εξασφαλίζοντας τον Δρόμο του Μεταξιού. Εισήγαγε το κρατικό μονοπώλιο του τσαγιού, προώθησε τη μείωση της φορολογίας, τη βελτίωση της ποινικής νομοθεσίας και την ενίσχυση του εμπορίου, φέρνοντας τεράστια οικονομική άνθιση, με αποτέλεσμα να επεκταθούν οι εμπορικές συναλλαγές μέχρι τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (Καρζής, 2000).

Παρά την ύπαρξη του φεουδαρχικού συστήματος, δόθηκαν εκτεταμένα εδάφη σε μικροϊδιοκτήτες, ενισχύοντας τη γεωργική παραγωγή και την ευημερία, ιδιαίτερα στις πόλεις. Η Κίνα των Τανγκ (唐) ήταν ακμάζουσα και κοσμοπολίτικη, με τη πρωτεύουσα Τσανγκ Αν να ανταγωνίζεται την Κωνσταντινούπολη σε λαμπρότητα και τις κοινωνικές τάξεις να απολαμβάνουν πρωτοφανή πλούτο.

Παρά την αρχική ακμή, το τέλος της δυναστείας Τανγκ (唐朝), ωστόσο, ήταν βίαιο. Οι εσωτερικές διαμάχες και η αυξημένη εξουσία των επαρχιακών διοικητών οδήγησαν στον κατακερματισμό της αυτοκρατορίας. Η περίοδος αυτή σήμανε το τέλος μιας από τις πιο ένδοξες εποχές της κινεζικής ιστορίας.

1.3. Η περίοδος της Απομόνωσης (15ος-19ος αιώνας)

Κατά αυτή την περίοδο, η Κίνα υιοθετεί μια σκόπιμη πολιτική απομόνωσης από τον υπόλοιπο κόσμο με σκοπό να προστατεύσει τη χώρα από εξωτερικές επιρροές και απειλές, καθώς και να διατηρήσει την εσωτερική σταθερότητα και την αυτονομία της. Τελικώς, σταδιακά αποδυνάμωσε τη χώρα και την άφησε ευάλωτη σε εξωτερικές απειλές, όπως εκείνη των Μαντζουριανών και αργότερα των Ευρωπαίων αποίκων.

Η περίοδος των Μινγκ (明) (1368-1644) δεν θεωρείται από τις καλύτερες ιστορικές περιόδους, αν και υπήρχαν θετικές πτυχές. Ο Τάι Τσου (太祖), ο πρώτος αυτοκράτορας της

δυναστείας Μινγκ (明朝), ανέλαβε την εξουσία μετά από μια αιματηρή εθνική απελευθέρωση με σκοπό να επαναφέρει τη δόξα των Τανγκ (唐), όμως χρησιμοποίησε τη βία και την τρομοκρατία για να πετύχει τους στόχους του. Επανασύστησε το διοικητικό σύστημα των Τανγκ (唐), αλλά ασκούσε σκληρή δεσποτεία στο προσωπικό του.

Μια από τις σημαντικότερες αποφάσεις της δυναστείας Μινγκ (明朝) ήταν η ανακατασκευή του Σινικού Τείχους (长城), η οποία διήρκεσε πάνω από δύο αιώνες, για να αντιμετωπίσουν τη μογγολική απειλή. Παρά την εχθρική δραστηριότητα των γειτόνων, η γεωργία και η βιομηχανία στην πρώτη περίοδο της δυναστείας γνώρισαν ανάπτυξη. Καλλιεργήθηκαν νέα προϊόντα, όπως η γλυκοπατάτα και το ινδικό καλαμπόκι, ενώ η βιομηχανία εμφάνισε τα πρώτα σημάδια πρώιμου καπιταλισμού, με κέντρα όπως το Φουτζιάν (福建), γνωστό για το ζαχαροκάλαμο και τον καπνό και το Τσινγκτετσέν (清德镇) για τις πορσελάνες (Καρζής, 2000).

Ο Τάι Τσου (太祖) πήρε μέτρα ενάντια στους γαιοκτήμονες, βοηθώντας τους αγρότες και επιτρέποντας την εξαγορά της αγγαρίας. Όμως στα τελευταία χρόνια της ζωής του κυριεύτηκε από μανία καταδίωξης, γεγονός που οδήγησε σε σφαγές, ενώ λίγο πριν το θάνατό του όρισε διάδοχο τον εγγονό του Χούι Τι (惠提). Αυτός βασίλευσε μόνο για τρία χρόνια (1399-1402), καθώς και ο θείος του, Τσενγκ Τσου (鄭州), τον ανέτρεψε, δολοφονώντας τον και εξαπολύοντας σφαγές.

Ο Τσενγκ Τσου (鄭州), γνωστός ως Γιούνγκ Λο (永乐) (1403-1424), ήταν σκληρός ηγέτης που διεξήγαγε πολέμους ενάντια στους Μογγόλους, με περιορισμένη επιτυχία. Μετέφερε την πρωτεύουσα στο Πεκίνο (北京) και κατασκεύασε την Απαγορευμένη Πόλη (紫禁城). Για πρώτη φορά, η Κίνα προσπάθησε να αναδειχθεί ως ναυτική δύναμη, αλλά οι αποστολές είχαν ελάχιστο εμπορικό αντίκρισμα, ενώ ήταν οικονομικά επιζήμιες.

Καθώς η δυναστεία Μινγκ (明朝) κατέρρεε, στα βορειοανατολικά αναδύθηκε η δύναμη των Μαντζουριανών υπό τον Νουρχάτσι (努尔哈赤), ο οποίος ίδρυσε τη δυναστεία των Τσινγκ (清朝). Ο διάδοχός του Χονγκ Ταϊκί (洪太极), που επηρεαζόταν από Κινέζους συμβούλους, ενίσχυσε αυτήν τη δυναστεία.

Οι Μινγκ (明朝) είχαν περιορίσει το εξωτερικό εμπόριο, αν και η ζήτηση για κινεζικά προϊόντα όπως το μετάξι και οι πορσελάνες έφερε πλούτο στη χώρα. Ωστόσο, το πρόβλημα των εμπόρων-πειρατών και η αρνητική στάση της δυναστείας απέναντι στο εμπόριο περιορίσε την ευρωπαϊκή εμπορική διείσδυση. Οι Τσινγκ (清) πίστευαν ότι η εξουσία τους θα ήταν αδιατάρακτη, αλλά δεν είχαν προβλέψει την άφιξη των Βρετανών εμπόρων, που θα αποτελούσαν μελλοντική απειλή.

1.4. Η περίοδος των Ανισοβαρών Συνθηκών (19ος αιώνας)

Η περίοδος των Ανισοβαρών Συνθηκών αποτελεί μια κρίσιμη φάση στην ιστορία της Κίνας, όταν η χώρα αναγκάστηκε να υπογράψει μια σειρά από διεθνείς συμφωνίες που εξυπηρετούσαν τις μεγάλες αποικιακές δυνάμεις της εποχής (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία,

Ρωσία και Ηνωμένες Πολιτείες). Επιπροσθέτως, σηματοδοτεί την απαρχή της σύγχρονης κινεζικής ιστορίας και θεωρείται καθοριστική για την κατανόηση των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών που ακολούθησαν, καθώς και για τη διαμόρφωση της κινεζικής αντίληψης για τη Δύση.

Καθώς οι εμπορικές σχέσεις Κίνας – Ευρώπης εντεινόνταν, η Βρετανία, με την ανάπτυξη της λόγω της Βιομηχανικής Επανάστασης, επιζητούσε να αυξήσει τις εξαγωγές της στην Κίνα, ωστόσο η μαντζουριανή διοίκηση της Κίνας ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτική και επέβαλε περιορισμούς στο εξωτερικό εμπόριο.

Αρχικά, οι Βρετανοί προσπάθησαν να επιτύχουν εμπορικές παραχωρήσεις μέσω της διπλωματικής οδού. Η πρώτη προσπάθεια πραγματοποιήθηκε το 1793, υπό την ηγεσία του λόρδου Macartney, η οποία απέτυχε διότι οι μαντζουριανές αρχές απέρριψαν κατηγορηματικά τα βρετανικά αιτήματα για την διπλωματική παρουσία στο Πεκίνο (北京) και την άρση των περιορισμών στο εμπόριο. Η Κίνα, ως τότε, επέβαλε αυστηρούς περιορισμούς και δεν φαινόταν διόλου πρόθυμη να ανοίξει περισσότερα λιμάνια στο διεθνές εμπόριο (Καρζής, 2000).

Ως αποτέλεσμα των περιορισμών, η Βρετανία είχε ανάγκη να διορθώσει το εμπορικό ισοζύγιο, διότι οι Βρετανοί αγόραζαν ανελλιπώς κινεζικά προϊόντα όπως μετάξι, τσάι και πορσελάνη, σε αντίθεση με τους Κινέζους οι οποίοι δεν έδειχναν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα βρετανικά αγαθά. Για αυτό η βρετανική κυβέρνηση κατέφυγε στη διακίνηση οπίου από την Ινδία προς την Κίνα (λόγω της γεωγραφικής θέσης αλλά και της παραγωγικής δυνατότητας), επιδιώκοντας να εξισορροπήσει το εμπορικό έλλειμμα. Το όπιο γρήγορα διαδόθηκε στην Κίνα, οδηγώντας σε σοβαρή κρίση οπιομανίας.

Μετά την επιδείνωση της κατάστασης, η κινεζική κυβέρνηση προσπάθησε να περιορίσει το λαθρεμπόριο του οπίου με διάφορες στρατηγικές μεθόδους, με την σημαντικότερη εκείνη του αξιωματούχου Λιν Τσεσιού (林则徐), ο οποίος ανέλαβε την εξάλειψη του οπίου από την Καντώνα (廣州) (λιμάνι στα νότια της χώρας). Όμως, οι προσπάθειες αυτές προκάλεσαν ακόμη περισσότερο την έντονη αντίδραση της Βρετανίας, η οποία αποφάσισε να προχωρήσει σε στρατιωτική επέμβαση. Οι συγκρούσεις αυτές οδήγησαν στον Πρώτο Πόλεμο του Οπίου από το 1839 έως το 1842.

Η Κίνα ηττήθηκε και αναγκάστηκε να υπογράψει τη Συνθήκη του Νανκίν (南京) (περιοχή στα νότια της Κίνας) το 1842-1843, η οποία επέβαλε ταπεινωτικούς όρους στην Κίνα όπως την παραχώρηση του Χονγκ Κονγκ (香港) στους Βρετανούς, το άνοιγμα πέντε κινεζικών πόλεων (Καντώνα (廣州), Φουτσού (阜陽), Σιαμέν (廈門), Νίνγκμπο (寧波) και Σανγκχάι (上海)) στο διεθνές εμπόριο και την καταβολή τεράστιων αποζημιώσεων σε ουγγιές ασημιού (Καρζής, 2000). Η συνθήκη αυτή τροφοδότησε και άλλες ξένες δυνάμεις, όπως η Γαλλία, οι ΗΠΑ και η Ρωσία, οι οποίες με την σειρά τους εξασφάλισαν προνομιακές συνθήκες εμπορίου με την Κίνα.

Λίγα χρόνια αργότερα έρχεται και ο Δεύτερος Πόλεμος του Οπίου από το 1856 έως το 1860, γνωστός και ως Αγγλογαλλικός Πόλεμος κατά της Κίνας. Προκλήθηκε από περαιτέρω

εντάσεις σχετικά με το εμπόριο, τα δικαιώματα διπλωματικών αποστολών και την παρουσία ξένων υπηκόων στην Κίνα.

Αφορμή για τον πόλεμο υπήρξε το περιστατικό του πλοίου “Arrow”, ένα κινεζικό πλοίο που έφερε βρετανική σημαία και θεωρήθηκε ότι εμπλέκεται σε λαθρεμπόριο. Οι Κινέζοι αξιωματούχοι κατέσχεσαν το πλοίο, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση των Βρετανών. Η Γαλλία, εκμεταλλευόμενη το θάνατο ενός Γάλλου ιερέα στην Κίνα, συμμάχησε με τη Βρετανία για να πιέσουν ακόμη περισσότερο τους Κινέζους.

Αυτός ο πόλεμος υπήρξε ακόμη πιο σκληρός από τον πρώτο και έτσι οι Βρετανοί και οι Γάλλοι στρατιώτες να καταφέρουν να εισβάλουν και να καταλάβουν το Πεκίνο το 1860. Μια από τις πιο εμβληματικές πράξεις αυτού του πολέμου ήταν η λεηλασία και καταστροφή των Θερινών Ανακτόρων του αυτοκράτορα.

Ο Δεύτερος Πόλεμος έληξε με την υπογραφή των Συνθηκών της Τιεντσίν (天津条约) το 1858 και της Συνθήκης του Πεκίνου (北京条约) το 1860, οι οποίες επέβαλαν ακόμη πιο αυστηρούς όρους στην Κίνα, όπως άνοιγμα επιπλέον έντεκα λιμανιών στο ξένο εμπόριο, ελεύθερη μετακίνηση των ξένων στην κινεζική ενδοχώρα, νομιμοποίηση του εμπορίου οπίου και αποζημιώσεις από το μαντζουριανό θησαυροφυλάκιο (Καρζής, 2000).

Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, η δυναστεία των Τσινγκ (清朝) αποδυναμώθηκε και αποκαταστάθηκε από τις δυτικές δυνάμεις σε καίριες θέσεις εξουσίας στην Κίνα καθώς αναγκάστηκε να ανοίξει μεγάλο μέρος της οικονομίας και της κοινωνίας της στους ξένους εμπόρους.

1.5. Ο 20ος αιώνας και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας

Ο 20^{ος} αιώνας ήταν μια περίοδος ραγδαίων αλλαγών για την Κίνα, με καθοριστικές πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις που οδήγησαν στη δημιουργία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Οι πρώτες δεκαετίες του αιώνα σηματοδεύτηκαν από την κατάρρευση της Δυναστείας των Τσινγκ (清朝) το 1911, που ήταν ουσιαστικά η τελευταία αυτοκρατορική δυναστεία της χώρας με συνέπεια την ίδρυση της Δημοκρατίας της Κίνας το 1912. Ωστόσο, οι εσωτερικές διενέξεις, οι πολέμαρχοι και η ξένη επιρροή προκάλεσαν έντονη αστάθεια.

Μετά από χρόνια εμφυλίου πολέμου, ο Μάο Τζεντονγκ (毛泽东) και το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας (ΚΚΚ) κατάφεραν να νικήσουν τους Εθνικιστές του Γκουόμιντανγκ (国民党民族主义着), υπό την ηγεσία του Τσιανγκ Κάισεκ (蒋介石). Στις 1 Οκτωβρίου 1949, ο Μάο (毛) ανακήρυξε την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΛΔΚ) στην πλατεία Τιενανμέν (天安门广场).

Κατά τη δεκαετία του 1950, όλα τα ατομικά οικιακά αγροκτήματα της Κίνας κολεκτιβοποιήθηκαν σε μεγάλες κοινότητες (Morrison, 2019), με στόχο την αναδιανομή της γης από τους πλούσιους γαιοκτήμονες στους φτωχούς αγρότες. Αυτή η πολιτική, γνωστή ως «Εδαφική Μεταρρύθμιση», προκάλεσε την κατάσχεση και διανομή εκατομμυρίων στρεμμάτων γης, με σκοπό να εξασφαλιστεί κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα, κατέστειλε

βία οποιαδήποτε αντίσταση, κάτι που οδήγησε στον θάνατο εκατοντάδων χιλιάδων γαιοκτημόνων.

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται επίσης από την υιοθέτηση της πολιτικής της «Νέας Δημοκρατίας», η οποία προέβλεπε ένα μείγμα κρατικού ελέγχου της οικονομίας με μικρή επιχειρηματική δραστηριότητα. Το ΚΚΚ ανέλαβε σταδιακά τον έλεγχο των περισσότερων παραγωγικών τομέων, ενώ οι μικρές βιοτεχνίες και επιχειρήσεις συνέχιζαν να λειτουργούν.

Το 1958, ο Μάο (毛) εισήγαγε ένα φιλόδοξο σχέδιο, γνωστό ως το «Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός», με στόχο τη γρήγορη εκβιομηχάνιση της Κίνας και την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής. Η ιδέα ήταν να αυξηθεί η παραγωγή χάλυβα, να δημιουργηθούν οι «Λαϊκές κομμούνες» και να ενοποιηθεί η αγροτική και βιομηχανική παραγωγή. Βοήθησε σε κάποιο βαθμό το γεγονός να πείσει τον Στάλιν ώστε να υπογράψει μια Συμφωνία Φιλίας και Συμμαχίας ανάμεσα στις δύο χώρες, η οποία συνοδευόταν από μια περιορισμένη οικονομική βοήθεια, μόλις 300 εκατομμυρίων δολαρίων, με τη μορφή βιομηχανικών εγκαταστάσεων (Καρζής, 2000).

Παρά τις αρχικές φιλοδοξίες, η πολιτική του Μάο (毛) απέτυχε δραματικά. Οι επιταγές για μαζική παραγωγή χάλυβα οδήγησαν σε χαμηλής ποιότητας προϊόντα, ενώ οι αγρότες υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τα χωράφια τους για να εργαστούν στα εργοστάσια, με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της παραγωγής τροφίμων. Η κακή διαχείριση και οι εσφαλμένες πολιτικές οδήγησαν σε έναν από τους χειρότερους λιμούς στην παγκόσμια ιστορία με τον θάνατο έως και 45 εκατομμυρίων ανθρώπων (Morrison, 2019).

Ο Μάο (毛) θεωρήθηκε υπεύθυνος για αυτή την καταστροφή, με αποτέλεσμα να χάσει μέρος της πολιτικής του ισχύος εντός του Κομμουνιστικού Κόμματος. Τότε αποφασίζεται και δημιουργείται το αξίωμα και η θέση του Προέδρου της Λαϊκής Δημοκρατίας, στην οποία τοποθετείται ο Λιού Σαοσί (刘少奇), ενώ παράλληλα διευρύνονται οι αρμοδιότητες του Γενικού Γραμματέα του κόμματος Ντενγκ Σιαοπίνγκ (邓小平) με τον Μάο (毛) να παραμένει Πρόεδρος του ΚΚΚ (Καρζής, 2000). Οι δυο τους ανέλαβαν τον μεγαλύτερο ρόλο στην οικονομική διαχείριση, προσπαθώντας να αναστρέψουν την καταστροφική κατάσταση.

Παρά την αποτυχία του «Μεγάλου Άλματος», ο Μάο (毛) δεν παραιτήθηκε από τις ριζοσπαστικές του ιδέες. Το 1966 ξεκίνησε την Πολιτιστική Επανάσταση, μια εκστρατεία που είχε ως στόχο στην αποκατάσταση του ριζοσπαστικού πνεύματος του Κομμουνισμού και στην εκκαθάριση των «καπιταλιστικών στοιχείων» από το Κόμμα (το δίδυμο Σαοσί (刘少奇) – Σιαοπίνγκ (邓小平)) και την κοινωνία. Για αυτό δημιούργησε τη Πολιτική Επανάσταση, η οποία κινητοποίησε εκατομμύρια νέους σε παραστρατιωτικές οργανώσεις, γνωστές και ως «Κόκκινη Φρουρά», που επιτέθηκαν σε υποτιθέμενους εχθρούς της επανάστασης. Σχολεία και πανεπιστήμια έκλεισαν, χιλιάδες καθηγητές – διανοούμενοι – κρατικοί υπάλληλοι και άλλοι στοχοποιήθηκαν ως «αντεπαναστάτες» ακόμη και ... ο Κομφούκιος. Το 1967 η Σανγκχάϊ (上海), το πρώτο εμπορικο-οικονομικό κέντρο της Κίνας, παρέλυσε (Καρζής, 2000). Η χώρα βυθίστηκε σε χάος, με μαζικές διώξεις, βασανιστήρια και κατασχέσεις περιουσιών.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η τεράστια πολιτική – κοινωνική – οικονομική αναστάτωση, η οποία οδήγησε σε βαθιές διαιρέσεις εντός του Κομμουνιστικού Κόμματος και στη δημιουργία ενός κλίματος φόβου και καχυποψίας. Το δίδυμο Λιού Σαοσί (刘少奇) – Ντενγκ Σιαοπίνγκ (邓小平) καθώς και άλλοι ηγέτες κατηγορήθηκαν ως αντεπαναστάτες και απομακρύνθηκαν από την εξουσία.

Ο Μάο (毛) πέθανε το 1976, αφήνοντας πίσω του μια χώρα που είχε περάσει από μεγάλες κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές. Το 1978, η κινεζική κυβέρνηση αποφάσισε να αποδομήσει τις σοβιετικού τύπου οικονομικές πολιτικές της, μεταρρυθμίζοντας σταδιακά την οικονομία σύμφωνα με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς και ανοίγοντας το εμπόριο συνδυαστικά με τις επενδύσεις από τη Δύση. Όπως είπε ο Κινέζος ηγέτης Ντενγκ Σιαοπίνγκ (邓小平) (1978-1989): «Μαύρη γάτα, άσπρη γάτα, τι σημασία έχει τι χρώμα έχει η γάτα, εφόσον πιάνει ποντίκια;» (Καρζής, 2000)

Μέχρι τότε εφαρμοζόταν το δίπτυχο της οικονομικής φιλοσοφίας του Μάο (毛) «εθνική αυτάρκεια-επαναστατικός ενθουσιασμός». Τώρα, η οικονομική φιλοσοφία του Ντενγκ (邓) συνοψιζόταν στο δίπτυχο «ξένες επενδύσεις-υλικά κίνητρα» (Καρζής, 2000). Έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη μεταμόρφωση της Κίνας από μια απομονωμένη και υπό καθεστώς κομμουνιστικής αυστηρότητας χώρα σε μια ανερχόμενη παγκόσμια οικονομική δύναμη μέσω των πολιτικών οικονομικών μεταρρυθμίσεων που εφάρμοσε κατά τη διάρκεια της ηγεσίας του.

Η πιο σημαντική κληρονομιά του Ντενγκ (邓) ήταν οι οικονομικές του μεταρρυθμίσεις, οι οποίες ξεκίνησαν το 1978 με το περίφημο σύνθημα «Σοσιαλισμός με κινεζικά χαρακτηριστικά» (Ran, 2018). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώθηκαν (α) στην απομάκρυνση από την κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία όπου επέτρεψε τη σταδιακή ανάπτυξη της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας και εισήγαγε μηχανισμούς αγοράς για την αύξηση της παραγωγικότητας, (β) γεωργικές μεταρρυθμίσεις όπου οι αγρότες δούλευαν σε κρατικές κολεκτίβες, αντικαταστάθηκε από το «συμβόλαιο οικιακής ευθύνης», που επέτρεπε στους αγρότες να καλλιεργούν τη γη ως ιδιώτες και να πωλούν την παραγωγή τους στην αγορά, το οποίο οδήγησε σε σημαντική αύξηση της γεωργικής παραγωγής καθώς και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις αγροτικές περιοχές, (γ) δημιούργησε τέσσερις ειδικές οικονομικές ζώνες (SEZs), οι οποίες βρίσκονταν σε παράκτιες περιοχές (όπως Σεντζέν-深圳, Χαϊναν-海南) και προσέφεραν ευνοϊκές συνθήκες για επενδυτές, χαμηλότερη φορολογία και ευελιξία στις εργασιακές πρακτικές, επιτρέποντας τη ραγδαία βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη έτσι ώστε να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη και (δ) άρση των εμπορικών φραγμών και άνοιγμα στις διεθνείς αγορές όπου υπογράφηκαν σημαντικές εμπορικές συμφωνίες (όπως 1970 και 1980 για τη συνεργασία με τη Δύση στη βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη) οι οποίες έφεραν τεράστια ροή ξένου κεφαλαίου και τεχνολογίας στην Κίνα.

Οι οικονομολόγοι γενικά αποδίδουν μεγάλο μέρος της ταχείας οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας σε δύο κύριους παράγοντες: τις επενδύσεις κεφαλαίου μεγάλης κλίμακας (χρηματοδοτούμενες από μεγάλες εγχώριες αποταμιεύσεις και ξένες επενδύσεις) και την ταχεία αύξηση της παραγωγικότητας (Morrison, 2019). Η Κίνα σήμερα είναι προϊόν των μεταρρυθμίσεων του Ντενγκ (鄧β): μια οικονομικά αναπτυγμένη χώρα που λειτουργεί μέσα σε αυστηρά πολιτικά πλαίσια. Η πολιτική του «μία χώρα, δύο συστήματα» για το Χονγκ Κονγκ (香港) και η αποφασιστικότητα του να διατηρήσει το Κομμουνιστικό Κόμμα στην εξουσία έχουν επηρεάσει καθοριστικά τις επόμενες γενιές της κινεζικής ηγεσίας, όπως φάνηκε και με τους διαδόχους του, Τζιανγκ Ζεμίν (江泽民) και Σι Τζινπίνγκ (习近平).

Συνοψίζοντας, η εποχή του Μάο Τζεντονγκ (毛泽东) άφησε βαθιές επιπτώσεις στην Κίνα, από την κοινωνική οργάνωση έως την οικονομική πολιτική. Πάρα τα δεινά που υπέστη η χώρα κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του, ο Μάο Τζενγκονγκ (毛泽东) παραμένει μια σημαντική ιστορική φιγούρα. Με την σειρά του, ο Ντένγκ Σιάοπινγκ (邓小平) έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της Κίνας, καθώς με τις πολιτικές του μεταρρυθμίσεις οδήγησε στη μακρά οικονομική άνοδο της Κίνας, ενώ παράλληλα διατήρησε αυστηρό έλεγχο επί της πολιτικής ζωής.

1.6. Η σύγχρονη περίοδος (1980 – σήμερα)

Η σύγχρονη περίοδος της Κίνας στο διεθνές εμπόριο αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πιο επιδραστικές οικονομικές εξελίξεις στον παγκόσμιο χάρτη. Η μεταμόρφωση της Κίνας από μια κλειστή, αγροτική και υπό ανάπτυξη χώρα σε μια παγκόσμια υπερδύναμη στην παραγωγή και στο εμπόριο βασίζεται σε διάφορες στρατηγικές επιλογές και οικονομικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες.

Το 1986, η Κίνα έκανε ένα σημαντικό βήμα προς την ενσωμάτωσή της στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, υποβάλλοντας αίτηση ένταξης στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT – General Agreement on Tariffs and Trade). Η GATT ήταν ο προκάτοχος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και στόχευε στη μείωση των δασμών και άλλων εμποδίων στο διεθνές εμπόριο (Algieri, 2002).

Η Κίνα, παρόλο που ήταν από τα ιδρυτικά μέλη της GATT το 1947, είχε αποχωρήσει το 1950 λόγω της πολιτικής κατάστασης και του Ψυχρού Πολέμου, καθώς οι σχέσεις της με τη Δύση είχαν διακοπεί μετά την επικράτηση του κομμουνιστικού καθεστώτος. Το 1986, στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής οικονομικών μεταρρυθμίσεων και ανοίγματος προς το εξωτερικό, η Κίνα υπέβαλε αίτηση για επανένταξη.

Η επανένταξη της Κίνας στη GATT αποτέλεσε μέρος της προσπάθειά της να ενσωματωθεί στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να εκσυγχρονίσει την οικονομία της. Όμως, η διαδικασία αποδείχθηκε μακρά και περίπλοκη, κυρίως λόγω των διαφορών στους εμπορικούς κανόνες και τις οικονομικές δομές ανάμεσα στην Κίνα και τις ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης (Algieri, 2002).

Αν και η Κίνα υπέβαλε αίτηση το 1986, χρειάστηκαν αρκετά χρόνια διαπραγματεύσεων μέχρι να γίνει δεκτή πλήρως, κάτι που επιτεύχθηκε τελικά το 2001, με την ένταξή της στον ΠΟΕ, ο οποίος διαδέχθηκε τη GATT το 1995.

Το 1991, ο Τζιανγκ Ζεμίν (江泽民) ανακοινώνει την ένταξη της Κίνας στην Ασιατική-Ειρηνική Οικονομική Συνεργασία (APEC – Asia-Pacific Economic Cooperation), όταν η οργάνωση είχε ιδρυθεί μόλις το 1989. Η ένταξή της ήταν μέρος της ευρύτερης στρατηγικής της χώρας να ενσωματωθεί περαιτέρω στην παγκόσμια οικονομία και να ενισχύσει τις οικονομικές της σχέσεις με τις χώρες της περιοχής Ασίας-Ειρηνικού. Η Κίνα έχει ενεργό ρόλο στην προώθηση των στόχων της APEC, όπως η ενίσχυση του ελεύθερου και ανοιχτού εμπορίου, η προώθηση της περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης και η υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Η APEC έθεσε επίσης τις βάσεις για τη συμφωνία τεχνολογίας πληροφοριών που απελευθέρωσε το εμπόριο ηλεκτρονικών προϊόντων και ήταν κρίσιμη σημασίας για τη δημιουργία ασιατικών αλυσίδων (Author et al., 2018).

Η Κίνα έχει επωφεληθεί από την APEC μέσω της βελτίωσης των εμπορικών σχέσεων με άλλες χώρες της περιοχής και της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Επιπλέον, η συμμετοχή της χώρας σε αυτό τον περιφερειακό οργανισμό έχει βοηθήσει στη στήριξη της οικονομικής της ανάπτυξης, την ενίσχυση των σχέσεων της με βασικούς εμπορικούς εταίρους και τη συμμετοχή της στις διαπραγματεύσεις για την εμπορική απελευθέρωση.

Επιπροσθέτως, η Κίνα υπογράφει ένα μνημόνιο κατανόησης με τις ΗΠΑ τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, δεσμεύοντας να μειώσει τους ποσοτικούς περιορισμούς και τους δασμούς στις εισαγωγές (K. Li & Jiang, 2018).

Το 2001, η Κίνα έγινε επίσημα το 143^ο μέλος του ΠΟΕ. Η Κίνα δεσμεύτηκε να μειώσει τους δασμούς και άλλους περιορισμούς στις εισαγωγές, να συμμορφωθεί με τους κανόνες του οργανισμού σχετικά με το διεθνές εμπόριο και να ανοίξει περισσότερους τομείς της οικονομίας της σε ξένες εταιρείες (Whalley, 2005). Η ένταξη αυτή έδωσε ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη της Κίνας, καθώς της άνοιξε δρόμους για περισσότερες εξαγωγές, κυρίως σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Οι ξένες επενδύσεις αυξήθηκαν και η χώρα έγινε «εργοστάσιο» παγκόσμιας παραγωγής. Παράλληλα, όμως, ενίσχυσε και την εξαγωγική δύναμη της Κίνας, την οποία εκμεταλλεύτηκε ως συγκριτικό πλεονέκτημα σε χαμηλό κόστος εργασίας.

Το 2008 στην Ουάσιγκτον, υπό την προεδρία του Χου Τζιντάο (胡锦涛) η Κίνα εντάχθηκε στους G20 ως ένα από τα ιδρυτικά μέλη της ομάδα. Τα μέλη συμφώνησαν να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και η συμμετοχή της Κίνας ήταν καθοριστική. Η Κίνα πρότεινε την εφαρμογή κάποιων μεταρρυθμιστικών μέτρων όπως η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στην χρηματοοικονομική ρύθμιση και τη βελτίωση του διεθνούς ρυθμιστικού συστήματος, την ενθάρρυνση της περιφερειακής χρηματοοικονομικής συνεργασίας και την καλύτερη αξιοποίηση των περιφερειακών μηχανισμών χρηματοδοτικής βοήθειας καθώς και τη σταδιακή προώθηση της ποικιλίας του διεθνούς νομισματικού συστήματος (Hu Jintao Addresses the G20 Summit on Financial Markets and the World Economy in Washington, 2018). Η ένταξη της Κίνας στους G20 της

έδωσε μεγαλύτερη επιρροή στις διεθνείς οικονομικές αποφάσεις και της επέτρεψε να διαδραματίσει πιο ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής.

Το 2009, η Κίνα έγινε μέλος των BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa), όπου ο σχηματισμός αυτός εκείνη την εποχή βασίστηκε στην κοινή επιθυμία αυτών των κρατών να δημιουργήσουν μια ισχυρότερη φωνή στην παγκόσμια οικονομία και να αναζητήσουν τρόπους μείωσης της εξάρτησης από τις δυτικές οικονομικές δυνάμεις και θεσμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα. Η Κίνα αποτελεί έναν σημαντικό επενδυτή καθώς και εμπορικό εταίρο στις χώρες BRICS, παράλληλα με την εμπορική και επενδυτική συνεργασία μεταξύ της Κίνας και των υπόλοιπων χωρών BRICS ασκεί πολύ ισχυρή επίδραση στην ανάπτυξη των οικονομιών τους (*China Plays Pivotal Role in Enhancing BRICS Cooperation: Cambodian Experts*, 2023).

Το 2016, με πρωτοβουλία της Κίνας, ιδρύθηκε η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομών (Asian Infrastructure Investment Bank - AIIB), με στόχο να καλύψει κενά στις υποδομές στην περιοχή Ασίας – Ειρηνικού (*Exclusive: AIIB President Jin Liqun Says AIIB to Be a 'platform for Cooperation'*, 2017) μέσω επενδύσεων όπως μεταφορές, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες και περιβαλλοντικά έργα. Η AIIB έχει συνολικά 109 μέλη (συμπεριλαμβανομένων και δυτικών χωρών, όπως η Γερμανία, η Βρετανία και η Γαλλία) καθώς ο σκοπός της είναι να επεκτείνεται πέρα από την Ασία, χρηματοδοτώντας έργα και σε άλλες περιοχές. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι τέτοιου είδους πρωτοβουλία συνδράμει σημαντικά στην στρατηγική της Κίνας για τον «Νέο Δρόμο του Μεταξιού» - “New Silk Road” – “一帶一路”, με το Πεκίνο να αναφέρει ότι χρειάστηκε επενδύσεις ύψους 890 δισεκατομμυρίων δολαρίων (*Exclusive: AIIB President Jin Liqun Says AIIB to Be a 'platform for Cooperation'*, 2017).

Τέλος, το 2020 ιδρύθηκε η εμπορική συμφωνία «Περιφερειακή Συνολική Οικονομική Στρατηγική» (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP) και περιλαμβάνει τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) και τις τέσσερις βασικές εταίρους τους όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα και η Αυστραλία (και η Νέα Ζηλανδία είναι μέλος της συμφωνίας). Ο κύριος στόχος είναι η προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού μέσω της ενοποίησης των εμπορικών πολιτικών και της διευκόλυνσης του διασυνοριακού εμπορίου. Παράλληλα προβλέπεται η σταδιακή μείωση ή εξάλειψη των δασμών για ένα ευρύ φάσμα αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό την ενίσχυση της εμπορικής ροής μεταξύ των χωρών μελών.

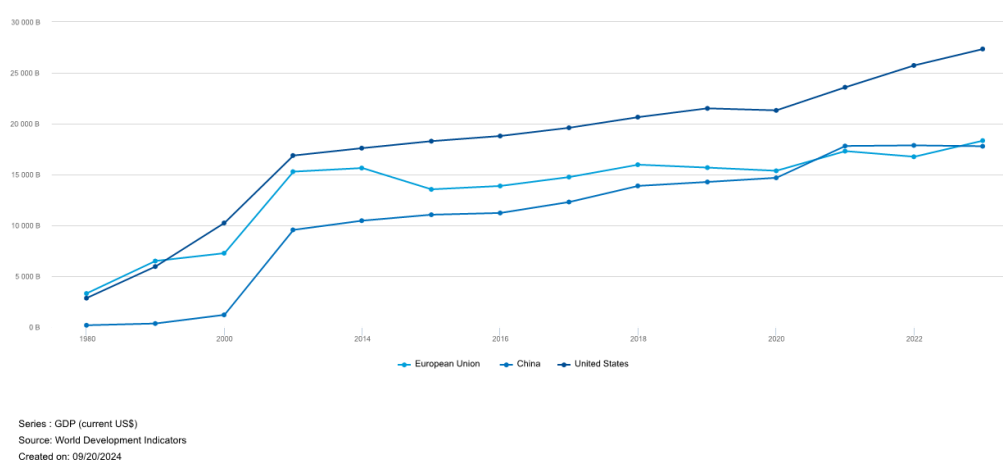
1.7. Μακροοικονομική Ανάλυση της Ιστορικής Εξέλιξης της Κίνας

Η μακροοικονομική ανάλυση επιτρέπει να κατανοηθούν οι μεγάλες οικονομικές μεταρρυθμίσεις και στρατηγικές που καθόρισαν την εξέλιξη της Κίνας (από το 1980 έως το 2023), εστιάζοντας στους βασικούς οικονομικούς δείκτες που διαμόρφωσαν την σημερινή της πορεία παράλληλα με την ΕΕ και τις ΗΠΑ.

1. Οικονομικά μεγέθη μεταξύ της Κίνας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ

Όπως καταδεικνύεται στο Γράφημα 1, η Κίνα παρουσιάζει αύξηση, ιδίως από το 2000 και μετά, το οποίο οφείλεται στη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη που βιώνει η χώρα αυτή την περίοδο, καταφέροντας έτσι να προσεγγίσει τις ΗΠΑ σε απόλυτο ΑΕΠ.

Γράφημα 1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κίνας, της ΕΕ και των ΗΠΑ σε δολάρια.

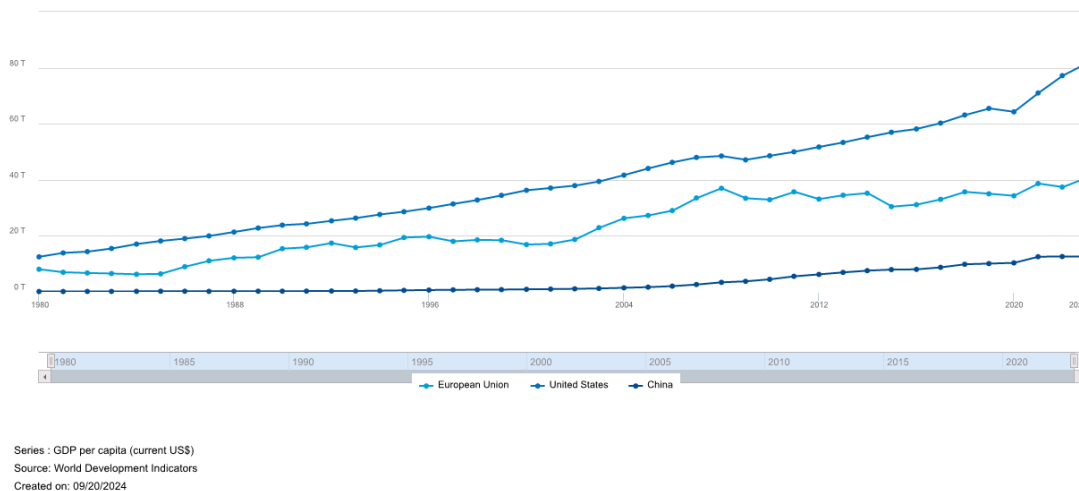

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Η πορεία του ΑΕΠ στις ΗΠΑ δείχνει μια συνεχή αύξηση από το 1980, με μικρές πτώσεις σε περιόδους κρίσης, όπως το 2008 αλλά και κατά την πανδημία το 2020. Ωστόσο, οι ΗΠΑ εξακολουθούν να έχουν το υψηλότερο ΑΕΠ ανάμεσα στις τρεις οντότητες.

Στο Γράφημα 2 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας παρουσιάζει αρχικά χαμηλά επίπεδα, όμως η οικονομική ανάπτυξη της χώρας είναι ραγδαία, ειδικά μετά το 2000. Παρόλο που το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερο από αυτό των ΗΠΑ και της ΕΕ, η διαφορά μειώνεται σταθερά.

Γράφημα 2. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ της Κίνας, της ΕΕ και των ΗΠΑ σε δολάρια.

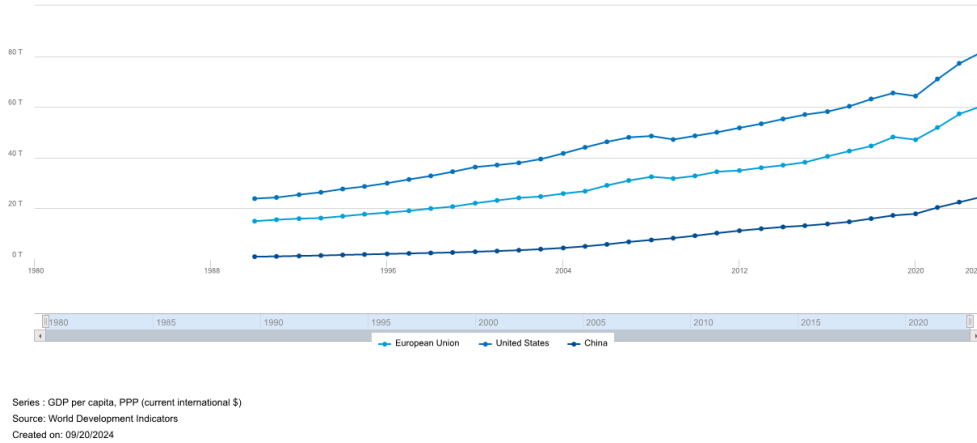

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ΗΠΑ έχει μια σταθερή ανοδική πορεία, με κάποιες μικρές πτώσεις κατά τη διάρκεια οικονομικών κρίσεων, όπως η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η πανδημία το 2020. Το επίπεδο είναι εμφανώς υψηλότερο σε σχέση με τις άλλες δύο περιοχές, επιβεβαιώνοντας τη θέση των ΗΠΑ ως μία από τις πλουσιότερες οικονομίες στον κόσμο με υψηλά επίπεδα ευημερίας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ δείχνει και αυτό μια σταθερή αύξηση, με κάποιες διακυμάνσεις κυρίως κατά την οικονομική κρίση του 2008-2009. Αν και είναι χαμηλότερο από αυτό των ΗΠΑ, η ΕΕ παραμένει σε ένα υψηλό επίπεδο ευημερίας καθώς και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κινείται σταθερά κοντά στο επίπεδο των ΗΠΑ, αν και δεν φτάνει την ίδια κορυφή.

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3, η Κίνα έχει τη χαμηλότερη τιμή αλλά καταγράφει ραγδαία βελτίωση. Από το 2000 και μετά, η Κίνα κλείνει τη διαφορά με την ΕΕ και τις ΗΠΑ, αν και παραμένει ακόμα χαμηλότερη. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ΗΠΑ, προσαρμοσμένο σε PPP, παραμένει το υψηλότερο μεταξύ των τριών.

Γράφημα 3. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ, προσαρμοσμένο σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης (Purchasing Power Parity), της Κίνας, της ΕΕ και των ΗΠΑ σε δολάρια.

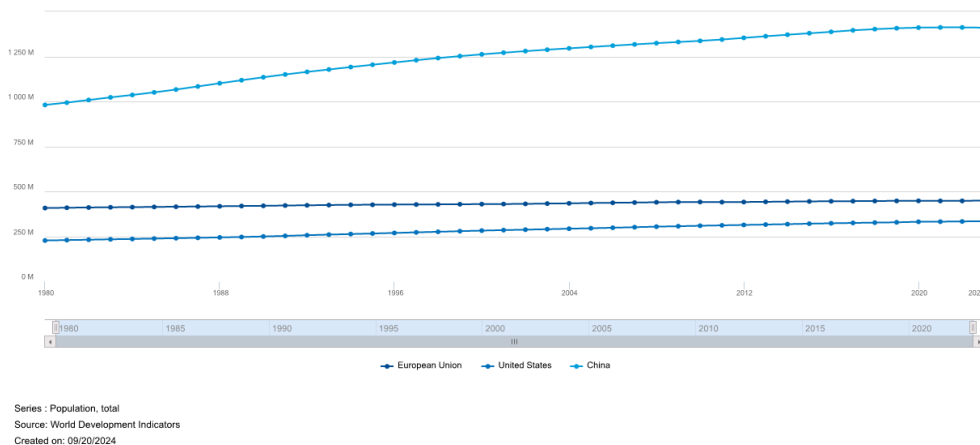

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Δείχνει σταθερή αύξηση με λίγες διακυμάνσεις και παράλληλα δείχνει μια σχετικά σταθερή οικονομία υψηλής παραγωγικότητας. Παρότι η ΕΕ δεν φτάνει το κατά κεφαλήν επίπεδο των ΗΠΑ, παρουσιάζει σταθερή αύξηση. Παρά τις οικονομικές κρίσεις, το επίπεδο διαβίωσης παραμένει υψηλό.

Σύμφωνα με το Γράφημα 4 η Κίνα παρουσιάζει μια σταθερή και ανοδική τάση στον πληθυσμό της, η οποία είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή και αποδίδεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η χαλάρωση της πολιτικής του ενός παιδιού αλλά και η συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη.

Γράφημα 4. Δημογραφική Εξέλιξη της Κίνας, της ΕΕ και των ΗΠΑ

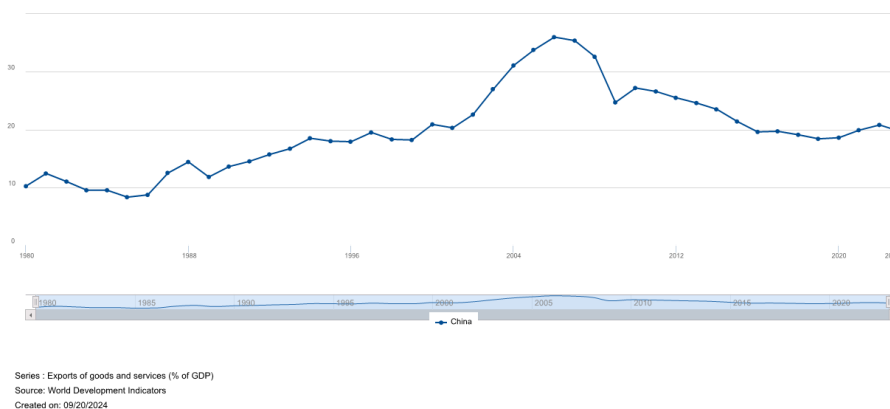
Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Στις ΗΠΑ παρουσιάζεται επίσης αύξηση, αλλά με πιο σταθερό ρυθμό συγκριτικά με την Κίνα. Αυτή η σταθερότητα μπορεί να αποδοθεί μεταξύ άλλων και στις οικονομικές κρίσεις. Ο πληθυσμός της ΕΕ παρουσιάζει και αυτή μια σχετικά σταθερή τάση, με μικρές αυξήσεις, ωστόσο σε ορισμένες χώρες της ΕΕ παρατηρείται ήδη μείωση του πληθυσμού λόγω της χαμηλής γονιμότητας και της γήρανσης του πληθυσμού.

2. Οικονομική ανάλυση της Κίνας.

Στο Γράφημα 5 φαίνεται από το 2000 έως το 2006-2007 μια απότομη αύξηση, με το ποσοστό να φτάνει σε υψηλότερο επίπεδο, περίπου 35% του ΑΕΠ. Μετά το 2008, παρατηρείται μια σταδιακή μείωση, πιθανώς επηρεασμένη είτε από την αυξανόμενη εγχώρια κατανάλωση είτε και από την διαφοροποίηση της οικονομίας.

Γράφημα 5. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με το ΑΕΠ.

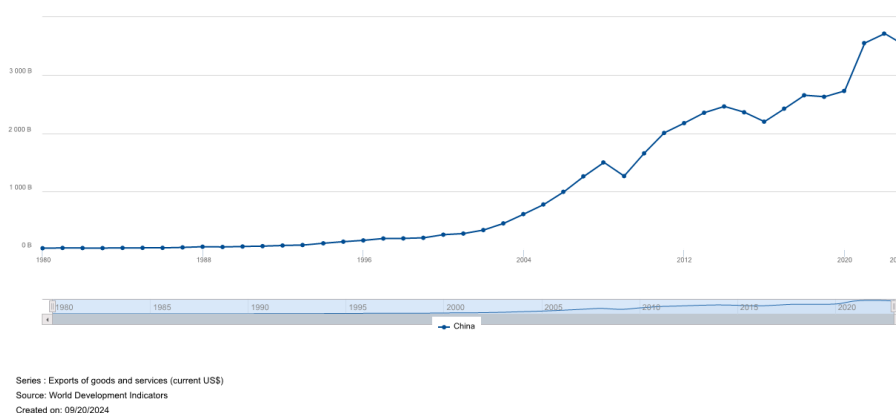

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Από το 2010 και έπειτα το ποσοστό των εξαγωγών παραμένει σταθερά χαμηλό γύρω στο 18-20% του ΑΕΠ.

Στο Γράφημα 6 αποτυπώνεται η συνολική αξία των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών της Κίνας όπου από το 1980 μέχρι περίπου το 2000, η αξία των εξαγωγών αυξάνεται σταδιακά. Μετά το 2000, η αύξηση είναι εντυπωσιακή, με τις εξαγωγές να αυξάνονται ραγδαία, φτάνοντας σε ένα απότομο peak γύρω στο 2014-2015 και στη συνέχεια πέφτουν και πάλι παρουσιάζουν ανάκαμψη μετά το 2020.

Γράφημα 6. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών σε δολάρια.

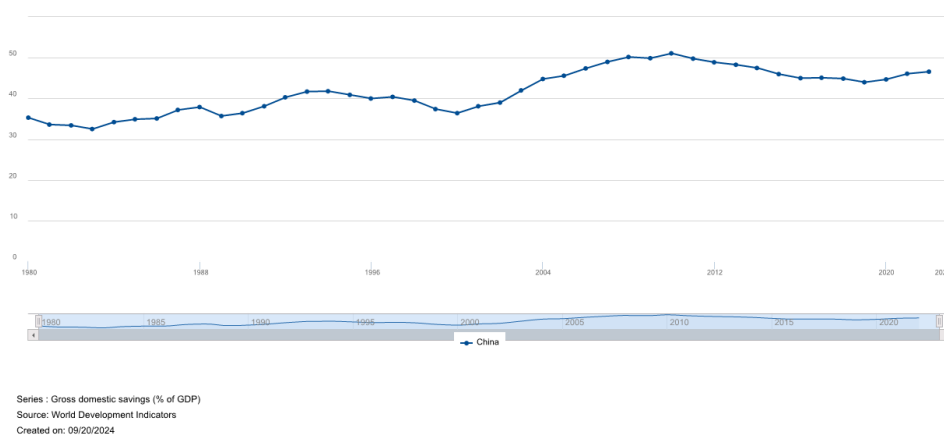

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Το συνολικό ποσό των εξαγωγών φτάνει τα 3 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2023, που αποτελεί πολύ υψηλό νούμερο σε σύγκριση με την αρχή της περιόδου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η απότομη αύξηση μετά το 2000 συνδέεται με την ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ το 2001 όπου αντικατοπτρίζεται η ραγδαία ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας και η αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση για κινεζικά προϊόντα.

Σύμφωνα με το Γράφημα 7, καταδεικνύεται μια ενδιαφέρουσα εικόνα της εξέλιξης των καθαρών εγχώριων αποταμιεύσεων στην Κίνα, όπου παρουσιάζεται μια σταθερή αύξηση κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του '80 και του '90.

Γράφημα 7. Καθαρές εγχώριες αποταμιεύσεις, σε ποσοστό του ΑΕΠ.

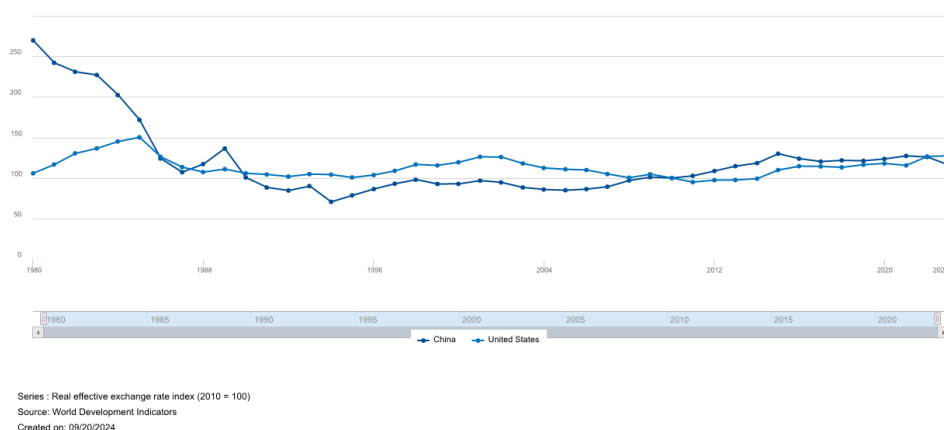
Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Στις αρχές του 2000, παρατηρείται μια κορύφωση ξεπερνώντας το 40% του ΑΕΠ, το οποίο μεταφράζεται ως μια περίοδος έντονων επενδύσεων και χαμηλής κατανάλωσης στην Κίνα. Μετά το 2012, παρατηρείται μια σταδιακή μείωση και σταθεροποίηση των αποταμιεύσεων

κοντά στο 35% του ΑΕΠ, το οποίο υποδηλώνει μια αλλαγή στις οικονομικές πολιτικές της Κίνας, με στόχο την ενίσχυση της εγχώριας κατανάλωσης.

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 8, η Κίνα από το 1980 έως το 1995, ο δείκτης παρουσιάζει μια σταθερή αύξηση, υποδηλώνοντας ότι τα κινεζικά προϊόντα γίνονται σταδιακά πιο ακριβά στις διεθνείς αγορές. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η αυξημένη ζήτηση για κινεζικά προϊόντα και η αύξηση των μισθών στη χώρα. Από το 1995 έως το 2005 ακολουθεί μια περίοδος σταθεροποίησης και μικρών διακυμάνσεων, με τον δείκτη να κυμαίνεται σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Και από το 2005 έως το 2023 παρατηρείται μια σταδιακή μείωση του δείκτη, υποδηλώνοντας ότι τα κινεζικά προϊόντα γίνονται πιο ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται σε διάφορες πολιτικές της κινεζικής κυβέρνησης, όπως η αποτίμηση του νομίσματος και οι επενδύσεις σε παραγωγικότητα.

Γράφημα 8. Δείκτης πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της Κίνας και των ΗΠΑ (2015=100).

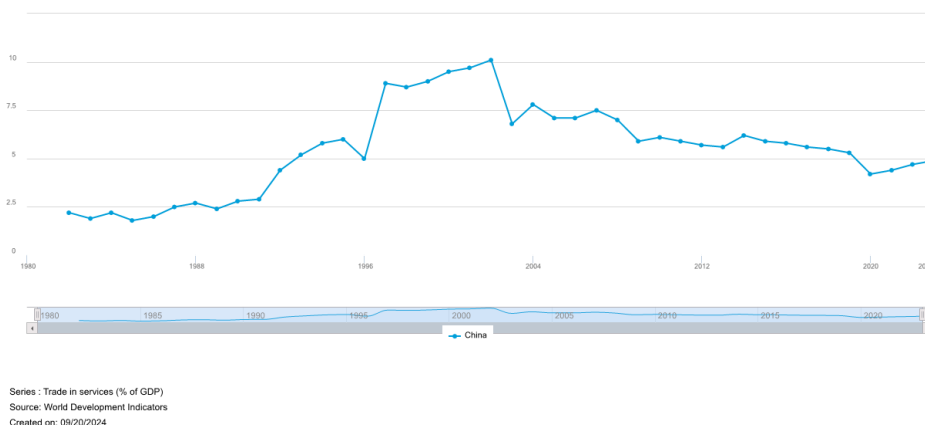

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Στις ΗΠΑ, από το 1980 έως το 1985, παρουσιάζεται μια απότομη αύξηση, υποδηλώνοντας ότι τα αμερικανικά προϊόντα γίνονται πιο ακριβά στις διεθνείς αγορές. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η ισχυρή θέση του δολαρίου και η αυξημένη ζήτηση για αμερικανικά προϊόντα. Από το 1985 έως το 2002 ακολουθεί μια μακρά περίοδος σταδιακής μείωσης του δείκτη, υποδηλώνοντας ότι τα αμερικανικά προϊόντα γίνονται πιο ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στην αποδυνάμωση του δολαρίου καθώς και στις προσπάθειες για αύξηση της παραγωγικότητας. Τέλος, από το 2002 έως το 2023 ο δείκτης παρουσιάζει μικρές διακυμάνσεις, κυμαινόμενος σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

Στο γράφημα 9 το ποσοστό του εμπορίου υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ ξεκινά από περίπου 2% στις αρχές της περιόδου και φτάνει σε ένα μέγιστο περίπου 5% στις αρχές του 2000, το οποίο εκδηλώνει μια σημαντική αύξηση της συμμετοχής των υπηρεσιών στην κινεζική οικονομία.

Γράφημα 9. Εμπόριο υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ.

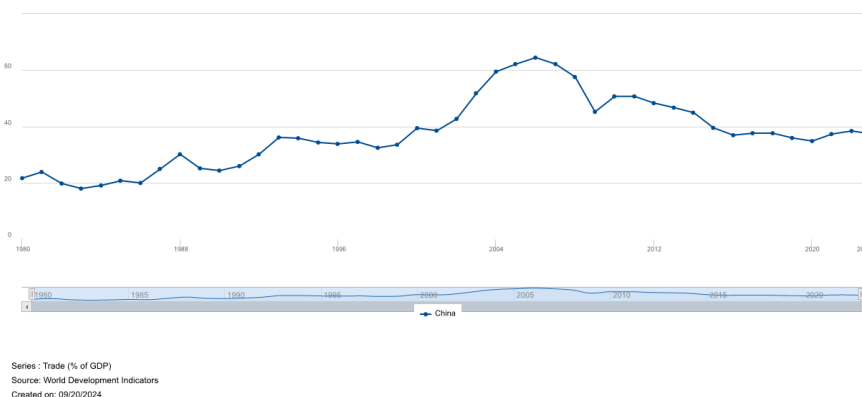

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Με αποκορύφωμα το 2002-2003 το ποσοστό να φτάνει στο 10% υποδηλώνει έναν μετασχηματισμό της κινεζικής οικονομίας, με τις υπηρεσίες να αποκτούν μεγαλύτερο ρόλο. Και τα τελευταία χρόνια να παρουσιάζεται περίπου στο 4% λόγω της σταθεροποίησης της ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών.

Όπως καταδεικνύεται στο Γράφημα 10, από τις αρχές της περιόδου το ποσοστό του εμπορίου ξεκινά να βρίσκεται περίπου στο 10% και να φτάνει σε ένα μέγιστο περίπου 60% στις αρχές του 2000.

Γράφημα 10. Εμπόριο ως ποσοστό του ΑΕΠ.

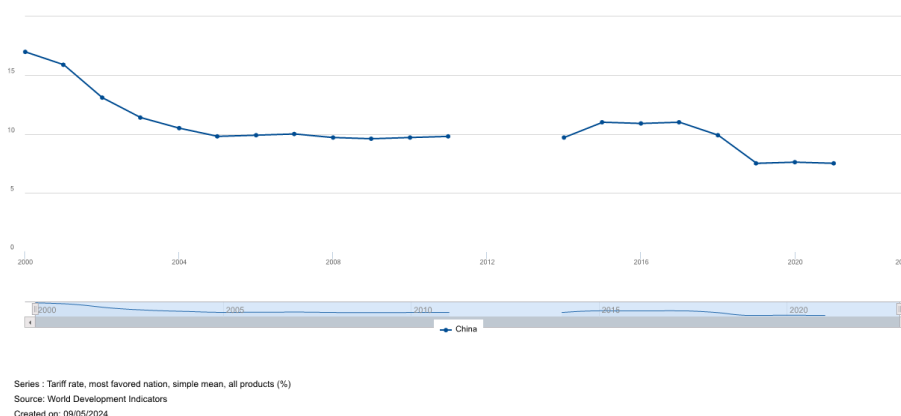

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Αυτό καθρεφτίζει μια εκπληκτική αύξηση της συμμετοχής του εμπορίου στην κινεζική οικονομία. Τα τελευταία χρόνια, το ποσοστό φαίνεται να κυμαίνεται γύρω στο 40% του ΑΕΠ, εκφράζοντας μια σταθεροποίηση της ανάπτυξης του εμπορίου.

Στο Γράφημα 11, παρουσιάζεται ο μέσος βαθμός δασμών όλων των προϊόντων σε ποσοστό, όπου από το 2000 ξεκινώντας περίπου στο 16% έφτασε το 2005 στο 10%, το οποίο υποδηλώνει μια σημαντική μείωση των προστατευτικών μέτρων για την εγχώρια παραγωγή.

Γράφημα 11. Μέσος βαθμός δασμών όλων των προϊόντων σε ποσοστό.

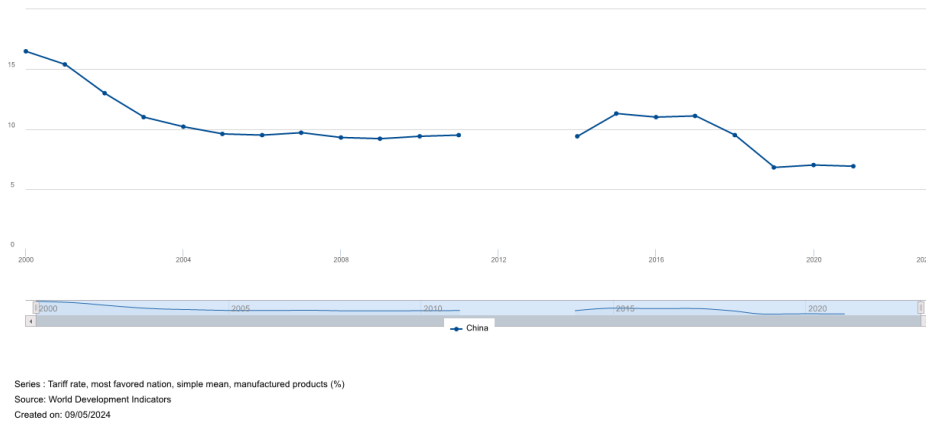

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Παρά τις μικρές διακυμάνσεις τα τελευταία χρόνια, ο μέσος βαθμός των δασμών φαίνεται να κυμαίνεται γύρω στο 8%, εκφράζοντας μια σταθεροποίηση της πολιτικής των δασμών και κατ' επέκταση την προσπάθεια της Κίνας να ανοίξει την αγορά της ώστε να ενταχθεί στο διεθνές εμπορικό σύστημα.

Σύμφωνα με το Γράφημα 12, δεν παρατηρούνται ιδιαίτερες αλλαγές σε σχέση με τον προηγούμενο πίνακα και έτσι επιβεβαιώνεται ότι διαχρονικά η Κίνα δείχνει μια σαφή δέσμευση στο να μειώνει τους δασμούς από το 16% στις αρχές του 2000 καταλήγοντας τα τελευταία χρόνια περίπου στο 8%, ώστε να ενταχθεί στο διεθνές εμπόριο.

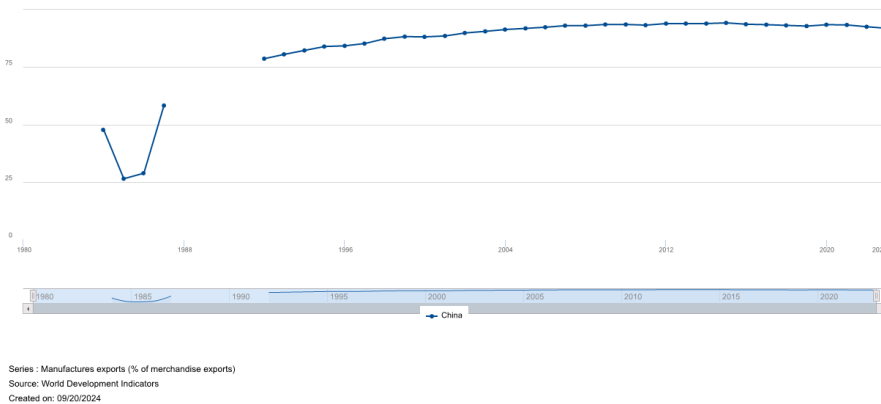
Γράφημα 12. Μέσος βαθμός δασμών των βιομηχανικών προϊόντων σε ποσοστό.

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 13, το ποσοστό των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων ξεκινά περίπου στο 25% στις αρχές της περιόδου και φτάνει σε ένα μέγιστο περίπου ποσοστό 75% στις αρχές του 2000.

Γράφημα 13. Εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών.

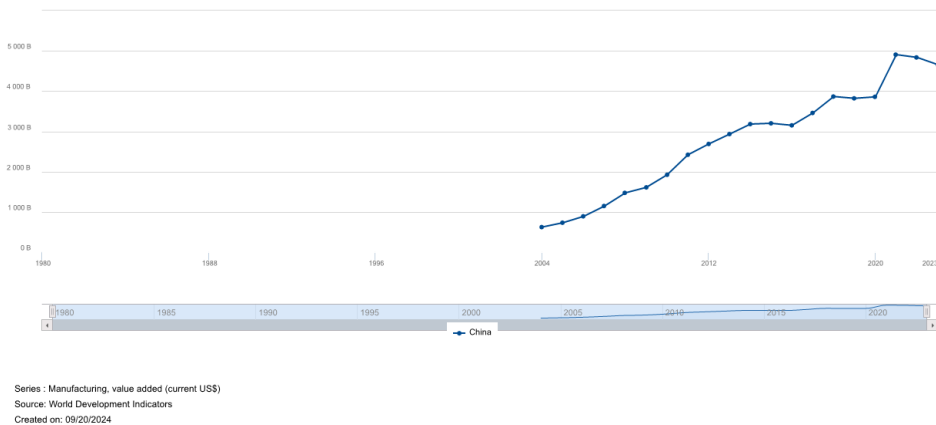

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Η κομβική αυτή αύξηση μαρτυρά τον μετασχηματισμό της Κίνας σε μια σημαντική βιομηχανική δύναμη. Τα τελευταία χρόνια, από το 2008 και μετά το ποσοστό φαίνεται να κυμαίνεται γύρω στο 80%, υποδηλώνοντας ότι τα βιομηχανικά προϊόντα εξακολουθούν να αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της Κίνας.

Όπως δείχνει το Γράφημα 14, με βάση την διαθεσιμότητα των στοιχείων από το 2014, μέσα σε μια δεκαετία από περίπου ένα δισεκατομμύριο δολάρια έφτασε το 2014 πάνω από τρία δισεκατομμύρια δολάρια, όπου αποδεικνύεται ότι η γρήγορη αύξηση της προστιθέμενης αξίας στη βιομηχανία προέρχεται από την επιτυχημένη βιομηχανική επανάσταση που πραγματοποίησε η Κίνα.

Γράφημα 14. Εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας στη βιομηχανία σε δολάρια.

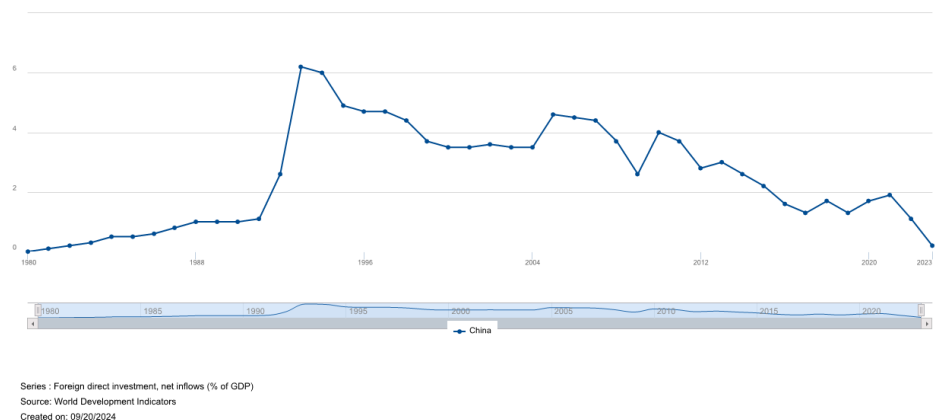

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Πέρα ταύτα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια μικρή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες, όπως ο κορεσμός ορισμένων αγορών, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός και οι εμπορικοί πόλεμοι.

Τέλος, όπως αποτυπώνεται στο Γράφημα 15, οι ΑΞΕ ξεκίνησαν το 1980 περίπου 1% του ΑΕΠ και έφτασαν στα μέσα τις δεκαετίες του '90 κοντά στο 6% και από το 2000 έως το 2005 το ποσοστό αυτό βρίσκεται περίπου στο 4%, αυτό σημαίνει ότι έπαιξαν κομβικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Κίνας μεταφέροντας τεχνογνωσία, κεφάλαια και νέες θέσεις εργασίας.

Γράφημα 15. Καθαρές ροές άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Πηγή: World Development Indicators, 2024.

Τα τελευταία χρόνια όμως έχουν σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο περίπου 2-3%, υποδηλώνοντας μια πιο ώριμη και διαφοροποιημένη οικονομία που εξαρτάται λιγότερο από τις ξένες επενδύσεις.

1.8. Συμπεράσματα

Η ιστορική πορεία της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο αποκαλύπτει μια χώρα που πέρασε από διαφορετικές φάσεις ανάπτυξης και αλλαγών, προσαρμοζόμενη συνεχώς στις προκλήσεις της εποχής. Από την αρχαία της δόξα ως κέντρο του Δρόμου του Μεταξιού μέχρι την επιβολή των ανισοβαρών συνθηκών από τις δυτικές δυνάμεις και την απομόνωση, η Κίνα υπέστη σημαντικές ανακατατάξεις στο εμπόριο και τις διεθνείς σχέσεις. Παρόλα αυτά, οι μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1980 έθεσαν τα θεμέλια για τη ραγδαία ανάπτυξή της ως παγκόσμιας εμπορικής δύναμης. Σήμερα, η Κίνα είναι αδιαμφισβήτητα ένας από τους σημαντικότερους παίκτες στην παγκόσμια οικονομία, έχοντας αξιοποιήσει τις εμπορικές ευκαιρίες και τις ξένες επενδύσεις για να εδραιώσει τη θέση της στο διεθνές εμπόριο. Αυτή η ιστορική εξέλιξη αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα οικονομικής ανάδυσης και προσαρμοστικότητας στη σύγχρονη ιστορία.

Κεφάλαιο 2: Σύγχρονη Κίνα – Ο Αυτοκράτορας του Παγκόσμιου Εμπορίου

2.1. Εισαγωγή

Στις τελευταίες δεκαετίες, η Κίνα έχει αναδειχθεί ως μία από τις ισχυρότερες οικονομικές δυνάμεις του κόσμου, με κεντρικό ρόλο στο παγκόσμιο εμπόριο. Η εντυπωσιακή οικονομική της ανάπτυξη, που ξεκίνησε με τις μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 1980, την κατέστησε ως «παγκόσμιο εργοστάσιο» και πρωταγωνιστή στις διεθνείς αγορές. Σήμερα, η Κίνα δεν περιορίζεται μόνο σε ρόλο εξαγωγέα φθηνών προϊόντων, αλλά επιδιώκει να κυριαρχήσει σε τομείς όπως η υψηλή τεχνολογία και η καινοτομία. Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει αρχικά την παγκόσμια εμπορική κυριαρχία της Κίνας, έπειτα το δίλημμα του εμπορικού πολέμου που υπάρχει μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ και τέλος τις νέες βάσεις της κινεζικής κυριαρχίας στην τεχνολογία και την καινοτομία.

2.2. Η Παγκόσμια Εμπορική Κυριαρχία της Κίνας

2.2.1. Κύριοι Τομείς Δραστηριότητας

Στη βιομηχανική εμπορία, η Κίνα έχει εξελιχθεί σε σημαντικό προμηθευτή για όλες τις κύριες αγορές, με την παρουσία της να έχει αυξηθεί σημαντικά ιδίως και κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Ντόχα το 2001 (Mattoo et al., 2011).

Από το 2012 το μερίδιο της Κίνας στις βασικές αγορές εισαγωγών έχει ανέλθει από 1,95 τρισεκατομμύρια δολάρια σε 2,72 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2022 (*China Imports/Exports*, 2023) με την Κίνα να αντιπροσωπεύει πλέον περισσότερο από το 20% των συνολικών εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων σε πολλές σημαντικές παγκόσμιες αγορές.

Συγκεκριμένα για το 2023, το μερίδιο της Κίνας στις βιομηχανικές εισαγωγές της ΕΕ ανέρχεται σε 514,4 δισεκατομμύρια ευρώ (*China-EU-International Trade in Goods Statistics*, 2024), ενώ στις ΗΠΑ φτάνει τα 427,23 δισεκατομμύρια δολάρια (Sabanoglu, 2024). Παρακάτω αναλύονται ενδεικτικά οι τέσσερις πιο κρίσιμοι τομείς δραστηριότητας της Κίνας.

(Α) Ηλεκτρικά Αυτοκίνητα – Electric Vehicles (EV)

Η κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία, ιδιαίτερα στον τομέα των νέων ενεργειακών οχημάτων (NEO), παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο, χάρη στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, την τεχνολογική αναβάθμιση και την ενίσχυση των υπηρεσιών των επιχειρήσεων (Bingfeng, 2024).

Τα κινεζικά NEO κερδίζουν τη διεθνή προτίμηση, καθώς καλύπτουν ελλείψεις στην αγορά και προσφέρουν περιβαλλοντικά φιλικές λύσεις, προωθώντας την πράσινη ανάπτυξη και την αναβάθμιση της τοπικής κατανάλωσης. Η Κίνα συμμετέχει ενεργά στη Συμφωνία του Παρισιού για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα, οδηγώντας κατά αυτόν τον τρόπο την οικονομία της σε έναν πράσινο μετασχηματισμό.

Η μετάβαση προς την ηλεκτροκίνηση υποστηρίζεται από κρατικές πολιτικές, ενώ οι υποδομές φόρτισης βελτιώνονται και επεκτείνονται σε αγροτικές περιοχές. Μέσα από συνεχή καινοτομία και επενδύσεις, όπως το «Σχέδιο Προσαρμογής και Αναζωογόνησης της Αυτοκινητοβιομηχανίας», το «Σχέδιο Ανάπτυξης της Αυτοκινητοβιομηχανίας Εξοικονόμησης Ενέργειας και Νέας Ενέργειας 2012-2020» και το «Σχέδιο Ανάπτυξης της Αυτοκινητοβιομηχανίας Νέας Ενέργειας 2021-2035» (Bingfeng, 2024), η Κίνα βρίσκεται στην πρωτοπορία της παγκόσμιας αγοράς ηλεκτροκίνησης, με εταιρείες όπως η BYD (Build Your Dreams) να ξεπερνούν σε πωλήσεις την Tesla το 2022 (641.000 οχήματα τους πρώτους έξι μήνες, με αύξηση άνω του 300% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, ενώ η Tesla πούλησε περίπου 564.000 οχήματα στην ίδια περίοδο (*China's BYD Overtakes Tesla as World's Biggest EV Producer by Sales*, 2022)) και το 2023 (σημείωσε νέο ρεκόρ πωλήσεων με πάνω από 526.000 ηλεκτρικά οχήματα, ενώ η Tesla πούλησε 494.989 οχήματα (*China's BYD Outpaces Tesla in Global Quarterly EV Sales*, 2024)). Η BYD προωθεί τη διεθνή επέκτασή της, με την Ευρώπη και συγκεκριμένα την Ουγγαρία, να αποτελεί κεντρικό άξονα της στρατηγικής της με στόχο να κατακτήσει το 10% της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικών οχημάτων μέχρι το τέλος της δεκαετίας (Gutierrez, 2024).

Η Κίνα, μέσα από πολιτικές που ενισχύουν την ανάπτυξη των ΝΕΟ, δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για τη συνεχή πρόοδο της αυτοκινητοβιομηχανίας της, ενισχύοντας παράλληλα την παγκόσμια συνεργασία και την οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο, προσφέροντας νέες ευκαιρίες για την παγκόσμια αγορά και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η συνεργασία μεταξύ της BYD και της Huawei παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς και οι δύο εταιρείες στοχεύουν σε εκτεταμένες ανταλλαγές και συνεργασίες στους τομείς του Διαδικτύου των οχημάτων (Internet of Vehicles) και της έξυπνης οδήγησης, με σκοπό την προώθηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής συνεργασίας (*BYD Partners with Huawei in LoV, Intelligent Driving*, 2019).

Παράλληλα, συμμετέχει ενεργά στις διεθνείς προσπάθειες για την κλιματική αλλαγή, με στόχο την κορύφωση των εκπομπών άνθρακα έως το 2030 και την ουδετερότητα άνθρακα έως το 2060, ενσωματώνοντας αυτές τις κατευθύνσεις στην ανάπτυξη της αυτοκινητοβιομηχανίας της. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι ο Warren Buffett, μέσω της εταιρείας του Berkshire Hathaway, αποτελεί ένα σημαντικό μέτοχο της BYD και η υποστήριξή του προσδίδει αξιοπιστία και επιπλέον πόρους για τις επενδύσεις της εταιρείας στον τομέα των ηλεκτρικών και άλλων ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων (*BYD Predicts China Shift to Electric Cars by 2030*, 2030).

(B) Ναυπηγική Βιομηχανία

Η Κινεζική Βιομηχανία Ναυπηγικής (Shipbuilding Industry – SBI) έχει σημειώσει εντυπωσιακή ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Αρχικά η China Shipbuilding Trading Corporation (CSTC) ήταν υπεύθυνη για τις εμπορικές δραστηριότητες της χώρας (Medeiros et al., 2005). Ωστόσο, η είσοδος της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ-WTO) και η δυνατότητα απευθείας διαπραγμάτευσης των ναυπηγείων στις διεθνείς αγορές οδήγησαν στη μείωση του ρόλου της CSTC. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, η παραγωγή ναυπηγικών προϊόντων στην Κίνα αυξήθηκε σημαντικά κυρίως λόγω του χαμηλού κόστους εργασία, της εστίασης στη παγκόσμια αγορά και της εφαρμογής αποκεντρωμένων δομών (Medeiros et al., 2005).

Παρά τις προκλήσεις στην παγκόσμια αγορά, η Κίνα κατάφερε να γίνει ο τρίτος μεγαλύτερος ναυπηγός στον κόσμο. Η συνεργασία με ναυπηγεία από την Ιαπωνία, τη Νότια Κορέα και ευρωπαϊκές χώρες συνέβαλε στην απόκτηση τεχνογνωσίας και την τεχνολογική αναβάθμιση των κινεζικών ναυπηγείων. Το κύριο επίτευγμα της ήταν η παραγωγή φτηνών και απλών πλοίων, παρόλο που υπήρχαν προβλήματα ποιότητας και καθυστερήσεων.

Η συνεχής τεχνολογική πρόοδος, η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και οι συμφωνίες τεχνολογικής συνεργασίας επιτρέπουν στην Κίνα να βελτιώνει σταδιακά την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των ναυπηγείων της (Medeiros et al., 2005). Η ανάπτυξη αυτή αναμένεται να συνεχιστεί, οδηγώντας σε βελτιώσεις τόσο στα εμπορικά όσο και στα στρατιωτικά πλοία.

Ένα σημαντικό επίτευγμα είναι η παράδοση του πρώτου μεγάλου κινεζικού κρουαζιερόπλοιου, του Aida Modu, γεγονός που καθιστά την Κίνα τη μοναδική χώρα ικανή να κατασκευάζει πλοία κάθε μορφής και τύπου (Lei, 2023). Το μέλλον της ναυπηγικής βιομηχανίας στηρίζεται στην πράσινη ανάπτυξη χαμηλών εκπομπών και στην ενσωμάτωση ψηφιακών και ευφυών τεχνολογιών. Η επίτευξη του στόχου για μηδενικές εκπομπές στη ναυτιλία, μαζί με την ψηφιοποίηση και την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών, αναμένεται να αναδιαμορφώσει το παγκόσμιο τοπίο του κλάδου.

Σύμφωνα με τον ναυλομεσιτικό οίκο Xclusiv, οι παραγγελίες για νέα πλοία το 2023 είναι περίπου 35% υψηλότερες από το 2022. Τον Ιούλιο του 2022, το παγκόσμιο βιβλίο παραγγελιών αριθμούσε 2.487 πλοία που αφορούσαν τους τέσσερις κύριους τομείς (πλοία μεταφοράς χύδην φορτίου, δεξαμενόπλοια, εμπορευματοκιβώτια και πλοία μεταφοράς φυσικού αερίου). Έως τον Ιούλιο του 2024, ο αριθμός αυτός είχε αυξηθεί σε 3.523 πλοία, με την Κίνα να ναυπηγεί το 60% των παραγγελιών παγκοσμίως (Καραγεώργος, 2024).

(Γ) Γεωργία

Η Κίνα είναι μία από τις μεγαλύτερες αγροτικές παραγωγικές δυνάμεις παγκοσμίως, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Η γεωργία της περιλαμβάνει την παραγωγή ρυζιού, σιταριού, καλαμποκιού, σόγιας, βαμβακιού και τσαγιού, συμβάλλοντας τόσο στην οικονομία της χώρας όσο και στον παγκόσμιο εφοδιασμό τροφίμων (National Bureau of Statistics of China, 1978-2022, *China Statistical Yearbook* ,

2023). Η ανάλυση βασίζεται σε δύο κύριες παραμέτρους: (α) την κατά κεφαλήν παραγωγή σημαντικών αγροτικών προϊόντων και (β) τη συνολική παραγωγή αγροτικών προϊόντων.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, συγκεκριμένα για το 2012 και το 2022, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: (1) Παρατηρείται μια αύξηση στην παραγωγή δημητριακών από 452 σε 486 κιλά ανά άτομο, (2) Η παραγωγή βαμβακιού παραμένει σταθερή, (3) Η παραγωγή κρέατος (χοιρινό, βοδινό, αρνί) έχει αυξηθεί από 47.5 κιλά σε 48.0 κιλά, (4) Η παραγωγή υδρόβιων προϊόντων αυξήθηκε ελαφρώς και (5) Η παραγωγή γάλακτος παρέμεινε σχεδόν σταθερή, με μικρή αύξηση.

Πίνακας 1. Ανά Κεφαλαιακή παραγωγή βασικών αγροτικών προϊόντων (kg)

Έτος	Σιτηρά	Δημητριακά	Βαμβάκι	Ελαιούχες Καλλιέργειες	Κρέας (χοιρινό, βοδινό, αρνί)	Υδρόβιων προϊόντων	Γάλα
1978	319		2.3	5.5	9.1	4.9	
1980	327		2.8	7.8	12.3	4.6	1.2
1985	361		3.9	15.0	16.8	6.7	2.4
1990	393		4.0	14.2	22.1	10.9	3.7
1995	387	345	4.0	18.7	27.4	20.9	4.8
2000	366	321	3.5	23.4	37.6	29.4	6.6
2005	371	328	4.4	23.6	42.0	33.9	21.1
2006	380	344	5.7	20.1	42.8	35.0	22.5
2007	383	349	5.8	21.1	40.4	36.0	22.4
2008	403	367	5.5	22.9	43.0	37.0	22.7
2009	406	370	4.7	23.6	44.8	38.4	22.5
2010	418	383	4.3	23.6	46.2	40.2	22.7
2011	438	402	4.8	23.9	45.5	41.5	23.1
2012	452	418	4.9	24.3	47.5	40.5	23.4
2013	462	430	4.6	24.6	48.6	42.0	21.9
2014	466	434	4.6	24.6	49.9	43.6	23.0
2015	479	448	4.3	24.5	48.5	44.9	23.0
2016	476	444	3.8	24.6	46.7	45.8	22.0
2017	474	441	4.0	24.9	46.8	46.0	21.7
2018	469	435	4.4	24.5	46.4	45.9	21.9
2019	472	436	4.2	25.8	38.4	46.0	22.7
2020	474	437	4.2	25.4	37.4	46.4	24.4
2021	483	448	4.1	25.6	46.1	47.4	26.1
2022	486	448	4.2	25.9	48.0	48.6	27.8

Πηγή: National Bureau of Statistics of China, 1978-2022, China Statistical Yearbook, 2023.

Στον Πίνακα 2, που αφορά τα ίδια έτη σύγκρισης, σημειώνονται τα εξής συμπεράσματα: (1) Η συνολική παραγωγή δημητριακών έχει αυξηθεί σημαντικά, (2) Η παραγωγή ρυζιού παραμένει σχετικά σταθερή με ελαφρά αύξηση και (3) Παρατηρείται σημαντική αύξηση στην παραγωγή σιταριού και καλαμποκιού, κάτι που δείχνει αυξημένη απόδοση σε αυτές τις καλλιέργειες.

Πίνακας 2. Παραγωγή μεγάλων γεωργικών προϊόντων (10.000 tons).

Έτος	Σιτηρά	Δημητριακά	Ρύζι	Καλαμπόκι	Σόγια	Βαμβάκι	Ελαιούχες Καλλιέργειες	Φυτικές Ίνες	Καλλιέργειες Ζάχαρης	Τσάι
1978	30476.5		13693.0	5594.4	756.5	216.7	521.8	135.1	2381.9	26.8
1980	32055.5		13990.5	6260.0	794.0	270.7	769.1	143.6	2911.3	30.4
1985	37910.8		16856.9	6382.6	1060.0	414.7	1578.4	444.8	6046.8	43.2
1990	44624.3		18933.1	9681.9	1100.0	450.8	1613.2	109.7	7214.5	54.0
1995	46661.8	41611.6	18522.6	11198.6	1350.2	476.8	2250.3	89.7	7940.1	58.8
2000	46217.5	40522.4	18790.8	10600.0	1540.9	441.7	2954.8	52.9	7635.3	68.3
2005	48402.2	42776.0	18058.8	13936.5	1634.8	571.4	3077.1	110.5	5451.9	93.5
2006	49804.2	45099.2	18171.8	15160.3	1508.2	753.3	2640.3	89.1	10460.0	102.8
2007	50413.9	45963.0	18638.1	15512.3	1279.3	759.7	2787.0	66.1	12082.4	117.0
2008	53434.3	48569.4	19261.2	17212.0	1570.9	723.2	3036.8	56.1	13006.0	125.5
2009	53940.9	49243.3	19619.7	17325.9	1522.4	623.6	3139.4	31.9	11746.9	135.1
2010	55911.3	51196.7	19722.6	19075.2	1541.0	577.0	3156.8	24.2	11303.4	146.2
2011	58849.3	54061.7	20288.3	21131.6	1487.8	651.9	3212.5	22.3	11663.1	160.8
2012	61222.6	56659.0	20653.2	22955.9	1343.6	660.8	3285.6	19.6	12451.8	176.1
2013	63048.2	58650.4	20628.6	24845.3	1240.7	628.2	3348.0	17.6	12555.0	188.7
2014	63964.8	59601.5	20960.9	24976.4	1268.6	629.9	3371.9	16.5	12088.7	204.9
2015	66060.3	61818.4	21214.2	26499.2	1236.7	590.7	3390.5	15.6	11215.2	227.7
2016	66043.5	61666.5	21109.4	26361.3	1369.5	534.3	3400.0	18.1	11176.0	231.3
2017	66160.7	61520.5	21257.6	25907.1	1528.2	565.3	3475.2	21.8	11378.8	246.0
2018	66789.2	61003.6	21212.9	25717.4	1596.7	610.3	3433.4	20.3	11937.4	261.0
2019	66384.3	61369.7	20961.4	26077.9	1809.2	588.9	3493.0	23.4	12169.1	277.7
2020	66949.2	61674.3	21185.0	26066.5	1960.2	591.0	3586.4	24.9	12014.0	293.2
2021	68284.7	63275.7	21264.2	27255.1	1639.5	573.1	3613.2	21.1	11454.4	316.4
2022	68662.8	63324.3	20849.5	27720.3	2028.3	598.0	3654.2	22.8	11236.5	334.2

Πηγή: National Bureau of Statistics of China, 1978-2022, China Statistical Yearbook, 2023.

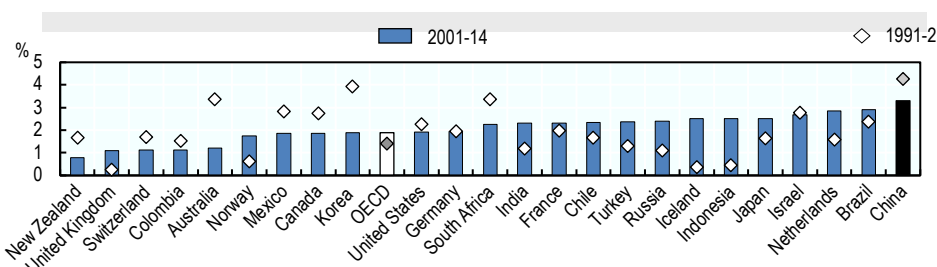
Το διάστημα μεταξύ 2012 και 2022 χαρακτηρίζεται από γενική αύξηση στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, η κατά κεφαλήν παραγωγή αυξήθηκε στα δημητριακά κατά 4.78% , στο λάδι και στα ελαιούχα φυτά κατά 4.70%, στο σύνολο των υδρόβιων προϊόντων κατά 3.16% και στο γάλα κατά 2.82% ενώ για την συνολική παραγωγή αυξήθηκαν τα δημητριακά κατά 10.69%, το ρύζι κατά 3.32%, το σιτάρι κατά 14.21% και το

καλαμπόκι κατά 33.42%. Όμως, σημειώνεται σταθερότητα στην παραγωγή βαμβακιού και μικρή μείωση στην κατά κεφαλήν κατανάλωση κρέατος, η οποία μειώθηκε κατά 18.47%.

Παράλληλα, η Κίνα εμφανίζει υψηλή συνολική παραγωγικότητα των παραγόντων (Total Factor Productivity – TFP) στη γεωργία, η οποία είναι ανώτερη από αυτή των περισσότερων χωρών του ΟΟΣΑ. Ωστόσο, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της TFP μειώθηκε από 4,3% την περίοδο 1991-2001 σε 3,3% την περίοδο 2001-2014 όπως απεικονίζεται στην παρακάτω Εικόνα 1 (*Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*, 2018).

Αν και η Κίνα κατέχει την υψηλότερη TFP μεταξύ των χωρών BRICS και στις δύο περιόδους, μόνο η Κίνα και η Νότια Αφρική είδαν επιβράδυνση στην παραγωγικότητά τους στην πιο πρόσφατη περίοδο.

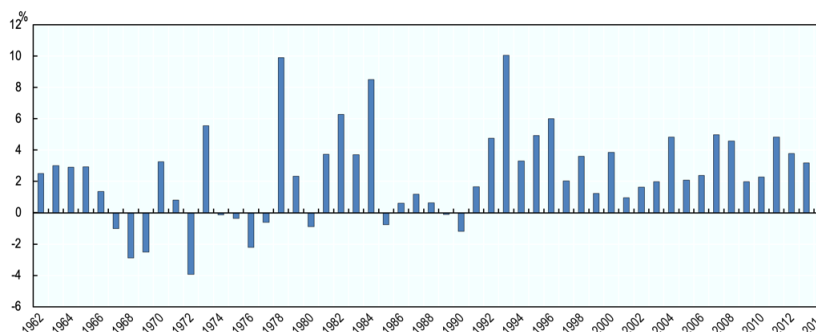
Εικόνα 1. Ετήσιοι ρυθμοί αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας γεωργικών συντελεστών (TFP), 1991-2000 και 2001-2014.

Πηγή: *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*, OECD 2018.

Η κινεζική κυβέρνηση για να προωθήσει τα κίνητρα για ατομική εργασία στη γεωργία αποδέσμευσε την παραγωγή και παραχώρησε δικαιώματα χρήσης γης και υπολειμματικού εισοδήματος σε μεμονωμένους αγρότες από το 1978. Η εφαρμογή του Συστήματος Οικιακής Γεωργίας (HRS), που ολοκληρώθηκε κυρίως μεταξύ 1979 και 1983, είχε εξαιρετικά θετική επίδραση στην παραγωγικότητα, με τον μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας των παραγόντων (TFP) να φτάνει το 4.8% την περίοδο 1978-1984, σε σύγκριση με -0,1% την περίοδο 1971-1977 όπως απεικονίζεται στην Εικόνα 2 (*Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*, 2018).

Εικόνα 2. Οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας γεωργικών συντελεστών της Κίνας, 1961 έως 2014.

Πηγή: *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*, OECD 2018.

Το Νοέμβριο του 2022, οι παραδοσιακές τεχνικές επεξεργασίας τσαγιού και οι σχετικές κοινωνικές πρακτικές στην Κίνα προστέθηκαν στη Λίστα Αντιπροσωπευτικής Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, αναγνωρίζονται την παγκόσμια πολιτιστική τους αξία. Οι τελετουργίες και τα έθιμα που σχετίζονται με το τσάι δεν περιορίζονται μόνο εντός των συνόρων της Κίνας, αλλά έχουν επηρεάσει και τον υπόλοιπο κόσμο, κυρίως μέσω του αρχαίου Μεταξωτού Δρόμου και των εμπορικών οδών, ενισχύοντας έτσι τον παγκόσμιο πολιτιστικό διάλογο (*Chinese Tea Making Joins UNESCO List, 2022*).

Παράλληλα, η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί θεμέλιο λίθο για την οικονομική πρόοδο της Κίνας. Όμως, τα ζητήματα που αφορούν τους αγρότες, τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές παραμένουν αδύναμοι κρίκοι στην αλυσίδα της ανάπτυξης. Η επίλυσή τους είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη προώθηση της εθνικής οικονομίας και τη διασφάλιση ισόρροπης ανάπτυξης σε όλη τη χώρα (Author et al., 2013).

(Δ) Μεταποιητική Βιομηχανία

Η μεταποιητική βιομηχανία είναι ο βασικός πυλώνας της εθνικής οικονομίας τα τελευταία 14 χρόνια, όπου η Κίνα διατηρεί την πρώτη θέση παγκοσμίως στην κλίμακα της βιομηχανίας. Παρά τις προκλήσεις και την αβεβαιότητα στις διεθνείς συνθήκες, η κινεζική μεταποίηση αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα του ισχυρού βιομηχανικού της συστήματος, δημιουργώντας προηγμένες και διεθνώς ανταγωνιστικές μεταποιητικές συστάδες (Yiang, 2024).

Οι Miaojie Yu και Wei Tian (2012) αναλύουν τις διαφορές ανάμεσα στην επεξεργασία με συναρμολόγηση και την επεξεργασία με ενδιάμεσες εισαγόμενες εισροές, εστιάζοντας στο παράδειγμα της Κίνας.

Πρώτον, η επεξεργασία με συναρμολόγηση (processing with assembly) δεν απαιτεί από τις κινεζικές εταιρείες να πληρώσουν για τις πρώτες ύλες. Οι εταιρείες εισάγουν τα απαραίτητα υλικά χωρίς κόστος και συναρμολογούν τα προϊόντα προστιθέμενης αξίας, τα οποία στη συνέχεια εξάγονται πίσω στην ίδια εταιρεία από την οποία εισήχθησαν τα υλικά. Οι εταιρείες πληρώνονται μόνο για την υπηρεσία της συναρμολόγησης, χωρίς να έχουν την υποχρέωση να καλύψουν τα έξοδα των εισροών. Αντίθετα, όταν οι εταιρείες ασχολούνται με την επεξεργασία χρησιμοποιώντας εισαγόμενες ενδιάμεσες εισροές (processing with imported materials), πρέπει να πληρώσουν για τις εισαγωγές των πρώτων υλών ή των ενδιάμεσων προϊόντων. Αφού ολοκληρώσουν την επεξεργασία, εξάγουν τα τελικά προϊόντα σε διάφορες χώρες, με τις χώρες προέλευσης και προορισμού να είναι διαφορετικές.

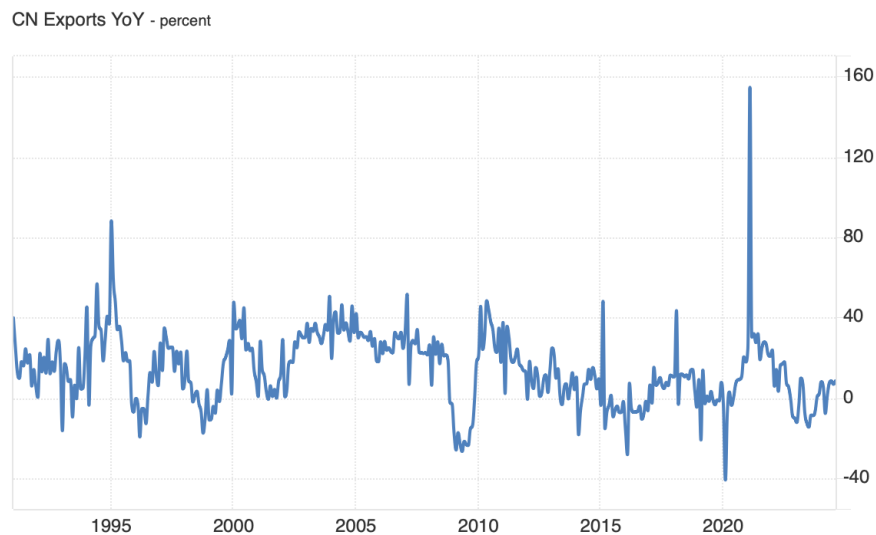
Δεύτερον, η επεξεργασία με συναρμολόγηση είναι πλήρως αδασμολόγητη, πράγμα που σημαίνει ότι δεν επιβάλλονται δασμοί στα υλικά που εισάγονται για αυτή τη διαδικασία. Ωστόσο, οι εταιρείες που χρησιμοποιούν εισαγόμενες εισροές πρέπει να πληρώσουν δασμούς κατά την εισαγωγή. Μόνο μετά την εξαγωγή των τελικών προϊόντων τους μπορούν να ζητήσουν επιστροφή των δασμών, γεγονός που σημαίνει ότι αυτές οι εταιρείες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες χρηματοδοτικές πιέσεις (π.χ. ανάγκη ρευστότητας) σε σχέση με όσες ασχολούνται αποκλειστικά με τη συναρμολόγηση, αφού πρέπει να έχουν επαρκή κεφάλαια για να καλύψουν τους δασμούς προσωρινά.

Συνολικά, η ανάλυση δείχνει ότι η επεξεργασία με εισαγόμενες εισροές έχει υπερβεί τη συναρμολόγηση και άλλες μορφές εμπορίου επεξεργασίας όσον αφορά τον όγκο του εμπορίου. Παράλληλα, η ανάπτυξη του εμπορίου επεξεργασίας στην Κίνα συνδέεται στενά με τη δημιουργία ειδικών ζωνών ελεύθερου εμπορίου, όπως οι ειδικές οικονομικές ζώνες (SEZs), οι ζώνες οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης (ETDZs), οι ζώνες βιομηχανικής ανάπτυξης υψηλής τεχνολογίας (HTIDZs) και οι ζώνες εξαγωγικής επεξεργασίας (EPZs). Αυτές οι ζώνες δημιουργήθηκαν σε τρεις φάσεις, με την πρώτη να προηγείται της ίδρυσης των SEZs, όταν ορισμένες πόλεις της Κίνας άρχισαν να συνεργάζονται με εταιρείες από το Χονγκ Κονγκ για μικρής κλίμακας επεξεργασία με συναρμολόγηση (Author et al., 2012).

Η ανάπτυξη αυτών των ζωνών ήταν καθοριστική για την εκρηκτική αύξηση του εμπορίου επεξεργασίας στην Κίνα τις τελευταίες δεκαετίες.

Το Γράφημα 1 καταγράφει τις ετήσιες μεταβολές των εξαγωγών της Κίνας από τη δεκαετία του 1990 μέχρι περίπου το 2023. Οι εξαγωγές της Κίνας εμφανίζουν έντονες διακυμάνσεις, με περιόδους έντονης ανάπτυξης αλλά και μείωσης. Παρατηρείται απότομη αύξηση στις εξαγωγές κατά τα μέσα του 1990, με αύξηση που ξεπερνά το 100%. Υπάρχει απότομη πτώση των εξαγωγών γύρω στο 2008-2009, λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η πιο έντονη αύξηση παρατηρείται γύρω στο 2020-2021 με μια αύξηση που φτάνει σχεδόν στο 150%, λόγω της πανδημίας. Η αύξηση πιθανώς οφείλεται στην υψηλή ζήτηση για κινεζικά προϊόντα κατά τη διάρκεια του lockdown.

Γράφημα 1. Ετήσιες Εξαγωγές της Κίνας (%), 1991-2024.

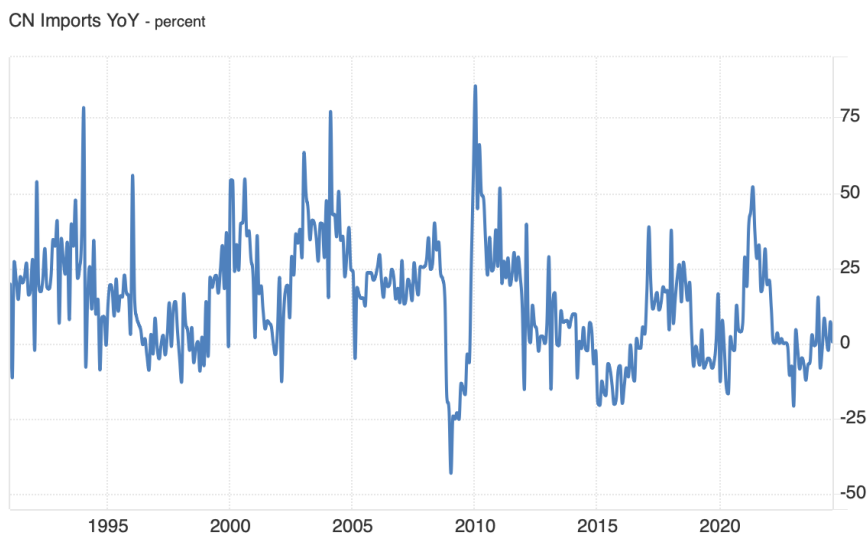
Source: tradingeconomics.com | General Administration of Customs

Πηγή: Tradingeconomics.com & General Administration of Customs, 2024.

Το Γράφημα 2 παρουσιάζει τις ετήσιες μεταβολές των εισαγωγών της Κίνας. Οι εισαγωγές της Κίνας επίσης δείχνουν μεγάλες διακυμάνσεις, με έντονες αυξομειώσεις. Τη δεκαετία του 1990, οι εισαγωγές αυξάνονται ραγδαία με μερικές κορυφές άνω του 75%. Το 2008, υπάρχει πτώση στις εισαγωγές, αν και είναι λιγότερο απότομη σε σχέση με τις εξαγωγές.

Όπως και στις εξαγωγές, υπάρχει απότομη πτώση κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά η ανάκαμψη δεν είναι τόσο έντονη όσο στις εξαγωγές.

Γράφημα 2. Ετήσιες Εισαγωγές της Κίνας (%), 1991-2024.

Πηγή: Tradingeconomics.com & General Administration of Customs, 2024.

Συμπεραίνοντας από τα παραπάνω, η κινεζική οικονομία είναι έντονα εξαρτώμενη από το διεθνές εμπόριο και οι εξαγωγές φαίνεται να ανταποκρίνονται γρήγορα στις παγκόσμιες οικονομικές αλλαγές. Οι εισαγωγές φαίνεται να επηρεάζονται λιγότερο, αλλά εξακολουθούν να δείχνουν μεγάλες διακυμάνσεις και οι ακραίες τιμές κατά τη διάρκεια του 2020-2021 πιθανώς αντανακλούν την επίδραση της πανδημίας COVID-2019 στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες και την ξαφνική αύξηση ζήτησης για συγκεκριμένα προϊόντα.

Το 2022, η Κίνα εξήγαγε αγαθά συνολικής αξίας 3.73 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, γεγονός που την καθιστά τη μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα στον κόσμο. Κατά την τελευταία πενταετία που αναφέρεται (2017-2022), οι εξαγωγές της αυξήθηκαν κατά 1.17 τρισεκατομμύρια δολάρια από 2.56 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2017 σε 3.73 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2022 (*OECD China (CHN) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity*, 2024).

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται ενδεικτικά οι πρόσφατες εξαγωγές για τα έτη από το 2019 έως το 2022, οι οποίες αφορούν πέντε βασικές κατηγορίες προϊόντων: (α) εξοπλισμό ραδιοηλεκτρονικών μεταδόσεων, (β) ολοκληρωμένα κυκλώματα, (γ) υπολογιστές, (δ) ανταλλακτικά μηχανών γραφείου και (ε) συσκευές ημιαγωγών.

Αναλυτικότερα, οι εξαγωγές σε αυτή την κατηγορία παρουσιάζουν σταθερή αύξηση. Από το 2019, όπου οι εξαγωγές ήταν 207 δισεκατομμύρια δολάρια, έφτασαν το 2022 στα 272 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτή η αύξηση δείχνει τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση για τεχνολογίες που σχετίζονται με ραδιοηλεκτρονικές μεταδόσεις, οι οποίες ενισχύονται από την ανάπτυξη των ψηφιακών πλατφορμών και την εξάπλωση της ψηφιακής επικοινωνίας.

Τα ολοκληρωμένα κυκλώματα, που αποτελούν βασικό στοιχείο της ηλεκτρονικής βιομηχανίας, σημείωσαν σημαντική αύξηση από το 2019 έως το 2021, από 145 δισεκατομμύρια δολάρια σε 215 δισεκατομμύρια δολάρια. Αντιθέτως, το 2022 παρατηρείται μια ελαφρά πτώση στα 212 δισεκατομμύρια, που μπορεί να σχετίζεται με την αστάθεια στις αλυσίδες εφοδιασμού και την κάμψη στη ζήτηση ορισμένων προϊόντων τεχνολογίας.

Πίνακας 3. Πρόσφατες Εξαγωγές (\$), 2019-2022.

	2019	2020	2021	2022
Εξοπλισμός ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων (Broadcasting Equipment)	\$207B	\$208B	\$235B	\$272B
Ολοκληρωμένα Κυκλώματα (Integrated Circuits)	\$145B	\$161B	\$215B	\$212B
Υπολογιστές (Computers)	\$146B	\$165B	\$197B	\$181B
Ανταλλακτικά μηχανών γραφείου (Office Machine Parts)	\$100B	\$99.7B	\$115B	\$111B
Συσκευές ημιαγωγών (Semiconductor Devices)	\$43.7B	\$3.65B	\$60.6B	\$70.2B

Πηγή: *OEC China (CHN) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity, 2024.*

Στην κατηγορία των υπολογιστών, οι εξαγωγές αυξάνονταν συνεχώς μέχρι το 2021, από 146 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 σε 197 δισεκατομμύρια δολάρια το 2021. Το 2022 παρατηρείται πτώση στα 181 δισεκατομμύρια δολάρια, υποδηλώνοντας πιθανό κορεσμό της αγοράς ή μείωση της ζήτησης λόγω του γεγονότος ότι οι καταναλωτές μπορεί να έχουν ήδη προμηθευτεί συσκευές κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Η κατηγορία των ανταλλακτικών μηχανών γραφείου παρέμεινε σχετικά σταθερή, με μικρές διακυμάνσεις. Οι εξαγωγές κυμαίνονταν κοντά στα 100 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 και το 2020, ενώ το 2021 αυξήθηκαν στα 115 δισεκατομμύρια δολάρια, αλλά μειώθηκαν ξανά στα 111 δισεκατομμύρια το 2022. Η σταθερότητα αυτή ενδέχεται να αντανάκλα τη σταδιακή μείωση της χρήσης παραδοσιακού εξοπλισμού γραφείου λόγω της ψηφιοποίησης των εργασιών.

Και τέλος, οι συσκευές ημιαγωγών παρουσιάζουν έντονα скаμπανεβάσματα. Ενώ το 2019 οι εξαγωγές ήταν 43.7 δισεκατομμύρια δολάρια, το 2020 υπήρξε δραματική πτώση στα 3.65 δισεκατομμύρια δολάρια, πιθανότατα λόγω προβλημάτων στην παραγωγή και τις αλυσίδες εφοδιασμού που προκάλεσε η πανδημία. Ωστόσο, το 2021 και το 2022 υπήρξε ισχυρή ανάκαμψη, φτάνοντας τα 70.2 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022. Αυτή η ανάκαμψη δείχνει την αυξανόμενη ζήτηση για ημιαγωγούς, που είναι κρίσιμοι για τη βιομηχανία της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών.

Συνολικά, παρατηρείται ότι προϊόντα όπως ο εξοπλισμός ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων και οι συσκευές ημιαγωγών έχουν σημειώσει τη μεγαλύτερη αύξηση, λόγω της αυξανόμενης

ζήτησης για τεχνολογικά προϊόντα και ημιαγωγούς, που χρησιμοποιούνται σε πλήθος βιομηχανιών, από τα ηλεκτρονικά μέχρι την αυτοκινητοβιομηχανία.

Αντίθετα, προϊόντα όπως οι υπολογιστές και τα ανταλλακτικά μηχανών γραφείου δείχνουν σημάδια κορεσμού ή στασιμότητας.

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει ενδεικτικά τις κύριες εξαγωγικές αγορές της Κίνας για τα αντίστοιχα έτη. Με πρώτη τις ΗΠΑ, αυξήθηκαν σταθερά από 432 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 σε 551 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022. Παρά τις εμπορικές εντάσεις και τους δασμούς που επιβλήθηκαν μεταξύ των δύο χωρών, οι ΗΠΑ παραμένουν ο μεγαλύτερος προορισμός για τα κινεζικά προϊόντα, με αυξητική τάση κάθε έτος. Για το Χονγκ Κονγκ, οι εξαγωγές αυξήθηκαν αισθητά το 2021 (332 δισεκατομμύρια δολάρια), το 2022 παρατηρείται μια πτώση στα 276 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτή η αστάθεια μπορεί να οφείλεται σε πολιτικές και οικονομικές αλλαγές στην περιοχή ή σε αλλαγές στους εμπορικούς ρυθμιστικούς κανόνες μεταξύ Χονγκ Κονγκ και Κίνας.

Πίνακας 4. Κύριες Εξαγωγικές αγορές της Κίνας (\$), 2019-2022.

	2019	2020	2021	2022
Αμερική (U.S.A)	\$432B	\$439B	\$527B	\$551B
Χονγκ Κονγκ (Hong Kong)	\$267B	\$260B	\$332B	\$276B
Ιαπωνία (Japan)	\$155B	\$152B	\$169B	\$178B
Γερμανία (Germany)	\$97.7B	\$105B	\$134B	\$152B
Νότια Κορέα (South Korea)	\$110B	\$109B	\$139B	\$150B

Πηγή: *OECD China (CHN) Exports, Imports, and Trade Partners | The Observatory of Economic Complexity, 2024.*

Η Ιαπωνία αποτελεί σημαντικό εμπορικό εταίρο της Κίνας, με σταθερές αυξήσεις στις εξαγωγές. Από 155 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019, οι εξαγωγές έφτασαν τα 178 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022. Η αυξημένη ζήτηση για κινεζικά προϊόντα στην Ιαπωνία ενδέχεται να αντικατοπτρίζει την ισχυρή συνεργασία των δύο χωρών στον τομέα της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών. Οι εξαγωγές προς τη Γερμανία σημείωσαν αύξηση, ιδιαίτερα μετά το 2020, με άνοδο από 105 δισεκατομμύρια το 2020 σε 152 δισεκατομμύρια το 2022. Η Γερμανία, ως βιομηχανική δύναμη της Ευρώπης, εισάγει μεγάλο αριθμό κινεζικών προϊόντων, ειδικά βιομηχανικών αγαθών και τεχνολογικού εξοπλισμού. Τέλος, οι εξαγωγές προς τη Νότια Κορέα ακολούθησαν επίσης μια ανοδική πορεία, από 110 δισεκατομμύρια δολάρια το 2019 σε 150 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022. Η Νότια Κορέα, με τη μεγάλη ζήτηση για ημιαγωγούς, ηλεκτρονικά και βιομηχανικά προϊόντα, έχει ενισχύσει το εμπόριο της με την Κίνα.

Εν κατακλείδι, οι ΗΠΑ παραμένουν ο κύριος εξαγωγικός προορισμός της Κίνας, με σταθερή και σημαντική αύξηση των εξαγωγών κάθε χρόνο. Το Χονγκ Κονγκ παρότι είχε αυξήσεις το 2021, το 2022 σημείωσε πτώση, κάτι που μπορεί να συνδέεται με τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή και οι εξαγωγές προς την Ιαπωνία, τη Γερμανία και τη Νότια Κορέα παρουσιάζουν σταθερή άνοδο, υποδηλώνοντας την ενίσχυση των εμπορικών δεσμών της Κίνας με αυτές τις χώρες.

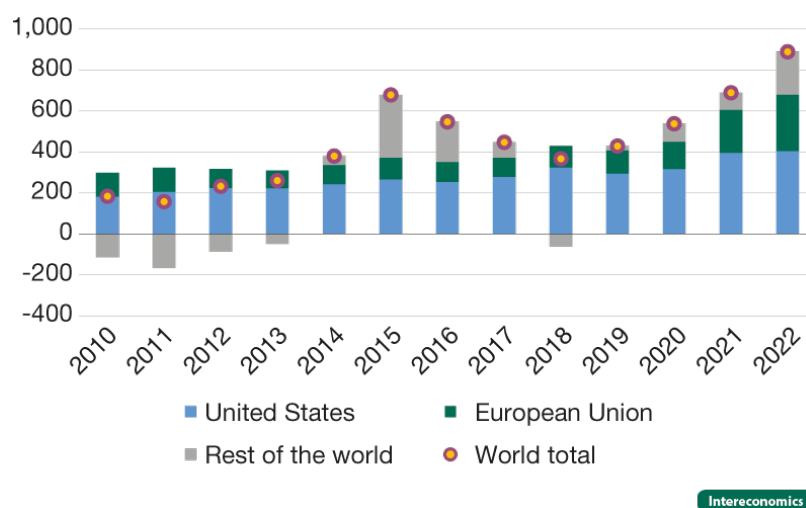
2.2.2. Εξαγωγές – Εμπορικό Ισοζύγιο

Οι εξαγωγές έχουν αποτελέσει τη ραχοκοκαλιά της ραγδαίας οικονομικής ανόδου της Κίνας, συμβάλλοντας στην εδραίωσή της ως μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες εμπορικές δυνάμεις. Από τα τέλη του 20ού αιώνα, η Κίνα μετατράπηκε σε κεντρικό παίκτη στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα, με αποτέλεσμα να απολαμβάνει σταθερά μεγάλα πλεονάσματα στο εμπορικό της ισοζύγιο. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάλυση των εξαγωγών της και του εμπορικού ισοζυγίου της είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της οικονομικής της ισχύος και του γεωπολιτικού της ρόλου.

Κύριοι παράγοντες για την αύξηση των εξαγωγών είναι (α) η αυξημένη εξειδίκευση και (β) η υψηλή αύξηση των εξαγωγών υφιστάμενων προϊόντων (εντατικό περιθώριο) παρά σε νέες ποικιλίες (εκτεταμένο περιθώριο), όπου οι εισαγωγείς έχουν κερδίσει από τις χαμηλότερες τιμές και από την αφθονία των προϊόντων που είναι τώρα διαθέσιμες σε αγορές σε όλο τον κόσμο (Feenstra & Wei, 2010). Με την πάροδο του χρόνου, οι εξαγωγές επεκτάθηκαν σε πολύπλοκα προϊόντα, όπως ηλεκτρικά είδη ευρείας κατανάλωσης, υπολογιστές, τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό και προϊόντα υψηλής τεχνολογίας.

Στο Γράφημα 3 απεικονίζεται το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας σε εμπορεύματα με τους κύριους εμπορικούς εταίρους της (\$), από το 2010 έως το 2022. Το εμπορικό πλεόνασμα με τις ΗΠΑ φαίνεται να αυξάνεται σταθερά. Ιδιαίτερα μετά το 2015, σημειώνονται υψηλότερα επίπεδα τα τελευταία χρόνια με αποκορύφωμα το 2022. Αν και υπάρχουν διακυμάνσεις, το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας με την ΕΕ παραμένει σταθερό, με ελαφρά ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια.

Γράφημα 3. Εμπορικό Πλεόνασμα της Κίνας σε εμπορεύματα με τους κύριους εμπορικούς εταίρους της (\$), 2010-2020.

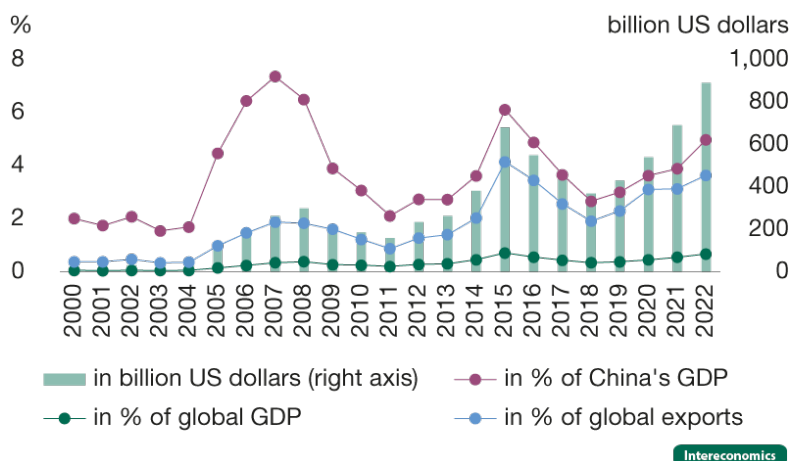
Πηγή: German Economic Institute, IMF 2024.

Με τον υπόλοιπο κόσμο, η εμπορική σχέση της Κίνας εμφανίζει σημαντική μεταβλητότητα, με κάποια χρόνια (λ.χ. 2015, 2018) να δείχνουν αρνητικό πλεόνασμα (έλλειμμα). Όμως, προς το τέλος της περιόδου υπάρχει ανοδική τάση και σε αυτό το τμήμα.

Η συνολική εικόνα δείχνει μια γενική άνοδο του παγκόσμιου εμπορικού πλεονάσματος της χώρας, με το έτος 2022 να είναι το χρονικό ορόσημο με το μεγαλύτερο πλεόνασμα.

Στο Γράφημα 4 παρουσιάζεται η εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Κίνας (%) και (\$) κατά τη διάρκεια των ετών 2000 έως 2022. Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται σταθερά από το 2000 έως το 2008, με κάποιες διακυμάνσεις μετά το 2010.

Γράφημα 4. Εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Κίνας (%) & (\$), 2000-2022.

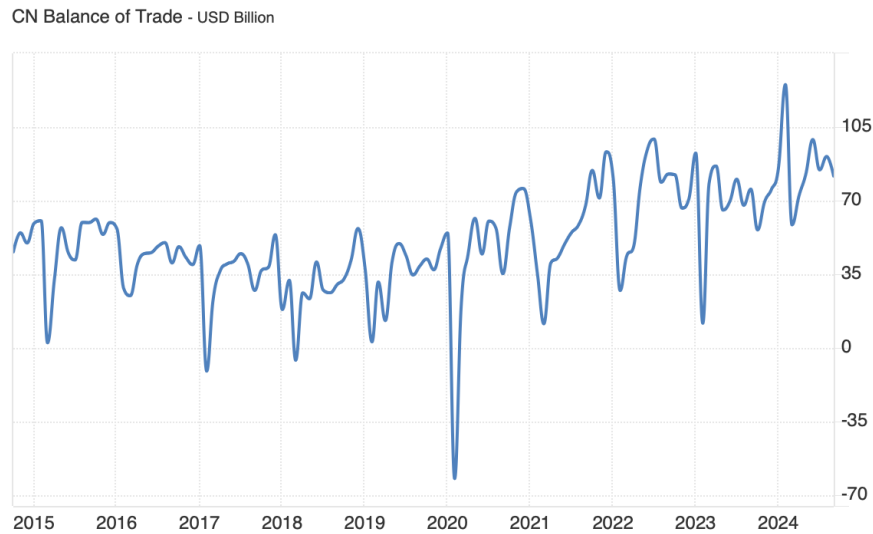

Πηγή: IMF 2024, IMF 2023, German Economic Institute.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μία σημαντική αύξηση, ιδιαίτερα από το 2020 έως το 2022, όπου το πλεόνασμα φτάνει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Όσον αφορά το εμπορικό ισοζύγιο σε σχέση με το ΑΕΠ αυξάνεται σημαντικά μεταξύ του 2002 και του 2008, φτάνοντας στο απόγειό του το 2007, δηλαδή περίπου 7% του ΑΕΠ. Στη συνέχεια, μειώνεται σταδιακά και παραμένει σταθερό σε χαμηλότερα επίπεδα, γύρω στο 2-3% τα τελευταία χρόνια. Σε σχέση με το παγκόσμιο ΑΕΠ, η Κίνα έχει μια σταθερή παρουσία από το 2000 έως το 2022, με μικρές διακυμάνσεις. Δεν υπερβαίνει το 1% του παγκόσμιου ΑΕΠ, αν και υπάρχει μια μικρή ανοδική τάση από το 2020 και μετά. Τέλος, το εμπορικό ισοζύγιο της Κίνας ως ποσοστό των παγκόσμιων εξαγωγών αυξάνεται επίσης σημαντικά από το 2004 έως το 2008. Από το 2010 έως το 2022 παρατηρείται μία σταθεροποίηση γύρω στο 3%, με κάποια άνοδο από το 2020 και μετά.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία για το 2024 του General Administration of customs (γράφημα 5), το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας διευρύνθηκε στα 81.71 δισεκατομμύρια δολάρια τον Σεπτέμβριο του 2024 από 75.5 δισεκατομμύρια δολάρια την ίδια περίοδο ένα χρόνο νωρίτερα, σε σύγκριση με τις προσδοκίες της αγοράς για 89.8 δισεκατομμύρια δολάρια. Το εμπορικό πλεόνασμα με τις ΗΠΑ μειώθηκε στα 33.33 δισεκατομμύρια δολάρια τον Σεπτέμβριο από 33.81 δισεκατομμύρια δολάρια τον Αύγουστο.

Γράφημα 5. Ισοζύγιο Εμπορικών Συναλλαγών της Κίνας (σε δισεκατομμύρια δολάρια), 2015-2024.

Source: tradingeconomics.com | General Administration of Customs

Πηγή: Tradingeconomics.com, General Administration of Customs, 2024.

Για τους πρώτους εννέα μήνες του 2024, το εμπορικό πλεόνασμα ανήλθε σε 689.5 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό κατά 2.2%, φτάνοντας τα 1.93 τρισεκατομμύρια δολάρια. Κατά τη διάρκεια αυτή της περιόδου, το εμπορικό πλεόνασμα με τις ΗΠΑ διαμορφώθηκε στα 257.87 δισεκατομμύρια δολάρια. Ωστόσο, παρατηρούνται σημαντικές διακυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο, οι οποίες οφείλονται σε διάφορους παράγοντες, όπως παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις, εμπορικοί πόλεμοι, αλλαγές στις διεθνείς τιμές των προϊόντων κλπ.

Το μέλλον των εξαγωγών της Κίνας εξελίσσεται πολλά υποσχόμενο, καθώς η χώρα συνεχίζει να επενδύει σε στρατηγικές βιομηχανίες και νέες τεχνολογίες. Η πρωτοβουλία “Made in China 2025” στοχεύει στην ενίσχυση της παραγωγής υψηλής τεχνολογίας και της καινοτομίας, επιτρέποντας στην Κίνα να μεταβεί από την εξαγωγή χαμηλού κόστους προϊόντων σε προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας (Xinchen, 2018).

Παρά τις εξωτερικές πιέσεις και τις εσωτερικές προκλήσεις, η Κίνα παραμένει σε θέση να διατηρήσει το εμπορικό της πλεόνασμα και να προσαρμοστεί στις αλλαγές του παγκόσμιου οικονομικού τοπίου. Η ανάπτυξη των εξαγωγών της δεν αποτελεί μόνο θέμα οικονομικής στρατηγικής, αλλά και καθοριστικός παράγοντας της πολιτικής της επιρροής, γεγονός που ενισχύει τον ρόλο της ως κυρίαρχη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο.

2.3. Το δίλημμα του εμπορικού πολέμου

2.3.1. Εμπορικές διαμάχες με τις ΗΠΑ

Η εμπορική σχέση μεταξύ Κίνας και Ηνωμένων Πολιτειών αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά και ταυτόχρονα αμφιλεγόμενα ζητήματα της παγκόσμιας οικονομίας. Οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου είναι αλληλοεξαρτώμενες, με την Κίνα να κατέχει την ηγετική θέση στις εξαγωγές και τις ΗΠΑ να είναι από τους σημαντικότερους καταναλωτές κινεζικών προϊόντων. Ωστόσο, οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν κλιμακωθεί τα τελευταία χρόνια, με τις διαμάχες να εκτείνονται πέρα από το εμπόριο, επηρεάζοντας τεχνολογικά, πολιτικά και στρατηγικά συμφέροντα.

Η εμπορική διαμάχη ξεκίνησε με αιχμή του δόρατος το εμπορικό έλλειμμα που διατηρούν οι ΗΠΑ με την Κίνα. Το έλλειμμα αυτό παραμένει σταθερά μεγάλο, καθώς οι αμερικανικές εισαγωγές από την Κίνα υπερβαίνουν σημαντικά τις εξαγωγές προς αυτήν. Από το 2018, η εμπορική πολιτική των ΗΠΑ άρχισε να επικεντρώνεται στην Κίνα, με μονομερή μέτρα, όπως οι αυξημένοι δασμοί, οι περιορισμοί στις επενδύσεις και οι έλεγχοι των εξαγωγών (Gonzalez & Veron, 2019), προκαλώντας έντονη αντίδραση από το Πεκίνο. Η Κίνα ανταπέδωσε με παρόμοιες κυρώσεις, οδηγώντας σε έναν «εμπορικός πόλεμος» που επιβάρυνε και τις δύο οικονομίες, αυξάνοντας το κόστος για τις εταιρείες, ενώ παράλληλα αναστάτωσε και τις παγκόσμιες εμπορικές ροές.

Ο εμπορικός πόλεμος επεκτάθηκε γρήγορα στον τομέα της τεχνολογίας, όπου οι ΗΠΑ επιδίωξαν να περιορίσουν την ανάπτυξη των κινεζικών τεχνολογικών κολοσσών, θεωρώντας την τεχνολογία καθοριστικό παράγοντα για τη γεωπολιτική ισχύ. Η περίπτωση της Huawei είναι ενδεικτική αυτής της διαμάχης. Η αμερικανική κυβέρνηση κατηγόρησε την κινεζική εταιρεία για κατασκοπεία υπέρ του Πεκίνου και επέβαλλε εμπάργκο σε τεχνολογίες που χρησιμοποιεί η Huawei για να αναπτύξει τα προϊόντα της, προκαλώντας τεράστιες αναταράξεις στην αγορά τηλεπικοινωνιών και κυρίως στην ανάπτυξη δικτύων 5G.

Ένα άλλο σημαντικό πεδίο σύγκρουσης είναι η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι ΗΠΑ κατηγορούν την Κίνα ότι επιτρέπει ή και υποθάλπει την κλοπή τεχνολογίας και βιομηχανικών μυστικών από αμερικανικές εταιρείες. Οι αμερικανικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κίνα συχνά υποχρεώνονται να μεταφέρουν τεχνολογία στους τοπικούς εταίρους τους ως προϋπόθεση για την είσοδο στην κινεζική αγορά. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες μέσω εμπορικών συμφωνιών για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι καταγγελίες από αμερικανικές εταιρείες για παραβιάσεις παραμένουν συχνές.

Η Κυβέρνηση του Joe Biden υιοθέτησε έναν πιο συνεργατικό τόνο σε σύγκριση με την προηγούμενη διοίκηση, η επιφυλακτικότητα παραμένει, ιδίως σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας και τεχνολογικής υπεροχής.

Από την άλλη πλευρά, η Κίνα, μέσω στρατηγικών όπως το “Made in China 2025”, επιδιώκει ηγετική θέση σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, ενισχύοντας την κρατική της παρέμβαση στην οικονομία.

Όμως, οι ανεπτυγμένες οικονομίες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, ανησυχούν για την περιορισμένη πρόσβαση στην κινεζική αγορά και την έλλειψη αμοιβαιότητας.

Παρά τις συνεχείς διαπραγματεύσεις, οι διαφορές παραμένουν έντονες και εάν δεν επιτευχθεί μια σταθερή συμφωνία, οι επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία μπορεί να είναι σημαντικές. Οι συζητήσεις ΗΠΑ-Κίνας επικεντρώνονται σε ζητήματα όπως η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, η μεταφορά τεχνολογίας και η κρατική στήριξη στις κινεζικές επιχειρήσεις (Gonzalez & Veron, 2019).

2.3.2. Εμπορικές σχέσεις με την ΕΕ

Η σχέση μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας αποτελεί μία από τις πιο σύνθετες και στρατηγικά σημαντικές διεθνείς σχέσεις στον σύγχρονο κόσμο. Η Κίνα, ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως και ένας κρίσιμος εμπορικός εταίρος για την ΕΕ, κατέχει κεντρικό ρόλο στις οικονομικές αλληλεπιδράσεις των δύο πλευρών. Από την άλλη, η ΕΕ συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων επενδυτών και καταναλωτών κινεζικών προϊόντων. Οι στρατηγικοί στόχοι της Κίνας απέναντι στην ΕΕ επικεντρώνονται στην αύξηση των οικονομικών οφελών από την Ευρώπη, στην απόκτηση ευρωπαϊκής τεχνολογίας για οικονομικούς άλλα και στρατιωτικούς σκοπούς, καθώς και στην ενίσχυση της πολιτικής και οικονομικής επιρροής της στην ευρωπαϊκή ήπειρο (Deni et al., 2022).

Το διμερές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών έχει αυξηθεί ραγδαία από τις αρχές της δεκαετίας του 2010. Το 2020, για πρώτη φορά, η Κίνα κατέστη ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ, ξεπερνώντας τις ΗΠΑ. Παράλληλα, οι εξαγωγές της ΕΕ στην Κίνα έφτασαν σε ιστορικά επίπεδα. Τα ευρωπαϊκά εξαγόμενα προϊόντα προς την Κίνα περιλαμβάνουν κυρίως μηχανολογικό εξοπλισμό, χημικά, αυτοκίνητα και φαρμακευτικά προϊόντα, ενώ οι εισαγωγές από την Κίνα αποτελούνται κυρίως από ηλεκτρονικά είδη, υφάσματα και καταναλωτικά αγαθά.

Σημαντικός πυλώνας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο πλευρών αποτελεί η Συνολική Συμφωνία για τις Επενδύσεις (CAI), η οποία διαπραγματευόταν επί σειρά ετών. Ο κύριος στόχος ήταν η βελτίωση της πρόσβασης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην κινεζική αγορά, η μείωση των εμποδίων στις ξένες επενδύσεις και η παροχή ενός πιο σταθερού και προβλέψιμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος (*Η ΕΕ Και η Κίνα Καταλήγουν Σε Καταρχήν Συμφωνία Σχετικά Με Τις Επενδύσεις*, 2020). Η Ευρώπη παρουσιάζεται ιδιαίτερα ελκυστική για την Κίνα λόγω του πιο φιλικότερου επενδυτικού κλίματος, σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, που έβλεπαν τις κινεζικές επενδύσεις με ανησυχία για την εθνική ασφάλεια (Deni et al., 2022).

Το πεδίο της τεχνολογίας αποτελεί έναν τομέα τόσο ανταγωνισμού όσο και συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Κίνας. Η Κίνα, έχοντας καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στην τεχνολογία και την καινοτομία, διαθέτει ισχυρή παρουσία στις ευρωπαϊκές αγορές μέσω μεγάλων εταιρειών, όπως η Huawei και η ZTE. Υπάρχουν όμως ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια και την πιθανή χρήση αυτών των τεχνολογιών για κατασκοπεία που έχουν οδηγήσει την ΕΕ στην υιοθέτηση αυστηρότερης στάσης. Το ζήτημα της ανάπτυξης δικτύων 5G έχει προκαλέσει διαφωνίες εντός της ΕΕ, με ορισμένα κράτη-μέλη, όπως η Γερμανία και η Γαλλία, να απαγορεύουν τη χρήση κινεζικών τεχνολογιών στις υποδομές τους.

Παρά τις προκλήσεις, υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για συνεργασία, κυρίως σε τομείς όπως η βιώσιμη ανάπτυξη και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, όπου ΕΕ και Κίνα μοιράζονται κοινούς στόχους. Η διατήρηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και η επίλυση των θεμελιωδών διαφορών θα είναι καθοριστικής σημασίας για την περαιτέρω εξέλιξη αυτής της πολύπλοκης σχέσης στο μέλλον.

2.4. Τεχνολογία και Καινοτομία: Οι νέες βάσεις της Κινεζικής Κυριαρχίας

Η τεχνολογία και η καινοτομία έχουν αναδειχθεί ως στρατηγικές βάσεις για τη νέα εποχή της Κινεζικής κυριαρχίας στην παγκόσμια σκηνή. Αναγνωρίζοντας την αξία της τεχνολογίας ως παράγοντα οικονομικής και γεωπολιτικής ισχύος, η Κίνα επενδύει εδώ και δεκαετίες στην έρευνα και ανάπτυξη, την τεχνολογική υποδομή και την εκπαίδευση. Η στρατηγική της χώρας εστιάζει σε τομείς αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι επικοινωνίες 5G, η ανάπτυξη βιομηχανικής τεχνολογίας και υποδομές έξυπνων πόλεων. Μέσω συντονισμένων επενδύσεων και ευνοϊκών πολιτικών, η Κίνα ενισχύει την τεχνολογική αυτάρκεια και αξιοποιεί τη δύναμη της καινοτομίας για την ενίσχυση της οικονομικής της ανάπτυξης και της διεθνούς επιρροής της.

Η πρωτοβουλία “Made in China 2025” στοχεύει στην ενίσχυση της εγχώριας τεχνογνωσίας και της καινοτομίας σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, όπως η ρομποτική, τα ηλεκτρονικά, τα οχήματα νέας τεχνολογίας και η αεροδιαστημική, με στόχο την ανεξαρτησία της Κίνας από ξένες τεχνολογίες και τη δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων παγκοσμίως. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής, κινεζικές εταιρείες όπως η Xiaomi και η BYD έχουν αποκτήσουν σημαντική διεθνή παρουσία.

Προκειμένου να επιταχύνει αυτήν την ανάπτυξη, η Κίνα υιοθέτησε μια πολιτική εξαγορών ξένων επιχειρήσεων με σκοπό την απόκτηση τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι η εξαγορά της σειράς ThinkPad της IBM από τη Lenovo το 2003 και η εξαγορά της Volvo από την Geely το 2010, η οποία υπήρξε η μεγαλύτερη εξαγορά κινεζικής εταιρείας στην Ευρώπη εκείνη την εποχή, περιλαμβάνοντας δεσμεύσεις για τη διατήρηση των εργοστασίων στη Σουηδία και το Βέλγιο. Αυτές οι κινήσεις ενίσχυσαν τη θέση της Geely στη διεθνή αγορά και ήρθαν σε μια περίοδο που η ζήτηση αυτοκινήτων στην Κίνα αυξανόταν ραγδαία, καθιστώντας τη χώρα τη μεγαλύτερη αγορά αυτοκινήτων παγκοσμίως από το 2008 (Brown, 2012).

Συνολικά, η στρατηγική της Κίνας για εξαγορές με στόχο την απόκτηση ξένης τεχνολογίας έχει αποδειχθεί καθοριστική για την οικονομική και τεχνολογική της εξέλιξη, επιτρέποντας στην Κίνα να αναπτύξει ανταγωνιστικές βιομηχανίες και να ενισχύσει τη θέση της στην παγκόσμια αγορά. Ταυτόχρονα, η Κίνα προχωρά με σημαντικές αυξήσεις χρηματοδότησης για έρευνα και ανάπτυξη. Πρόσφατα, η Κινεζική κυβέρνηση ανακοίνωσε μια επένδυση ύψους 52 δισεκατομμύρια δολάρια για το 2024, που αντιπροσωπεύει αύξηση 10% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και αποτελεί τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση σε όλους τους σημαντικούς τομείς χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών δαπανών (*China Is Investing More in Science and Technology than Ever before. Here's Why That's a Problem.*, 2024).

Η τεχνητή νοημοσύνη (ΑΙ) αποτελεί έναν θεμελιώδη πυλώνα της στρατηγικής ανάπτυξης της Κίνας, με στόχο να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα έως το 2030. Η ΑΙ εφαρμόζεται σε κομβικούς τομείς, όπως η δημόσια ασφάλεια, οι ιατρικές υπηρεσίες και η ανάλυση καταναλωτικών δεδομένων, επιτρέποντας στην Κίνα να παρακολουθεί και να βελτιστοποιεί διάφορους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς. Σημαντικές εταιρείες όπως η Tencent και η Baidu είναι πρωτοπόροι στην ανάλυση μεγάλων δεδομένων, προσφέροντας λύσεις που ενισχύουν τον έλεγχο και τη διαχείριση της κοινωνίας.

Σήμερα, η Κίνα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός αποφοίτων στους τομείς των επιστήμων και της μηχανικής παγκοσμίως, με σημαντική αύξηση του αριθμού των επιστημονικών άρθρων που δημοσιεύονται από Κινέζους επιστήμονες. Επιπρόσθετα, η χώρα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγός επιστημονικών δημοσιεύσεων, σημειώνοντας πρόοδο σε τομείς όπως η πληροφορική, η μηχανική και η ΑΙ (Segal, 2017).

Ο Adam Segal (2017) επισημαίνει ακόμη ότι το «Σχέδιο Ανάπτυξης Τεχνητής Νοημοσύνης Νέας Γενιάς» αποσκοπεί στην κυριαρχία της Κίνας στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης και στη διεύρυνση της χρήσης της στην οικονομία και την κοινωνία. Παράλληλα, η Κίνα έχει τρία βασικά πλεονεκτήματα (α) την πρόσβαση σε τεράστια σύνολα δεδομένων, (β) ευνοϊκό ρυθμιστικό περιβάλλον και (γ) σημαντική κυβερνητική υποστήριξη και επενδύσεις.

Η Κίνα αξιοποιεί την πρωτοβουλία «Μια Ζώνη, Ένας Δρόμος» - “— 帶 — 路” για να επεκτείνει την τεχνολογική και οικονομική της επιρροή, δημιουργώντας «Ψηφιακούς Δρόμους του Μεταξιού» που περιλαμβάνουν καλωδιώσεις οπτικών ινών, συστήματα δορυφορικής επικοινωνίας και έξυπνες πόλεις σε χώρες-εταίρους. Παράλληλα, χρηματοδοτεί έργα υποδομών και ψηφιακών λύσεων, προωθώντας κινεζικές τεχνολογικές λύσεις και πρότυπα, με αντάλλαγμα την ενίσχυση των οικονομικών και διπλωματικών της δεσμών με τις χώρες αυτές (όπως η Αφρική και η Λατινική Αμερική). Μέσω αυτής της στρατηγικής, η Κίνα διαμορφώνει ένα δίκτυο κρατών με τεχνολογικές εξαρτήσεις, που τη βοηθά να αναδειχθεί ως παγκόσμιο τεχνολογικό κέντρο.

Συμπερασματικά, η τεχνολογία και η καινοτομία αποτελούν αναμφίβολα κεντρικά στοιχεία της στρατηγικής της Κίνας για διεθνή κυριαρχία. Με την υιοθέτηση μιας πολυδιάστατης προσέγγισης, η Κίνα επενδύει σε τομείς υψηλής τεχνολογίας που μπορούν να στηρίξουν την οικονομία της και να ενισχύσουν την επιρροή της στις παγκόσμιες υποθέσεις.

2.5. Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό, εξετάστηκαν οι στρατηγικές που έχουν καταστήσει την Κίνα μια κυρίαρχη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο. Η χώρα έχει μετατραπεί σε βασικό προμηθευτή αγαθών, επενδύοντας σε κομβικούς τομείς όπως η βιομηχανία, η τεχνολογία και η καινοτομία. Η στρατηγική “Made in China 2025” και η πρωτοβουλία «Μια Ζώνη, Ένα Δρόμος» - “一帶一路” είναι κεντρικές για την ανάπτυξη της οικονομίας της και την εδραίωση της διεθνούς επιρροής της.

Η Κίνα επιτυγχάνει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μέσω της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης και των δικτύων 5G, κερδίζοντας έδαφος στην παγκόσμια αγορά. Ωστόσο, οι εμπορικές διαμάχες με τις ΗΠΑ και οι ανησυχίες σχετικά με ζητήματα όπως η πνευματική ιδιοκτησία δημιουργούν προκλήσεις για τη βιωσιμότητα της κυριαρχίας της.

Καταλήγοντας, η Κίνα έχει εδραιώσει τη θέση της ως Αυτοκράτορας του Παγκόσμιου Εμπορίου, αλλά η διατήρηση αυτής της θέσης θα απαιτήσει προσαρμογές στις στρατηγικές της για να ανταποκριθεί στις διεθνείς προκλήσεις και να διατηρήσει στρατηγικές συμμαχίες.

Κεφάλαιο 3: Στρατηγικές Εμπορικής Επέκτασης

3.1. Εισαγωγή

Στο τρίτο κεφάλαιο, εστιάζουμε στις στρατηγικές που έχει υιοθετήσει η Κίνα για να εδραιώσει τη θέση της ως κυρίαρχη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο. Η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας βασίζεται όχι μόνο στην εκρηκτική βιομηχανική παραγωγή και τις εξαγωγές, αλλά και σε μια σειρά από συντονισμένες στρατηγικές εμπορικής επέκτασης που τη συνδέουν άμεσα με αγορές σε όλο τον κόσμο. Αυτές οι στρατηγικές περιλαμβάνουν διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες, στοχευμένες επενδύσεις υποδομών σε άλλες χώρες αλλά και μια έντονη εστίαση στην τεχνολογία και την καινοτομία.

Κεντρικός άξονας της εμπορικής πολιτικής της Κίνας είναι η πρωτοβουλία «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» - “一帶一路”, μέσω της οποίας η χώρα επενδύει στην κατασκευή δικτύων μεταφοράς και ενέργειας που συνδέουν τη δική της οικονομία με την Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική. Ταυτόχρονα, η Κίνα ενισχύει την παρουσία της σε αναδύμενες αγορές, όπως αυτές της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, μέσω συνεργασιών και επενδύσεων που της προσδίδουν γεωπολιτική ισχύ και οικονομικά οφέλη.

Οι στρατηγικές αυτές, αν και αποτελεσματικές, προκαλούν αντιδράσεις από άλλες μεγάλες οικονομίες, όπως οι ΗΠΑ και η ΕΕ, οι οποίες ανησυχούν για την ταχεία εξάπλωση της κινεζικής επιρροής. Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύονται οι κύριες μεθόδους της Κίνας για εμπορική επέκταση και εξετάζεται πώς αυτές οι στρατηγικές επηρεάζουν το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, δημιουργώντας παράλληλα προκλήσεις και ευκαιρίες για τη διεθνή αγορά.

3.2. Εμπορικές Συμφωνίες με Αναδύμενες Αγορές

Οι εμπορικές συμφωνίες με αναδύμενες αγορές αποτελούν σημαντικό μοχλό ανάπτυξης και στρατηγική επιλογή για πολλές χώρες και επιχειρήσεις, καθώς ενισχύουν την πρόσβαση σε νέες αγορές με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και αυξανόμενη καταναλωτική βάση. Μέσα από τις συμφωνίες αυτές, οι οικονομίες μπορούν να επωφεληθούν από νέες επενδυτικές ευκαιρίες, να μειώσουν τα εμπόδια στο εμπόριο και να ενισχύσουν τις εξαγωγές τους. Ταυτόχρονα, η συνεργασία με αναδύμενες αγορές επιτρέπει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας, σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από συνεχή οικονομική μεταβολή.

Παρακάτω ενδεικτικά αναλύονται οι εμπορικές – οικονομικές σχέσεις με την Αφρική, την Καραϊβική και την Ένωση Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN).

3.2.1. Αφρική

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, η Κίνα έχει ενισχύσει σημαντικά την οικονομική της παρουσία στην Αφρική, επιδιώκοντας να εδραιώσει στρατηγικές συνεργασίες μέσω επενδύσεων και έργων μεγάλης κλίμακας. Οι κινεζικές επενδύσεις έχουν καλύψει ποικίλους τομείς, από τις μεταφορές και τις υποδομές έως την ενέργεια, τις τηλεπικοινωνίες και την υγειονομική περίθαλψη.

Οι ευκαιρίες της αγοράς στην Αφρική είναι τεράστιες, με τις δαπάνες των καταναλωτών να αναμένεται να φτάσουν τα 2.1 τρισεκατομμύρια δολάρια έως το 2025 και τα 2.5 τρισεκατομμύρια δολάρια έως το 2030 καθώς η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι η αφρικανική αγορά τροφίμων μπορεί να φτάσει το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια έως το 2030, τριπλασιάζοντας την τρέχουσα αγορά των 300 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Tiboris, 2019).

Στον τομέα των υποδομών, η Κίνα έχει πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις σε έργα που ενισχύουν τις μεταφορές και τη συνδεσιμότητα στην Αφρική. Ενδεικτικά, η σιδηροδρομική γραμμή Nairobi-Mobasha στην Κένυα, η οποία χρηματοδοτήθηκε κυρίως από την Κίνα, έχει ενισχύσει τη διακίνηση αγαθών και ανθρώπων στην Ανατολική Αφρική (Γεωρτζόγλου, 2023). Επίσης, σημαντικές κινεζικές επενδύσεις έχουν γίνει στα λιμάνια της Αφρικής, όπως στο λιμάνι της Τζιμποντί και της Dar es Salaam στην Τανζανία, ενισχύοντας την εμπορική δυναμική των χωρών αυτών (Chimbelu, 2019).

Στην ενέργεια, η Κίνα έχει επενδύσει σε υδροηλεκτρικά και ηλιακά έργα, όπως στην Αιθιοπία, καλύπτοντας το 58% των νέων έργων υδροηλεκτρικής ενέργειας (Tiboris, 2019), προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις ηλεκτρικής ενέργειας και να στηριχθεί η ενεργειακή αυτάρκεια των αφρικανικών χωρών. Οι επενδύσεις στην ενέργεια στοχεύουν επίσης στη μείωση της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα και στη στροφή προς ανανεώσιμες πηγές, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

Οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν άλλον έναν τομέα στον οποίο η Κίνα έχει επενδύσει εκτενώς, μέσω κινεζικών εταιρειών τεχνολογίας όπως η Huawei και η ZTE, που έχουν κατασκευάσει δίκτυα κινητής τηλεφωνίας και υποδομές σε πολλές αφρικανικές χώρες (Hruby, 2021). Οι επενδύσεις αυτές διευκολύνουν την πρόσβαση στο διαδίκτυο και προσφέρουν νέες ευκαιρίες στον τομέα της τεχνολογίας και της επικοινωνίας.

Παράλληλα, η Κίνα προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα και τεχνική βοήθεια για την ανάπτυξη της γεωργίας και της διαχείρισης φυσικών πόρων, εδραιώνοντας τις σχέσεις της με τις κυβερνήσεις της Αφρικής (Tiboris, 2019).

Ωστόσο, αυτή η συνεργασία δεν έρχεται χωρίς προκλήσεις. Υπάρχει ανησυχία για το υψηλό χρέος που συσσωρεύουν οι αφρικανικές χώρες από τα κινεζικά δάνεια, ενώ αρκετοί επικριτές τονίζουν το ενδεχόμενο πολιτικής και οικονομικής εξάρτησης από την Κίνα (Συντακτική Ομάδα Ναυτικών Χρονικών, 2018). Την ίδια στιγμή έχουν διατυπωθεί προβληματισμοί για τις περιβαλλοντικές συνέπειες ορισμένων έργων και την έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες.

Συμπερασματικά, η Κίνα έχει καταστεί σημαντικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης στην Αφρική. Παρά τους κινδύνους, τα έργα αυτά έχουν συμβάλει στην αναβάθμιση των αφρικανικών υποδομών και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, ενώ η οικονομική συνεργασία Κίνας – Αφρικής συνεχίζει να εξελίσσεται, αντανακλώντας την αμοιβαία επιθυμία για ανάπτυξη και οικονομική πρόοδο.

3.2.2. Καραϊβική

Η Κίνα ακολουθεί μια ιδιαίτερη εξωτερική πολιτική στην Καραϊβική, διαφοροποιούμενη στον τρόπο, την τοποθεσία και τους στόχους των δράσεών της, σε σχέση με τις παραδοσιακές δυνάμεις. Αντί για τους πολυμερείς δανειστικούς θεσμούς, η Κίνα προτιμά διμερείς συμφωνίες που συνδυάζουν δάνεια και δωρεές με ασαφείς όρους, προσφέροντας στην Κίνα μεγαλύτερο βαθμό ελέγχου. Οι κινεζικές επενδύσεις και τα κινεζικά έργα εκτελούνται κυρίως από μεγάλες κρατικές εταιρείες, που τείνουν να διατηρούν τον έλεγχο και να περιορίζουν τη συμμετοχή τοπικών παραγόντων (Oosterveld et al., 2018).

Παράλληλα, η Κίνα υποστηρίζει την ενεργειακή αυτάρκεια της περιοχής μέσω επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως ηλιακά και αιολικά πάρκα, καθώς και σε έργα αναβάθμισης της υφιστάμενης υποδομής, για να μειωθεί η εξάρτηση των νησιών από τις ακριβές εισαγωγές καυσίμων.

Εκτός από τις επενδύσεις σε υποδομές και ενέργεια, η Κίνα έχει προσφέρει σημαντική ανθρωπιστική βοήθεια, ιδίως μετά από φυσικές καταστροφές, όπως τυφώνες και σεισμούς που πλήττουν συχνά την περιοχή. Η βοήθεια αυτή έχει βελτιώσει τη διεθνή εικόνα της Κίνας, παρουσιάζοντάς την ως αξιόπιστο εταίρο και ενισχύοντας τη διπλωματική επιρροή της.

Σε γεωπολιτικό επίπεδο, η στρατιωτική παρουσία της Κίνας στην Καραϊβική είναι περιορισμένη, κυρίως μέσω δωρεών στρατιωτικού εξοπλισμού και προγραμμάτων εκπαίδευσης. Παρότι η δραστηριότητα της Κίνας θεωρείται συμβολική και δεν συνιστά άμεση στρατιωτική απειλή, μελλοντικά έργα, όπως ένα δεύτερο κανάλι στον Παναμά, θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη στρατιωτική της παρουσία, δημιουργώντας έναν πιο ισχυρό στρατηγικό αντίλογο στις ΗΠΑ (Oosterveld et al., 2018).

Εν τέλει, οι σχέσεις Κίνας και Καραϊβικής χαρακτηρίζονται από αμοιβαία οφέλη, καθώς τα νησιά της περιοχής αποκτούν πρόσβαση σε νέες πηγές χρηματοδότησης και έργα υποδομών που συμβάλλουν στην οικονομική τους ανάπτυξη, ενώ η Κίνα εξασφαλίζει πολιτική και οικονομική επιρροή, διευρύνοντας τον ρόλο της ως παγκόσμιας δύναμης.

3.2.3. Ένωση Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Nations – ASEAN)

Η οικονομική υποστήριξη που έχει προσφέρει η Κίνα στην ASEAN την τελευταία εικοσαετία έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη σταθερότητα της Νοτιοανατολικής Ασίας. Οι σχέσεις των δύο πλευρών έχουν ενισχυθεί μέσα από στοχευμένες επενδύσεις, διευρυμένο εμπόριο και μεγάλα έργα υποδομών, με την Κίνα να επιδιώκει ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς στην περιοχή.

Η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Κίνας – ASEAN (ASEAN – China Free Trade Area – ACFTA), η οποία τέθηκε σε εφαρμογή το 2010, σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας εποχής εμπορικής συνεργασίας. Η συμφωνία διευκόλυνε την εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων χωρίς δασμούς, ενθαρρύνοντας τον εμπορικό διάλογο και οδηγώντας σε αύξηση του όγκου των συναλλαγών. Ως αποτέλεσμα, η ASEAN αναδείχθηκε σε κορυφαίο εμπορικό εταίρο της Κίνας, με διμερή εμπορική αξία να ξεπερνά τα 730 δισεκατομμύρια δολάρια το 2020, γεγονός που ενισχύει την οικονομική αλληλεξάρτηση των χωρών (*ASEAN Becomes China's Largest Trading Partner in 2020, with 7% Growth, 2021*).

Η Κίνα επίσης επενδύει στην ψηφιακή οικονομία της ASEAN, βλέποντας τη δυναμική της τεχνολογίας για την οικονομική ενσωμάτωση και την καινοτομία. Μέσω συνεργασιών με εταιρείες τεχνολογίας, όπως η Huawei, προωθεί την ανάπτυξη δικτύων 5G και τις υποδομές τηλεπικοινωνιών. Οι επενδύσεις αυτές στηρίζουν το ηλεκτρονικό εμπόριο και τη βελτίωση της συνδεσιμότητας, καθιστώντας την ASEAN έναν ισχυρό κόμβο ψηφιακής ανάπτυξης και νέων τεχνολογιών.

Η Κίνα παρέχει χρηματοδοτική υποστήριξη στις χώρες της ASEAN μέσω τραπεζών και οργανισμών όπως η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομών (AIIB). Αυτή η χρηματοδότηση κατευθύνεται προς βιώσιμα έργα, όπως οι υποδομές πράσινης ενέργειας και οι ενεργειακές τεχνολογίες, ενισχύοντας την ενεργειακή αυτάρκεια της περιοχής. Επίσης, προάγει έργα στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας και της βιώσιμης γεωργίας, συμβάλλοντας στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σημαντικό να τονιστεί είναι ότι αξιοποιώντας την πολιτική των άμεσων ξένων επενδύσεων, η Κίνα υποστηρίζει τις κινεζικές εταιρείες να επενδύουν στο εξωτερικό και να αποκτούν πρόσβαση σε πολύτιμους πόρους. Αν και οι επενδύσεις στην Κόστα Ρίκα είναι μικρότερες, συνολικά η Κίνα ακολουθεί μια στρατηγική που αποσκοπεί στην εξασφάλιση και αξιοποίηση των φυσικών πόρων για τη διατήρηση της οικονομικής της ισχύος (Y. Li, 2014).

Η Κίνα και η ASEAN συνεργάζονται για την προώθηση της σταθερότητας στην περιοχή, ειδικά στις διαφιλονικούμενες περιοχές της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Παρά τις γεωπολιτικές προκλήσεις, οι δύο πλευρές επιδιώκουν να διατηρήσουν την ειρήνη και την ευημερία μέσω διαλόγου και πολυμερών συμφωνιών που διασφαλίζουν την περιφερειακή ασφάλεια και υποστηρίζουν την οικονομική ευημερία.

Συνοψίζοντας, η Κίνα και η ASEAN έχουν αναπτύξει μια πολυεπίπεδη οικονομική συνεργασία, που εκτείνεται από τον τομέα του εμπορίου και των επενδύσεων μέχρι την τεχνολογική πρόοδο και την περιφερειακή σταθερότητα. Αυτή η σύμπραξη έχει διαμορφώσει ένα πλαίσιο αμοιβαίου οφέλους, όπου η Κίνα εξασφαλίζει την πρόσβασή της σε ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές, ενώ οι χώρες της ASEAN επωφελούνται από σημαντικά κεφάλαια και τεχνογνωσία, τα οποία ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Προϊόντος του χρόνου, η Κίνα έχει υιοθετήσει μια πιο στρατηγική προσέγγιση στη συνεργασία της με την ASEAN. Από την αρχική πολιτική «εξαγοράς επιρροής», η χώρα έχει στραφεί σε μακροπρόθεσμες και δομημένες συμφωνίες, στοχεύοντας στη διατήρηση της επιρροής της σε παγκόσμιο επίπεδο, όχι μόνο στην ASEAN αλλά και σε περιφέρειες όπως η Λατινική Αμερική (Y. Li, 2014).

Μέσω αυτών των συνεργασιών, η Κίνα εδραιώνει την οικονομική και πολιτική της παρουσία, ενισχύοντας τη θέση της στον παγκόσμιο γεωπολιτικό χάρτη.

3.3. «Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού» - “一帶一路” & BRICS+

Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού αποτελεί μια στρατηγική πρωτοβουλία της Κίνας, που ανακοινώθηκε επίσημα το 2013, με στόχο την ενίσχυση της διεθνούς οικονομικής παρουσίας της, την υποστήριξη της εσωτερικής της ανάπτυξης και την άσκηση πολιτικής επιρροής σε παγκόσμιο επίπεδο. Η πρωτοβουλία αυτή συνδέεται άμεσα με το όραμα του Κινέζου Προέδρου Σι Τζινπίνγκ (习近平) για την «μεγάλη αναζωογόνηση του έθνους» και ενισχύοντας τη θέση της Κίνας στο διεθνές πολιτικό και οικονομικό σύστημα (Fallon, 2015).

Αυτή η πρωτοβουλία, που ξεκίνησε το 2014 με το ταμείο “Silk Road Fund” ύψους 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων, χρηματοδοτείται από μεγάλες κινεζικές τράπεζες, όπως η China Development Bank και η Export and Import Bank. Επιπλέον, ειδικά περιφερειακά ταμεία στις κινεζικές επαρχίες που στηρίζουν τα έργα (Fu, 2021).

Η στρατηγική του Νέου Δρόμου του Μεταξιού επικεντρώνεται στη διατήρηση της βιομηχανικής παραγωγής, ακόμη και όταν τα κόστη αυξάνονται, προωθώντας τη δημιουργία αλυσίδων παραγωγής τόσο εντός όσο και εκτός Κίνας. Παράλληλα, στοχεύει την ενίσχυση των εξαγωγών χάλυβα και την αύξηση του μεριδίου της Κίνας στην αγορά προϊόντων υψηλής τεχνολογίας του διασυνωριακού ηλεκτρονικού εμπορίου. Εταιρείες όπως οι Alibaba (阿里巴巴), Jingdong (京东), Suning (苏宁) και Dangdang (当当) βρίσκονται στο επίκεντρο αυτής της στρατηγικής (Holslag, 2017).

Σύμφωνα με τη Fallon (2015), η πρωτοβουλία αυτή έχει δύο κύριες κατευθύνσεις: (α) την εσωτερική ανάπτυξη της Κίνας, η οποία ξεκινά από τις ανατολικές παράκτιες περιοχές και επεκτείνεται στην ενδοχώρα και (β) την ανάπτυξη της θαλάσσιας διαδρομής του «Θαλάσσιου Δρόμου του Μεταξιού», η οποία ενισχύει την οικονομική δραστηριότητα των ανεπτυγμένων παράκτιων περιοχών.

Ένας βασικός πυλώνας της στρατηγικής είναι η εξασφάλιση φυσικών πόρων. Η Κίνα επενδύει σε γεωργικές και μεταλλευτικές υποδομές στο εξωτερικό για να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση τροφίμων και πρώτων υλών. Επίσης, οι ενεργειακοί διάδρομοι, όπως οι αγωγοί που συνδέουν τη χώρα με τη Ρωσία, την Κεντρική Ασία και τον Ινδικό Ωκεανό, αποτελούν κεντρική προτεραιότητα. Επιπλέον, η Κίνα επιδιώκει τον έλεγχο ξένων πηγών φυσικών πόρων, όπως τα ορυχεία σιδήρου.

Η χρηματοδότηση αυτής της πρωτοβουλίας βασίζεται κυρίως σε εθνικές πιστωτικές γραμμές, ενώ συμμετέχουν και πολυμερείς θεσμοί, όπως η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων και Υποδομών (AIIB). Οι επενδύσεις περιλαμβάνουν τη δημιουργία εμπορικών και ενεργειακών διαδρομών, καθώς και λιμανιών και άλλων υποδομών σε χώρες όπως η Καμπότζη (Sihanoukville), η Μιανμάρ (Kyaukpyu), το Μπαγκλαντές (Chittagong), η Σρι Λάνκα (Hambantona), το Πακιστάν (Gwadar), το Ομάν (Duqm), το Σουδάν (Port Sudan), η Τανζανία (Bagamoyo), η Κένυα (Lamu), η Σλοβενία (Koper), η Τουρκία (Kumport), η Εσθονία (Tallinn), η Λιθουανία (Klaipeda), η Βουλγαρία (Burgas) και η Ελλάδα (Πειραιά) (Holslag, 2017).

Σε πολιτικό επίπεδο, ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού προβάλλεται ως μια πρωτοβουλία ειρηνικής ανάπτυξης και αμοιβαίου οφέλους, στοχεύοντας στη δημιουργία συνθηκών εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τις εμπλεκόμενες χώρες. Αποτελεί συνέχεια στρατηγικών, όπως η πολιτική «Καλής Γειτονίας» και η «Προσπάθεια Παγκόσμιας Εξωστρέφειας», ενισχύοντας το αφήγημα της Κίνας ως υπεύθυνου παγκόσμιου εταίρου.

Ακολουθεί μια ανάλυση της σχέσης του BRI (Belt & Road Initiative) με διάφορες περιοχές:

3.3.1. Ρωσία

Είναι συνεργατική αλλά και στρατηγικά περίπλοκη. Παρότι η Ρωσία βλέπει την Κίνα ως εταίρο απέναντι στη Δύση, ανησυχεί για την αυξανόμενη κινεζική επιρροή στην Κεντρική Ασία, όπου η Μόσχα διατηρεί παραδοσιακά συμφέροντα. Η Ρωσία συνεργάζεται με την Κίνα σε έργα υποδομών και ενέργειας, ενώ παράλληλα προσπαθεί να διατηρήσει την κυριαρχία της στην περιοχή (McBride et al., 2023).

3.3.2. Ινδία και Πακιστάν

Η Ινδία αντιμετωπίζει με επιφυλακτικότητα το BRI διότι θεωρεί το έργο ως απειλή για την κυριαρχία της, ειδικά λόγω του οικονομικού διαδρόμου Κίνας – Πακιστάν (China-Pakistan Economic Corridor – CPEC). Αντίθετα, το Πακιστάν θεωρεί το BRI ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξή του και την ενίσχυση των σχέσεων του με την Κίνα, σε μια περίοδο που οι δεσμοί με τις ΗΠΑ έχουν αποδυναμωθεί (Miller, 2022).

3.3.3. Ευρώπη

Ο «Νέος Δρόμος του Μεταξιού» δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις για την Ευρώπη. Παρά την αύξηση των κινεζικών εξαγωγών προς τις χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία, οι ευρωπαϊκές εξαγωγές προς βασικές οικονομίες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία παρουσιάζουν πτώση. Αυτή η ανισορροπία υπονομεύει την πολιτική επιρροή της Ευρώπης, δυσχεραίνει την οικονομική ανάκαμψη της ευρωζώνης και ενισχύει τον ευρωσκεπτικισμό, συμβάλλοντας στη διάσπαση εντός της ΕΕ (Holslag, 2017).

Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει σημαντικές επενδύσεις σε ευρωπαϊκές υποδομές, όπως το λιμάνι του Πειραιά αλλά και ο σιδηρόδρομος «Βελιγράδι – Βουδαπέστη». Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης εμφανίζονται γενικά πιο δεκτικές στις κινεζικές επενδύσεις, αναγνωρίζοντας τα πιθανά οικονομικά οφέλη. Ωστόσο, η ΕΕ ως σύνολο εκφράζει ανησυχίες για την αυξημένη πολιτική επιρροή που μπορεί να ασκήσει η Κίνα μέσω αυτών των στρατηγικών έργων (Fallon, 2015).

3.3.4. Κεντρική Ασία

Η Κεντρική Ασία αποτελεί κομβικό σημείο για το BRI, κυρίως λόγω της γεωγραφικής θέσης της. Οι κινεζικές επενδύσεις επικεντρώνονται σε έργα μεταφορών και ενέργειας, αλλά οι τοπικές κυβερνήσεις ανησυχούν για τον οικονομικό και πολιτικό έλεγχο της Κίνας. Σημαντικό να τονιστεί ότι η Ρωσία παρακολουθεί στενά την αυξανόμενη κινεζική επιρροή στην περιοχή (McBride et al., 2023).

3.3.5. ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν αυτή την πρωτοβουλία ως στρατηγική πρόκληση, καθώς μειώνει την επιρροή τους παγκοσμίως. Παράλληλα, οι ΗΠΑ ενθαρρύνουν τις χώρες της Νότιας Ασίας να αξιολογούν προσεκτικά τους κινδύνους του BRI και επιδιώκουν να προωθήσουν εναλλακτικά έργα που θα μειώσουν την εξάρτηση των κρατών από την Κίνα (Miller, 2022).

3.3.6. Χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου² (Gulf Cooperation Council – GCC)

Οι πρωτοβουλίες ανάπτυξης στον Κόλπο, γνωστές ως “Gulf Vision”, περιλαμβάνουν μεγάλα έργα που ενισχύουν τη διασύνδεση, συμβάλλοντας στους στόχους του BRI της Κίνας. Βασικοί κόμβοι είναι τα λιμάνια στο Ομάν (Duqm), στη Σαουδική Αραβία (Jizan) και ΗΑΕ (Khalifa). Παράλληλα, οι κινεζικές εταιρείες προβλέπεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις ανασυγκροτήσεις σε Ιράκ, Συρία και Υεμένη (Lons et al., 2019).

Η ενέργεια αποτελεί τη βάση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ της Κίνας και του GCC. Η Κίνα εισάγει μεγάλες ποσότητες πετρελαίου και φυσικού αερίου από χώρες του Κόλπου, με τη Σαουδική Αραβία να αποτελεί τον μεγαλύτερο προμηθευτή της. Οι εισαγωγές υδρογονανθράκων εξυπηρετούν τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση της Κίνας για την ενέργεια, καθώς είναι απαραίτητες για τη στήριξη της εγχώριας βιομηχανίας και της οικονομικής της ανάπτυξης. Παράλληλα, οι χώρες του GCC αξιοποιούν τη στρατηγική συνεργασία με την Κίνα για να διαφοροποιήσουν τους αγοραστές τους και να εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμα συμβόλαια.

Πέρα από το εμπόριο ενέργειας, η Κίνα έχει διευρύνει τις εμπορικές της σχέσεις με τις χώρες του GCC σε τομείς όπως η βιομηχανία, οι κατασκευές και οι τεχνολογικές υποδομές. Οι εξαγωγές κινεζικών προϊόντων, όπως ηλεκτρονικά είδη, μηχανήματα και καταναλωτικά αγαθά, αυξάνονται σταθερά. Ενδεικτικά, οι εξαγωγές της Κίνας προς τη Σαουδική Αραβία αυξήθηκαν κατά 12,8% ετησίως την τελευταία πενταετία, από 20 δισεκατομμύρια δολάρια το 2017 σε 36.5 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022 (*China and Saudi Arabia Trade*, 2024).

Τέλος, η επενδυτική συνεργασία επεκτείνεται και σε έργα υψηλής στρατηγικής σημασίας, όπως ενεργειακά πάρκα, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και έξυπνες πόλεις, με στόχο την υποστήριξη των οικονομικών σχεδίων διαφοροποίησης του GCC. Οι άμεσες κινεζικές επενδύσεις (FDI) στον Κόλπο αυξήθηκαν σημαντικά μετά την πανδημία, φτάνοντας τα 15 δισεκατομμύρια δολάρια το 2021 (*‘Gulf Cooperation Council | Economic Prospects and Policy Priorities for the GCC Countries’*, 2023).

² Μπαχρέιν, Κατάρ, Κουβέιτ, Ομάν, Σαουδική Αραβία και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

3.3.7. Αφρική

Η Κίνα και η Αφρικανική Ένωση υπέγραψαν τον Δεκέμβριο του 2020 ένα σχέδιο συνεργασίας για την προώθηση του BRI και του οράματος της Αφρικανικής Ένωσης για το «Όραμα 2063» (*The Chinese Government and the African Union Signed a Cooperation Plan for Jointly Building the 'Belt and Road'* | *中国政府与非洲联盟签署签署共建“一带一路”合作规划*, 2020).

Η πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε το 2015 και η πλήρης λειτουργία ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2021. Μέχρι στιγμής, 54 χώρες έχουν υπογράψει τη συμφωνία, με μόνη εξαίρεση την Ερυθραία (Fu, 2021).

Η Κίνα παραμένει ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Αφρικής για περισσότερα από 15 χρόνια, με τον όγκο εμπορίου να φτάνει τα 282.1 δισεκατομμύρια δολάρια το 2023, σημειώνοντας αύξηση 1.5% σε ετήσια βάση (*China-Africa Economic, Trade Relations Deepen*, 2024). Παράλληλα, έχει χρηματοδοτήσει σημαντικά έργα στην Αφρική, όπως σιδηροδρόμους και ενεργειακά έργα, ενισχύοντας τη συνδεσιμότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, στην πρόσφατη Σύνοδο του Forum on China-Africa Cooperation (FOCAC) το 2024, η Κίνα δεσμεύτηκε για παροχή χρηματοδότησης ύψους 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε έργα που περιλαμβάνουν την αγροτική ανάπτυξη και τη βιομηχανική ενίσχυση (Mdoe, 2024). Σημαντικό να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι η Κίνα εφαρμόζει πολιτικές μηδενικών δασμών για αφρικανικά προϊόντα, διευκολύνοντας την πρόσβαση στις αγορές της.

Η εμπορική συνεργασία βασίζεται στη συμπληρωματικότητα των οικονομιών τους όπου η Κίνα προσφέρει τεχνολογίες και κεφάλαια, ενώ η Αφρική διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους και ανθρώπινο δυναμικό. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η Αφρικανική Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου (AfCFTA) αναμένεται να βοηθήσει 30 εκατομμύρια ανθρώπους να ξεφύγουν από τη φτώχεια έως το 2035 (World Bank, 2020).

Οι BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και Νότια Αφρική) αποτελούν έναν νέο τύπο μορφής ολοκλήρωσης, που περιλαμβάνει μεγάλες, μη δυτικές περιφερειακές δυνάμεις που δεν μοιράζονται πολιτική ή ιδεολογική συγγένεια (Rieck et al., 2016). Η συνεργασία τους ξεκίνησε το 2009, όταν οι τέσσερις αρχικές χώρες (BRIC) συναντήθηκαν για να συζητήσουν τη βελτίωση των οικονομικών σχέσεων και την ενίσχυση της επιρροής τους στην παγκόσμια σκηνή, μακριά από τους δυτικούς οργανισμούς και θεσμούς όπως το G7. Στην πορεία, το 2011, η Νότια Αφρική εντάχθηκε στην ομάδα, αναδεικνύοντας τη σημασία των αναδυόμενων οικονομιών από διαφορετικές ηπείρους.

Κατά την 15^η Σύνοδο Κορυφής των BRICS το 2023, αποφασίστηκε η ένταξη έξι νέων χωρών (Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Αίγυπτος, Ιράν, Αιθιοπία και Αργεντινή), γεγονός που οδήγησε στη χρήση του όρου BRICS+ (Norton, 2023). Κάθε νέα χώρα βλέπει τη συμμετοχή στον οργανισμό ως μια ευκαιρία για να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στους στόχους των BRICS για έναν πολυπολικό κόσμο.

Οι BRICS+ στοχεύουν στη μείωση της παγκόσμιας κυριαρχίας του δολαρίου, προωθώντας το εμπόριο σε τοπικά νομίσματα και εξετάζοντας την πιθανότητα δημιουργίας ενός νέου κοινού νομίσματος. Αυτή η στρατηγική στοχεύει στην προστασία των μελών από οικονομικές κυρώσεις, ενισχύοντας παράλληλα τη χρηματοπιστωτική τους αυτονομία και την οικονομική τους κυριαρχία. Οι πρωτοβουλίες αυτές εξυπηρετούν τη γενικότερη ενδυνάμωση των χωρών του αναπτυσσόμενου κόσμου, μειώνοντας την εξάρτησή τους από τους παραδοσιακούς δυτικούς θεσμούς.

Κομβικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία διαδραματίζει η Νέα Αναπτυξιακή Τράπεζα (NDB), η οποία χρηματοδοτεί έργα υποδομών, βιώσιμης ανάπτυξης και τεχνολογίας στις χώρες – μέλη. Μέσω των χρηματοδοτήσεων, επιδιώκεται η οικονομική ενδυνάμωση των μελών και η απεξάρτηση από δυτικούς χρηματοδοτικούς φορείς. Παράλληλα, η συμμαχία επιδιώκει τη δημιουργία νέων εμπορικών διαδρομών και τη σύναψη συνεργασιών που μειώνουν την εξάρτηση από παραδοσιακούς εμπορικούς εταίρους. Αυτό περιλαμβάνει τη στήριξη αναδύομενων αγορών και την ενίσχυση των επενδυτικών ευκαιριών μεταξύ των μελών.

Η προσθήκη κρατών όπως τα ΗΑΕ και η Σαουδική Αραβία αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι BRICS+ φιλοδοξούν να ελέγχουν μεγαλύτερο μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας. Με αυτόν τον τρόπο, αποσκοπούν στη διασφάλιση σταθερών τιμών και στην προώθηση της ενεργειακής μετάβασης, ενισχύοντας παράλληλα την επιρροή τους στον ενεργειακό τομέα.

Συνοψίζοντας, οι BRICS+ οραματίζονται έναν πολυπολικό κόσμο, όπου η ισχύς δεν συγκεντρώνεται μονομερώς στη Δύση, αλλά διαμοιράζεται ισότιμα. Με φιλοδοξίες στον οικονομικό, ενεργειακό και πολιτικό τομέα, η ομάδα διαθέτει τη δυναμική να εξελιχθεί σε καθοριστικό παράγοντα της παγκόσμιας σκηνής. Παρόλα αυτά, η επιτυχία αυτής της στρατηγικής εξαρτάται από τη διατήρηση της ενότητας μεταξύ των μελών, παρά τις γεωπολιτικές διαφοροποιήσεις που τα χαρακτηρίζουν.

3.4. Συμπεράσματα

Ο «Νέος Δρόμος του Μεταξιού» και η πρωτοβουλία BRICS+ αποτελούν δύο πυλώνες της στρατηγικής της Κίνας για την παγκόσμια εμπορική και γεωπολιτική της επέκταση. Μέσω του «Δρόμου του Μεταξιού», η Κίνα επενδύει σε υποδομές που συνδέουν Ασία, Ευρώπη και Αφρική, προωθώντας το εμπόριο και ενισχύοντας τη θέση της ως κεντρικός κόμβος στη διεθνή αγορά. Ταυτόχρονα, το πλαίσιο των BRICS+ διευρύνει τη συνεργασία με άλλες αναδύομενες οικονομίες, προσφέροντας εναλλακτικές χρηματοδοτικές λύσεις και ενισχύοντας την πολυπολικότητα του παγκόσμιου συστήματος.

Αν και οι πρωτοβουλίες αυτές αντιμετωπίζουν προκλήσεις, όπως γεωπολιτικές εντάσεις και ανησυχίες για το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών, αποτελούν ισχυρά εργαλεία που μεταμορφώνουν την Κίνα ως ηγέτιδα δύναμη του παγκόσμιου εμπορίου. Η Κίνα, αξιοποιώντας τις επενδύσεις και τη διπλωματία, θέτει τις βάσεις για τη μακροχρόνια κυριαρχία της στην παγκόσμια οικονομία και πολιτική.

Κεφάλαιο 4: Προκλήσεις και Προοπτικές

4.1. Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τις κύριες προκλήσεις και προοπτικές που διαμορφώνουν την πορεία της Κίνας ως παγκόσμιας οικονομικής δύναμης. Από τις εμπορικές εντάσεις με μεγάλες δυνάμεις έως την περιβαλλοντική κρίση και την ανάγκη για τεχνολογική αυτάρκεια, η Κίνα καλείται να διαχειριστεί ένα σύνθετο πλέγμα ζητημάτων που επηρεάζουν την πορεία της. Ταυτόχρονα, οι επενδύσεις στην καινοτομία, η ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών και οι στρατηγικές διεθνείς συμμαχίες προσφέρουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης. Στόχος του κεφαλαίου είναι να αναδείξει τους παράγοντες που θα καθορίσουν αν η Κίνα θα μπορέσει να διατηρήσει τη δυναμική της ή αν θα συναντήσει σοβαρά εμπόδια στην προσπάθειά της να εδραιωθεί ως παγκόσμιος ηγέτης.

4.2. Πολυπλοκότητα των Γεωπολιτικών Σχέσεων

Η παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα του σύγχρονου κόσμου αποτυπώνεται μέσα από τις εντάσεις και τις αντιφάσεις που χαρακτηρίζουν τις διεθνείς σχέσεις, ιδιαίτερα μεταξύ των ΗΠΑ, της Κίνας και της ΕΕ. Οι συγκρούσεις συμφερόντων ξεσπούν τόσο σε στρατηγικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο, καθώς οι μεγάλες δυνάμεις αγωνίζονται να ενισχύσουν τη θέση τους σε έναν ολοένα και πιο περίπλοκο κόσμο. Για να αποφευχθεί η δημιουργία ενός κατακερματισμένου εμπορικού καθεστώτος, είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ κομβικών δυνάμεων όπως οι ΗΠΑ, η ΕΕ, η Ιαπωνία και η Αυστραλία. Στο πλαίσιο του ΠΟΕ και των συζητήσεων του G20, οι χώρες αυτές οφείλουν να συντονιστούν για να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όπως οι κινεζικές πολιτικές που εγείρουν ζητήματα συμμόρφωσης με τις διεθνείς δεσμεύσεις (Manning, 2020).

Η Κίνα, με τη στρατηγική της να διευρύνει την επιρροή της παγκοσμίως, προκαλεί έντονη ανησυχία στις ΗΠΑ και στην ΕΕ. Η εμπορική αντιπαράθεση μεταξύ Κίνας – ΗΠΑ, ιδιαίτερα κατά την πρώτη θητεία Trump *αλλά και την επερχόμενη του προεδρία*, εγκαινίασε έναν νέο κύκλο γεωπολιτικών εντάσεων. Παρά τις διαφορές στις προσεγγίσεις των δύο πλευρών, η Κίνα ενίσχυσε τη διεθνή θέση της μέσω της πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» - “*一帶一路*”, η οποία προάγει τη συνεργασία με αναπτυσσόμενες χώρες και βελτιώνει τη γεωπολιτική της επιρροή (Kuhn & Margellos, 2022). Παράλληλα, οι σημαντικές επενδύσεις της Κίνας στον στρατιωτικό τομέα, που περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ενός από τους μεγαλύτερους και πιο σύγχρονους στόλους στον κόσμο, επιβεβαιώνουν τις στρατηγικές της φιλοδοξίες, ιδίως στην περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού και της Νότιας Σινικής Θάλασσας (De Santis, 2024).

Στον αντίποδα, οι ΗΠΑ προσπαθούν να περιορίσουν την επιρροή της Κίνας, ανασυντάσσοντας τη στρατηγική τους και υιοθετώντας μέτρα όπως οι ήπιες κυρώσεις και οι δασμοί. Η πολιτική αυτή στοχεύει να αναχαιτίσει την ταχύτατη οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και τη χρήση της τεχνολογίας για την ενίσχυση της πολιτικής της ισχύος.

Η Ευρώπη, από την πλευρά της, καλείται να διαχειριστεί τη ραγδαία αυξανόμενη παγκόσμια παρουσία και φιλοδοξία της Κίνας. Οι κινεζικές πρωτοβουλίες, όπως επενδύσεις στο εξωτερικό και η ενίσχυση θεσμών όπως η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομών (AIIB),

δημιουργούν ευκαιρίες συνεργασίας αλλά και προκλήσεις. Ιδιαίτερα το BRI, που τοποθετεί την Ευρώπη ως κύριο τερματικό σταθμό, παρέχει δυνατότητες σύμπραξης, παρά τις δυσκολίες που προκύπτουν από τις διαφορετικές προσεγγίσεις στην αναπτυξιακή βοήθεια (Atanassova-Cornelis et al., 2017). Ακόμα, οι χώρες της ΕΕ αναγνωρίζουν την ανάγκη για μια πιο ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική, που περιλαμβάνει συνεργασία με την Κίνα σε τομείς, όπως το εμπόριο και η κλιματική πολιτική (Wu, 2023).

Η μετάβαση σε έναν πολυπολικό κόσμο δεν συνεπάγεται μόνο σύγκρουση συμφερόντων, αλλά και ανάγκη για συνεργασία σε παγκόσμια ζητήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, η ασφάλεια και οι αναδυόμενες τεχνολογίες. Οι ισχυρές οικονομίες, όπως η Κίνα, οι ΗΠΑ και η Ευρώπη, πρέπει να αναγνωρίσουν ότι η συνεννόηση σε αυτούς τους τομείς είναι καθοριστική για τη διατήρηση της παγκόσμιας σταθερότητας (Kuhn & Margellos, 2022).

4.3. Κλιματική Αλλαγή & Οικονομική Αναπροσαρμογή

Η Κίνα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, με τη χώρα να επηρεάζεται από την άνοδο της θερμοκρασίας, τις ακραίες καιρικές συνθήκες και την αύξηση της συχνότητας των φυσικών καταστροφών, όπως πλημμύρες και τυφώνες. Αυτές οι κλιματικές επιπτώσεις έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της, κυρίως στις παράκτιες πόλεις, οι οποίες συνεισφέρουν σημαντικά στο ΑΕΠ της χώρας. Για παράδειγμα, οι πλημμύρες στην επαρχία Χενάν (河南) το 2021 προκάλεσαν ζημιές ύψους περίπου 8 δισεκατομμυρίων δολαρίων (*China Elevates Climate Adaptation on National Agenda*, 2023). Ως εκ τούτου, η οικονομική αναπροσαρμογή της Κίνας σε έναν κόσμο που αλλάζει απαιτεί στρατηγικές προσαρμογής που επικεντρώνονται στη μείωση των κινδύνων και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών.

Το νέο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Προσαρμογής της Κίνας στην Κλιματική Αλλαγή, το οποίο δημοσιεύθηκε το 2022, αναγνωρίζει τις κλιματικές απειλές και προτείνει μέτρα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας, με έμφαση στην πράσινη βιομηχανική ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας υποδομής. Η στρατηγική αυτή ενσωματώνει ψηφιακές λύσεις και εργαλεία εκτίμησης κινδύνου, προκειμένου να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των κοινωνικών και οικονομικών συστημάτων, ενώ δίνεται έμφαση στις τοπικές και περιφερειακές προσαρμογές, λαμβάνοντας υπόψη τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των διάφορων περιοχών (*Climate Change Adaptation Strategy of the People's Republic of China*, 2022).

Η Κίνα αναγνωρίζει επίσης την ανάγκη για σημαντική χρηματοδότηση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η χώρα απαιτεί περίπου 22 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως για την επίτευξη των στόχων προσαρμογής της (*China Elevates Climate Adaptation on National Agenda*, 2023). Η κινητοποίηση ιδιωτικών και δημόσιων πόρων και η δημιουργία χρηματοδοτικών μηχανισμών είναι κρίσιμες για να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι της Κίνας.

Αναφορικά με τη μετάβαση σε μια πιο βιώσιμη και χαμηλών εκπομπών οικονομία, η Κίνα έχει δεσμευτεί να φτάσει στην κορυφή των εκπομπών άνθρακα πριν το 2030 και στην ουδετερότητα άνθρακα μέχρι το 2060 (*China's Transition to a Low-Carbon Economy and*

Climate Resilience Needs Shifts in Resources and Technologies, 2022). Αυτές οι δεσμεύσεις απαιτούν θεμελιώδεις αλλαγές στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, των μεταφορών και της γεωργίας, με στόχο τη μείωση των εκπομπών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών στις κλιματικές επιπτώσεις.

Η Κίνα βρίσκεται σε έναν κρίσιμο δρόμο, καθώς καλείται να συνδυάσει τις οικονομικές της φιλοδοξίες με τις περιβαλλοντικές της υποχρεώσεις. Οι στρατηγικές προσαρμογής και η υιοθέτηση πράσινων τεχνολογιών και βιώσιμων πολιτικών είναι καθοριστικές για την επιτυχία της χώρας στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής (*China's Transition to a Low-Carbon Economy and Climate Resilience Needs Shifts in Resources and Technologies*, 2022).

4.4. Η Παγκόσμια Αντίδραση στον «Νέο Δρόμο του Μεταξιού»

Η πρωτοβουλία αυτή που εγκαινιάστηκε από την Κίνα το 2013, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες και πιο φιλόδοξες υποδομές του 21^{ου} αιώνα, με στόχο την ενίσχυση των παγκόσμιων συνδέσεων μέσω επενδύσεων σε μεταφορικά, ενεργειακά και επικοινωνιακά έργα σε Ασία, Αφρική και Ευρώπη. Η πρωτοβουλία αυτή, αν και προορίζεται να συμβάλει στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό υποδομών, σε πολλές χώρες, έχει προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις διεθνώς, λόγω των γεωπολιτικών της συνεπειών, των οικονομικών επιπτώσεων και της διαχείρισης των χρηματοδοτήσεων.

Πολλές χώρες, ιδίως εκείνες με αναπτυσσόμενες οικονομίες, έχουν υποδεχτεί το BRI με ανοιχτά χέρια, βλέποντας τις επενδύσεις ως ευκαιρία για την ανάπτυξη υποδομών και την ενίσχυση των εμπορικών τους σχέσεων με την Κίνα. Ειδικότερα, χώρες της Αφρικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας έχουν ωφεληθεί από τη χρηματοδότηση που προσφέρει η Κίνα για έργα όπως λιμάνια, σιδηρόδρομοι και αυτοκινητόδρομοι, με στόχο την ενίσχυση της περιφερειακής και παγκόσμιας συνδεσιμότητας.

Ωστόσο, η αντίδραση στη Δύση και σε άλλες περιοχές δεν είναι ομοιόμορφη. Οι ΗΠΑ και πολλές χώρες της ΕΕ βλέπουν το BRI με επιφυλακτικότητα κυρίως λόγω των γεωπολιτικών κινδύνων που ενέχει. Η στρατηγική του BRI φέρεται να έχει ως στόχο την ενίσχυση της πολιτικής επιρροής της Κίνας στην παγκόσμια σκηνή, επηρεάζοντας τα κράτη που συμμετέχουν μέσω της οικονομικής εξάρτησης. Οι χώρες που δανείζονται για μεγάλα έργα συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξυπηρέτηση των χρεών τους, με αποτέλεσμα να προκύπτουν πολιτικές και οικονομικές εντάσεις, όπως στην περίπτωση του Πακιστάν και της Μαλαισίας.

Η πανδημία COVID-19 και η ρωσο-ουκρανική σύγκρουση έχουν επηρεάσει περαιτέρω την πορεία του BRI, καθιστώντας δυσκολότερη την αποπληρωμή των δανείων και την ολοκλήρωση των έργων, καθώς οι παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες επιδεινώθηκαν. Οι επικρίσεις εστιάζουν επίσης στην έλλειψη διαφάνειας και στις περιβαλλοντικές συνέπειες ορισμένων έργων, καθώς και στο γεγονός ότι πολλές από τις κατασκευές ανατίθενται σε κινεζικές εταιρείες, ενισχύοντας την οικονομική και πολιτική επιρροή της Κίνας.

4.5. Προσαρμογή της Κίνας σε νέες τεχνολογίες και ενεργειακές απαιτήσεις

Η Κίνα, ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, βρίσκεται σε μία καθοριστική πορεία προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες και τις ενεργειακές απαιτήσεις, προκειμένου να πετύχει τους φιλόδοξους στόχους της για την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή βιωσιμότητα.

Για την προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, η Κίνα επενδύει σε καινοτόμα συστήματα, όπως οι μπαταρίες ηλεκτρικών οχημάτων, η παραγωγή ηλιακής ενέργειας και η ανακύκλωση πόρων. Παράλληλα, υιοθετεί τεχνολογίες για την αποθήκευση άνθρακα και την ψηφιοποίηση των ενεργειακών της υποδομών. Οι πρωτοβουλίες αυτές δεν προάγουν μόνο τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά προσφέρουν και οικονομικά οφέλη, όπως η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας (*China's Transition to a Low-Carbon Economy and Climate Resilience Needs Shifts in Resources and Technologies*, 2022).

Η προσαρμογή στις νέες ενεργειακές απαιτήσεις ενισχύεται από διεθνείς συνεργασίες και την ανάπτυξη βιώσιμων πολιτικών. Η Κίνα συμμετέχει ενεργά σε παγκόσμια προγράμματα για τη μείωση του άνθρακα, ενώ ενσωματώνει την καινοτομία στις εγχώριες πολιτικές της. Η έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια, ενισχύει την ενεργειακή αυτονομία της χώρας και μειώνει την εξάρτησή της από εισαγόμενους πόρους (*China Has a Clear Pathway to Build a More Sustainable, Secure and Inclusive Energy Future*, 2021).

Αυτή η συνολική στρατηγική όχι μόνο ευνοεί την Κίνα, αλλά και τον παγκόσμιο στόχο για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας κάτω από τους 1.5°C. Ο ρόλος της Κίνας ως ηγέτιδας δύναμης στις καθαρές τεχνολογίες την καθιστά κεντρικό παίκτη στην προσπάθεια αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης (*China's Transition to a Low-Carbon Economy and Climate Resilience Needs Shifts in Resources and Technologies*, 2022).

4.6. Αναδυόμενες Αγορές: Εταίροι ή Ανταγωνιστές;

Ο τίτλος αναδεικνύει την πολυδιάστατη σχέση μεταξύ της Κίνας και των χωρών που ανήκουν στις αναδυόμενες αγορές, οι οποίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα της παγκόσμιας οικονομίας. Η Κίνα, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, έχει ισχυρό αντίκτυπο στις αναδυόμενες αγορές, τόσο ως εταίρος όσο και ως ανταγωνιστής.

Από τη μία πλευρά, οι αναδυόμενες αγορές επωφελούνται από τη δυναμική ανάπτυξη της Κίνας, καθώς η χώρα αυτή έχει αναδειχθεί σε σημαντικό εμπορικό εταίρο. Χώρες της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής, αλλά και της Νοτιανατολικής Ασίας έχουν ωφεληθεί από τις κινεζικές επενδύσεις σε υποδομές, που στοχεύει στη σύνδεση της Κίνας με άλλες περιοχές μέσω μεταφορών και εμπορίου. Ειδικότερα, η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος για πολλές αναδυόμενες οικονομίες, παρέχοντας αγορές για πρώτες ύλες και εξαγωγές (όπως πετρέλαιο, μέταλλα και αγροτικά προϊόντα).

Από την άλλη πλευρά, η Κίνα μπορεί να θεωρηθεί και ανταγωνιστής των αναδυόμενων αγορών σε ορισμένους τομείς. Με την ταχεία πρόοδο στην τεχνολογία και τη βιομηχανία, η Κίνα είναι πλέον ηγέτης σε τομείς όπως οι ηλεκτρικές μπαταρίες, τα ηλεκτρονικά και τα αυτόνομα οχήματα. Αυτό δημιουργεί ανταγωνιστικές πιέσεις στις αναδυόμενες αγορές που προσπαθούν να αναπτύξουν εγχώρια βιομηχανία ή να συμμετάσχουν σε νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Ειδικότερα, η επιτυχία της Κίνας στον τομέα των ηλεκτρικών οχημάτων και της παραγωγής μπαταριών απειλεί τα συμφέροντα χωρών όπως η Γερμανία και η Ιαπωνία, καθώς και άλλες αναδυόμενες οικονομίες που εξαρτώνται από τις παραδοσιακές βιομηχανίες.

Η διαφοροποίηση στην οικονομική πορεία των αναδυόμενων αγορών και της Κίνας είναι επίσης εμφανής σε πρόσφατες τάσεις. Ενώ η Κίνα έχει παρουσιάσει σημάδια επιβράδυνσης λόγω εσωτερικών δυσκολιών, όπως η χρεοκοπία στον τομέα των ακινήτων και η μειωμένη καταναλωτική εμπιστοσύνη, άλλες αναδυόμενες αγορές, όπως η Ινδία και η Βραζιλία, καταγράφουν θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αυτή η «αποσύνδεση» σημαίνει ότι πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Αφρικής αρχίζουν να διαφοροποιούν τις οικονομικές τους σχέσεις, εστιάζοντας λιγότερο στην Κίνα και περισσότερο σε άλλες αναδυόμενες αγορές ή ακόμη και στον Δυτικό κόσμο.

Εν κατακλείδι, η Κίνα αποτελεί έναν πολυσχιδή παράγοντα για τις αναδυόμενες αγορές, λειτουργώντας ταυτόχρονα ως εταίρος και ανταγωνιστής. Η αμοιβαία εξάρτηση που χαρακτηρίζει τις σχέσεις της με αυτές τις χώρες, σε συνδυασμό με τις στρατηγικές διαφοροποίησης που αναπτύσσουν οι αναδυόμενες οικονομίες, συνεχίζει να διαμορφώνει τις διεθνείς οικονομικές τους σχέσεις. Ωστόσο, η ανάγκη για ισχυρότερες και πιο ισότιμες συνεργασίες καθίσταται επιτακτική, καθώς οι ταχείες εξελίξεις στην τεχνολογία, τις διεθνείς σχέσεις και την παγκόσμια οικονομία απαιτούν μια πιο σύνθετη και ευέλικτη προσέγγιση. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία αποκτά το ερώτημα που θέτουν οι Mavroidis και Sapir (2019) σχετικά με το εάν η Κίνα θα συμμετάσχει σε διαπραγματεύσεις για την αναμόρφωση των κανόνων του ΠΟΕ, ειδικά σε ζητήματα που αφορούν τις κρατικές επιχειρήσεις και τη μεταφορά τεχνολογίας – ένα κρίσιμο και εξαιρετικά απαιτητικό ζήτημα.

4.7. Η επόμενη μέρα για την Παγκόσμια Οικονομική Ηγεμονία

Η Κίνα, κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών, έχει αναδειχθεί ως μία από τις μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις παγκοσμίως, επιδεικνύοντας μια εντυπωσιακή ανάπτυξη που την καθιστά έναν από τους κυριότερους παίκτες στη διεθνή οικονομία. Η εντυπωσιακή πρόοδος της χώρας, από την εφαρμογή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων του 1978, την έχει βοηθήσει να οικοδομήσει την ισχυρότερη καπιταλιστική οικονομία με σοσιαλιστικό καθεστώς στον κόσμο, καθιστώντας την ταυτόχρονα εμπορικό και βιομηχανικό ηγέτη. Παρά την οικονομική της κυριαρχία, η Κίνα αντιμετωπίζει προκλήσεις στο να επιτύχει πλήρη παγκόσμια ηγεμονία, καθώς η στρατηγική της στην εξωτερική πολιτική και η στάση της απέναντι στις ηθικές και πολιτισμικές αξίες παραμένουν αμφισβητούμενες σε πολλές χώρες.

Στην επόμενη μέρα της παγκόσμιας οικονομικής ηγεμονίας της Κίνας, τα ζητήματα που θα διαμορφώσουν τη θέση της στο διεθνές προσκήνιο περιλαμβάνουν την ικανότητα της χώρας να διατηρήσει την ανάπτυξή της, να προσαρμοστεί σε νέες οικονομικές προκλήσεις, καθώς

και τη δυνατότητά της να ασκήσει πολιτική επιρροή χωρίς να έρχεται σε σύγκρουση με τις διεθνείς αρχές. Παρά την οικονομική της ισχύ, η Κίνα δεν έχει καταφέρει να εμπνεύσει το διεθνές κοινό με το ίδιο πολιτισμικό ή ηθικό υπόβαθρο που είχε η ηγεμονία των παλαιότερων δυνάμεων, όπως οι ΗΠΑ και οι δυτικές χώρες. Η αντίσταση των γειτόνων της Κίνας, όπως η Ιαπωνία και η Ινδία, σε οποιαδήποτε μορφή σύγχρονης κινεζικής ηγεμονίας, βασίζεται σε σύγχρονες διεθνείς αξίες, όπως η εθνική κυριαρχία και η δημοκρατία (Van Ness, 2016).

Ωστόσο, η Κίνα διατηρεί μια ισχυρή οικονομική θέση μέσω της εκτεταμένης εξαγωγής αγαθών και υπηρεσιών, με την αλματώδη αύξηση των επενδύσεών της σε διάφορες περιοχές του κόσμου, όπως η Αφρική και η Νοτιοανατολική Ασία, και την επιρροή της στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Η εξαιρετική παραγωγή αγαθών και η ελκυστική αγορά που προσφέρει η Κίνα την καθιστούν αναγκαία για πολλές χώρες, γεγονός που της επιτρέπει να διατηρεί σημαντική οικονομική και πολιτική επιρροή (Goyal, 2023).

Η μεγάλη πρόκληση για την Κίνα στην επόμενη ημέρα της οικονομικής ηγεμονίας της είναι να διαχειριστεί τις εσωτερικές αντιφάσεις, όπως την ανισότητα, τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη διαφθορά, τα οποία πλήττουν την κοινωνική συνοχή και τη διεθνή εικόνα της. Παρά την εντυπωσιακή της οικονομική ανάπτυξη, η έλλειψη ενός ηθικού και πολιτισμικού μοντέλου που να προσελκύει τη διεθνή κοινότητα, η Κίνα θα μπορούσε να αντιμετωπίσει δυσκολίες στη διεκδίκηση της ηγεμονίας στον 21^ο αιώνα (Van Ness, 2016).

Με αυτό το πλαίσιο, η Κίνα φαίνεται να παραμένει στην κορυφή της παγκόσμιας οικονομίας, αλλά η μελλοντική της ηγεμονία εξαρτάται από την ικανότητά της να συνδυάσει την οικονομική δύναμη με την ηθική και πολιτισμική επιρροή. Στο μέλλον, θα είναι κρίσιμο να διαχειριστεί τις σχέσεις της με τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις και να αντιμετωπίσει τις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις, αν επιθυμεί να διατηρήσει την ηγετική της θέση.

4.8. Συμπεράσματα

Αναλύοντας τις προκλήσεις και τις προοπτικές της Κίνας από την οπτική των παγκόσμιων δυναμικών, γίνεται σαφές ότι η χώρα βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή, όπου οι διεθνείς πιέσεις και η ανάγκη για στρατηγική προσαρμογή καθορίζουν την πορεία της. Οι εξωτερικές πιέσεις, όπως οι εμπορικές αντιπαραθέσεις με τις ΗΠΑ και η γεωπολιτική αντιπαλότητα, περιορίζουν τη δυνατότητα της Κίνας να επιδιώξει ανενόχλητα τις επιδιώξεις της για παγκόσμια ηγεμονία. Όμως, οι στρατηγικές επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, η επιμονή στη μετάβαση σε πράσινη οικονομία και η ενίσχυση του «Νέου Δρόμου του Μεταξιού» της προσφέρουν τις βάσεις για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ενίσχυση της διεθνούς επιρροής της. Η Κίνα, ενώ αντιμετωπίζει εσωτερικές οικονομικές ανισότητες και την πρόκληση της δημογραφικής γήρανσης, συνεχίζει να αναδύεται ως βασικός παίκτης στις παγκόσμιες εμπορικές συμμαχίες. Η ικανότητά της να προσαρμόζεται στις ταχύτερες αλλαγές της διεθνούς σκηνής, να προσεγγίζει τις αναδυόμενες αγορές και να ενισχύει τις στρατηγικές συμμαχίες μέσω των BRICS+ καθιστούν την Κίνα έναν κρίσιμο παράγοντα για την παγκόσμια οικονομία. Οι προοπτικές παραμένουν θετικές, αλλά το μέλλον της εξαρτάται από τη διαχείριση των εξωτερικών προκλήσεων και τη συνεχιζόμενη εσωτερική αναδιάρθρωση.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την πορεία της Κίνας ως παγκόσμια οικονομική δύναμη μέσω του διεθνούς εμπορίου, εστιάζοντας στην ιστορική εξέλιξη, τις σύγχρονες προκλήσεις και τις μελλοντικές προοπτικές όπως αυτές αποτυπώνονται από το αναπτυξιακό της μοντέλο. Από τη μελέτη της οικονομικής ιστορίας της χώρας, παρατηρείται η οικονομική της ανάπτυξη από τη γεωργική οικονομία της δυναστείας των Μινγκ (明朝) και πώς εξελίσσεται μέσα από τις εκτεταμένες οικονομικές μεταρρυθμίσεις του Ντενγκ Σιαοπίνγκ (邓小平) τη δεκαετία του 1980. Πώς οι μεταρρυθμίσεις αυτές επικεντρώθηκαν στην απελευθέρωση της αγοράς, την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων και πώς αποτέλεσαν τους ακρογωνιαίους λίθους της οικονομικής της ανάκαμψης και ανάπτυξης της χώρας. Επιπλέον, η σταδιακή άρση των περιορισμών στην επιχειρηματική δραστηριότητα και η ίδρυση ειδικών οικονομικών ζωνών συνέβαλαν στην ραγδαία ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας, μετατρέποντας την Κίνα σε ένα παγκόσμιο οικονομικό κολοσό.

Από τη μελέτη της σύγχρονης εμπορικής κυριαρχίας της Κίνας, διαπιστώνεται ότι έχει αποκτήσει τον τίτλο ως «εργοστασίου του κόσμου». Μέσω στρατηγικών επενδύσεων σε διάφορους τομείς, η Κίνα εδραίωσε τη θέση της ως ηγέτιδα δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο, διατηρώντας το μεγαλύτερο εμπορικό πλεόνασμα διεθνώς. Το εξωτερικό εμπόριο αναδεικνύεται σε κεντρικό μοχλό ανάπτυξης και επέκτασης της διεθνούς επιρροής της, επιτρέποντάς της να αναπτύξει εμπορικές σχέσεις με κάθε ήπειρο και να κυριαρχήσει στις αλυσίδες εφοδιασμού. Παράλληλα, η χώρα έχει επενδύσει σημαντικά σε λιμενικές υποδομές, τεχνολογικές εξελίξεις και συστήματα logistics, τα οποία ενισχύουν τη δυνατότητά της να διαχειρίζεται και να μεταφέρει τεράστιες ποσότητες προϊόντων σε ολόκληρο τον κόσμο, αναδιαμορφώνοντας τους όρους του παγκόσμιου εμπορίου.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση της διπλωματικής εργασίας, η πρωτοβουλία «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος» - “一帶一路” αποτελεί ένα από τα πλέον φιλόδοξα στρατηγικά εργαλεία της Κίνας. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην ενίσχυση της παρουσίας της στις διεθνείς αγορές, προσφέροντας πρόσβαση σε πρώτες ύλες και δημιουργώντας πολυδιάστατες συνεργασίες με περισσότερες από 140 χώρες. Επιπρόσθετα, μέσω επενδύσεων σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, η Κίνα επεκτείνει τη γεωπολιτική και οικονομική της επιρροή, αναπτύσσοντας ένα δίκτυο στρατηγικών συνεργασιών που ενισχύουν τη θέση της ως παγκόσμιου οικονομικού ηγέτη. Οι τεράστιες επενδύσεις σε έργα υποδομής, όπως σιδηροδρομικά δίκτυα, αυτοκινητόδρομοι και ενεργειακές εγκαταστάσεις, συμβάλλουν στη διεύρυνση των παγκόσμιων εμπορικών οδών και στην ενίσχυση της διασυνδεσιμότητας μεταξύ των χωρών, διαμορφώνοντας ένα νέο παγκόσμιο εμπορικό χάρτη.

Ωστόσο, η μελέτη της εργασίας δεν παραβλέπει τις σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα, τις γεωπολιτικές εντάσεις, τις εμπορικές διαμάχες – κυρίως με τις ΗΠΑ και την ΕΕ – και τις αυξανόμενες απαιτήσεις για περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Επίσης, αναδεικνύει την ανάγκη για εξισορρόπηση ανάμεσα στην ταχεία οικονομική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία. Παράλληλα, η αύξηση του εργατικού κόστους απαιτεί

καινοτόμες πολιτικές και στρατηγικές αναπροσαρμογής, για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας.

Από τη διπλωματική εργασία προκύπτουν τα εξής βασικά συμπεράσματα:

1. Η οικονομική άνοδος της Κίνας είναι αποτέλεσμα μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού που περιλαμβάνει εκτεταμένες επενδύσεις σε υποδομές, την προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της. Η ένταξή της στον ΠΟΕ το 2001 αποτέλεσε καθοριστικό σημείο για εκτίναξη των εξαγωγών και την ενίσχυση της παρουσίας της στις παγκόσμιες αγορές.
2. Η Κίνα έχει αναπτύξει ένα υβριδικό οικονομικό μοντέλο, το οποίο συνδυάζει την κρατική παρέμβαση και ελεύθερη αγορά. Το μοντέλο αυτό της επιτρέπει να προσαρμόζεται σε διαφορετικές οικονομικές συνθήκες, ενισχύοντας την ανθεκτικότητά της και την ικανότητά της να καινοτομεί.
3. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα περιλαμβάνουν εμπορικές διαμάχες, γεωπολιτικές εντάσεις και την ανάγκη για μετάβαση σε ένα πιο βιώσιμο οικονομικό μοντέλο. Η επιτυχής αντιμετώπισή τους θα καθορίσει τη μακροπρόθεσμη πορεία της οικονομικής της ανάπτυξης, καθώς και τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στην παγκόσμια σκακιέρα.

Συνοψίζοντας, η οικονομική πορεία της Κίνας αποτελεί ένα εντυπωσιακό παράδειγμα για το πώς μια χώρα μπορεί να αξιοποιήσει τις προκλήσεις ως ευκαιρίες, να ενισχύσει τη διεθνή της επιρροή και να διαμορφώσει ένα μέλλον βασισμένο στη στρατηγική, στη βιωσιμότητα και στη συνεργασία. Με δεδομένη τη δυναμική της, η Κίνα δεν είναι απλώς ένας πρωταγωνιστής της παγκόσμιας οικονομίας, αλλά και ένας παράγοντας που θα συνεχίσει να διαμορφώνει το παγκόσμιο οικονομικό τοπίο τις επόμενες δεκαετίες.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Οι προτάσεις για περαιτέρω έρευνα επικεντρώνονται σε καίρια ζητήματα που αφορούν την παγκόσμια οικονομική και περιβαλλοντική δυναμική. Συγκεκριμένα, προτείνεται η περιβαλλοντική δυναμική, η εμβάθυνση στη μελέτη των κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνεπειών των κινεζικών εμπορικών πολιτικών στις αναδυόμενες αγορές, καθώς και η εξέταση της επίδρασης του BRI στις γεωπολιτικές ισορροπίες και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παράλληλα, η ανάλυση της συμβολής της τεχνολογικής καινοτομίας στη μακροπρόθεσμη οικονομική κυριαρχία της Κίνας αποτελεί σημαντική κατεύθυνση έρευνας. Επιπλέον, αναδεικνύεται η ανάγκη διερεύνησης της δυναμικής συνεργασίας της Κίνας με ανεπτυγμένες χώρες για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων, ενώ εξίσου κρίσιμη είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο το κινεζικό οικονομικό μοντέλο μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, ανοίγοντας θεωρώ νέες προοπτικές ανάπτυξης για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Βιβλιογραφία

- Algieri, F. (2002). *EU Economic Relations with China: An Institutionalist Perspective*. Cambridge University Press.
- Atanassova-Cornelis, E., Brown, K., Duchâtel, M., Ekman, A., Huotari, M., Makocki, M., Parton, C., Van Der Putten, F.-P., Shi-Kupfer, K., & Wacker, G. (2017). European Union Institute for Security Studies (EUISS) Report Part Title: EU-CHINA RELATIONS: Report Part Author(s): Gudrun Wacker Report Title: Chinese futures: Report Subtitle: Horizon 2025. *European Union Institute for Security Studies*.
- Bingfeng, F. (2024). *Κίνα: Πηγή καινοτομίας νέων ενεργειακών οχημάτων*. Ναυτεμπορική ECONOMIC DAILY 经济. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.naftemporiki.gr/finance/world/1675227/kina-pigi-kainotomias-neon-energeiakon-ochimaton/> .
- Brown, K. (2012). China's overseas investment in the European union. *International Spectator*, 47(2), 74–86. <https://doi.org/10.1080/03932729.2012.683279>
- CGTN. (2017). *BYD predicts China shift to electric cars by 2030*. Ανακτήθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2024, από https://news.cgtn.com/news/7755444d77597a6333566d54/share_p.html .
- CGTN. (2017). *Exclusive: AIIB president Jin Liqun says AIIB to be a 'platform for cooperation'*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://news.cgtn.com/news/3d6b6a4e35637a4d/index.html> .
- CGTN. (2019). *BYD partners with Huawei in loV, intelligent driving*. Ανακτήθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2024, από <https://news.cgtn.com/news/3d3d514f34516a4e33457a6333566d54/index.html> .
- CGTN. (2022). *China's BYD overtakes Tesla as world's biggest EV producer by sales*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://news.cgtn.com/news/2022-07-07/Chinese-auto-maker-BYD-overtakes-Tesla-in-global-EV-sales-1btagWjQDBu/index.html> .
- CGTN. (2022). *Chinese tea making joins UNESCO list*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://news.cgtn.com/news/2022-11-30/Chinese-tea-making-joins-UNESCO-list-1fnlKJ9kTsc/index.html> .
- CGTN. (2023). *China plays pivotal role in enhancing BRICS cooperation: Cambodian experts*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://news.cgtn.com/news/2023-08-19/China-plays-pivotal-role-in-enhancing-BRICS-cooperation-Experts-1moK8MCW9q0/index.html> .

- CGTN. (2024). *China's BYD outpaces Tesla in global quarterly EV sales*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://news.cgtn.com/news/2024-01-03/China-s-BYD-outpaces-Tesla-in-global-quarterly-EV-sales-1q3uKXqRbA4/p.html> .
- Chimbelu, C. (2019). *Making Chinese investment in African ports work*. Deutsche Welle (DW). Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.dw.com/en/making-chinese-investment-in-african-ports-work-despite-risks/a-49282176> .
- China Daily | 中国日报网. (2024). *China-Africa economic, trade relations deepen*. Ανακτήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2024, από <https://www.chinadaily.com.cn/a/202408/16/WS66bea836a3104e74fddba41b.html> .
- China Statistical Press. (2023). *National Bureau of Statistics of China, 1978-2022, China Statistical Yearbook*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.stats.gov.cn/sj/ndsjs/2023/indexeh.htm> .
- De Santis, H. (2024). *Gearing Up for a Multipolar World*. The National Interest. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://nationalinterest.org/feature/gearing-multipolar-world-209932> .
- Deni, J. R., Alden, C., Brattberg, E., Cliff, R., Duckenfield, M., Ellis, R. E., Nelson, N., & Speranza, L. (2022). Strategic Studies Institute, US Army War College Report Part Title: CHINA'S STRATEGY AND POLICY TOWARD EUROPE TODAY Report Part Author(s): Roger Cliff Report Title: China, Europe, and the Pandemic Recession: Report Subtitle: Beijing's Investments and Transatlantic Security. *Strategic Studies Institute, US Army War College*.
- Development Asia - An Initiative of Asian Development Bank. (2022). *Climate Change Adaptation Strategy of the People's Republic of China*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://rksi.adb.org/publications/climate-change-adaptation-strategy-of-the-prc/> .
- Eurostat Statistics Explained. (2024). *China-EU-International trade in goods statistics*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/55157.pdf> .
- Fallon, T. (2015). The new silk road: Xi jinning's grand strategy for eurasia. *American Foreign Policy Interests*, 37(3), 140–147. <https://doi.org/10.1080/10803920.2015.1056682> .
- Feenstra, R. C., & Wei, S.-Jin. (2010). China's growing role in world trade. *University of Chicago Press*, 591.
- Fu, Y. & Egedu, O. (2021). China's BRI and the AfCFTA: Potential Overlaps, Complementarities and Challenges Policy Insights 113. *South African Institute of International Affairs*. https://au.int/sites/default/files/treaties/36437-treaty-consolidated_text_on_cfta_-_en.pdf .

- Global Times. (2021). *ASEAN becomes China's largest trading partner in 2020, with 7% growth*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.globaltimes.cn/page/202101/1212785.shtml> .
- Gonzalez, A., & Veron, N. (2019). EU Trade Policy Amid The China-US Clash: Caught In The Cross-Fire? *Bruegel*.
- Goyal, L. J. (2023). *Exploring China's Economic Hegemony and Its Global Significance*. Easily Economics. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.easilyeconomics.com/exploring-chinas-economic-hegemony-and-its-global-significance/> .
- Gutierrez, P. (2024). *Hungary is key to Chinese auto giant BYD's plans to grab market share in Europe*. CGTN. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://newseu.cgtn.com/news/2024-02-23/Hungary-is-key-to-BYD-s-plans-to-grab-market-share-in-Europe-1rpzcTFmMoM/p.html> .
- Holslag, J. (2017). How China's New Silk Road Threatens European Trade. *International Spectator*, 52(1), 46–60. <https://doi.org/10.1080/03932729.2017.1261517> .
- Hruby, A. (202). *The digital infrastructure imperative in African markets*. Atlantic Council. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/africasource/the-digital-infrastructure-imperative-in-african-markets/> .
- International Monetary Fund (IMF). (2023). *Gulf Cooperation Council | Economic Prospects and Policy Priorities for the GCC Countries*. No. 23/413. Ανακτήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2024, από <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/12/14/Gulf-Cooperation-Council-Economic-Prospects-and-Policy-Challenges-for-the-GCC-Countries-542513> .
- Kuhn, B. M., & Margellos, D. L. (2022). *On the way to a multipolar world order*. Development and Cooperation (D+C). Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.dandc.eu/en/article/chinas-rise-means-us-and-europe-need-adjust-their-foreign-policy-avoid-losing-geopolitical> .
- Lei, C. (2023). *Κίνα: Στην κορυφή 3 δείκτες της ναυπηγικής βιομηχανίας*. Ναυτεμπορική ECONOMIC DAILY 经济日报. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.naftemporiki.gr/finance/world/1549452/kina-stin-koryfi-3-deiktes-tis-naypigikis-viomichanias/> .
- Li, K., & Jiang, W. (2018). Chapter Title: China's foreign trade: Reform, performance and contribution to economic growth. *Australia National University Press*. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv5cgbnk.36> .

- Li, K., Jiang, W. (2018). Chapter Title: China's foreign trade: Reform, performance and contribution to economic growth. *Australian National University*.
<https://www.jstor.org/stable/j.ctv5cgbnk.36> .
- Li, Y. (2014). China's Free Trade Agreement Diplomacy. *University of Adelaide*.
- Lons, C., Fulton, J., Sun, D., & Al-Tamimi, N. (2019). European Council on Foreign Relations CHINA'S GREAT GAME IN THE MIDDLE EAST POLICY BRIEF CHINA'S GREAT GAME IN THE MIDDLE EAST. *European Council on Foreign Relations*.
- Manning, R. A. (2020). Trade and Financial Fragmentation-New challenges to global stability. *Atlantic Council*.
- Mattoo, A., Subramanian, A., Baldwin, R., Fred Bergsten, C., Bown, C., Hoekman, B., Hufbauer, G., Lamy, P., Low, P., Martin, W., & Minton-Beddoes, Z. (2011). China and the World Trading System. *Peterson Institute for International Economics*.
<http://ssrn.com/abstract=1968640>Tel:
- Mavroidis, P. C. S. A. (2019). China and the world trade organisation: Towards a better fit. *Buegel*.
- McBride, J., Berman, N., & Chatzky, A. (2023). *China's Massive Belt and Road Initiative*. Council on Foreign Relations.
- Mdoe, G. (2024). *How FOCAC 2024 paved the way for deeper China-Africa collaboration*. The Exchange - Africa's Investment Gateway.
<https://theexchange.africa/industry-and-trade/focac-china-africa-ties/> .
- Medeiros, E. S., Cliff, R., Crane, K., & Mulvenon, J. C. (2005). Chapter Title: China's Shipbuilding Industry Book Title: A New Direction for China's Defense Industry. *RAND Corporation*. <https://doi.org/10.7249/mg334af.10> .
- Miller, M. C. (2022). China and the Belt and Road Initiative in South Asia. *Council on Foreign Relations*.
- Ministry of Foreign Affairs People's Republic of China. (2018). *Hu Jintao Addresses the G20 Summit on Financial Markets and the World Economy in Washington*. Ανακτήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2024, από
https://www.fmprc.gov.cn/eng/xw/zyjh/202405/t20240530_11340030.html .
- Morrison, W. M. (2019). China's Economic Rise: History, Trends, Challenges, and Implications for the United States. *Congressional Research Service*.
<https://crsreports.congress.gov> .
- Norton, B. (2023). *BRICS expanding into economic powerhouse: Petrodollar under threat*. Geopolitical Economy (GE). Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από
<https://geopoliticeconomy.com/2023/08/25/brics-expand-economy-petrodollar/> .

- OEC (The Observatory of Economic Complexity). (2024). *China (CHN) Exports, Imports, and Trade*. Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2025, από https://oec.world/en/profile/country/chn?utm_source .
- OECD. (2018). *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in China*. Ανακτήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2024, από <https://doi.org/10.1787/9789264085299-en> .
- Oosterveld, W., Wilms, E., & Kertysova, K. (2018). Hague Centre for Strategic Studies Report Part Title: China in the Caribbean Report Title: The Belt and Road Initiative Looks East Report Subtitle: Political Implications of China's Economic Forays in the Caribbean and the South Pacific. *Hague Center for Strategic Studies*.
- Ran, C. (2018). *Four Deng Xiaoping ideas that changed China*. CGTN. Ανακτήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2024, από https://news.cgtn.com/news/3d4d544f7a556a4d/share_p.html .
- Rieck, C. E., Lars, /, Schmidt, P., Friedrich, M. A., Woischnik, J., Steinmeyer, A., Feltes, T., Crawford, C., Awe, T., & Wenniges, T. (2016). One Plus Four BRICS-Ambitions for Geopolitical Reform and Chinese Dominance Rise and Fall of Regional Powers 9 Rise and Fall of Regional Powers. *Konrad Adenauer Stiftung*.
- Sabanoglu, T. (2024). *Volume of U.S. imports of trade goods from China from 1985 to 2023*. Statista. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.statista.com/statistics/187675/volume-of-us-imports-of-trade-goods-from-china-since-1985/> .
- SCIENCE & TECHNOLOGY ACTION COMMITTEE. (2024). *China is investing more in science and technology than ever before. Here's why that's a problem*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://sciencetechaction.org/news-item/china-is-investing-more-in-science-and-technology-than-ever-before-heres-why-thats-a-problem/> .
- Segal, A. (2017). Prepared statement by A dam Segal Ira A. Lipman Chair in Emerging Technologies and National Security and Director of the Digital and Cyberspace Policy Program Council on Foreign Relations Hearing on Examining the Operations of the Committee on Foreign Investment in the United States (CFIUS). *Council on Foreign Relations*. <https://about.jstor.org/terms>
- The International Energy Agency (IEA 50). (2021). *China has a clear pathway to build a more sustainable, secure and inclusive energy future*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.iea.org/news/china-has-a-clear-pathway-to-build-a-more-sustainable-secure-and-inclusive-energy-future> .
- The Observatory of Economic Complexity (OEC). (2024). *China and Saudi Arabia Trade*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/chn/partner/sau> .

- Tiboris, M. (2019). Chicago Council on Global Affairs Addressing China's Rising Influence in Africa. *Chicago Council on Global Affairs*.
- Van Ness, P. (2016). *Does China have what it takes to become a global hegemon?* The Wilson Quarterly. Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.wilsonquarterly.com/quarterly/the-post-obama-world/does-china-have-what-it-takes-to-become-a-global-hegemon> .
- Whalley, J. (2005). China in the World Trading System The Centre for International Governance Innovation Emerging Economies Building Ideas for Global Change TM. *The Centre for International Governance Innovation*. www.cigionline.org
- World Bank. (2020). *The African Continental Free Trade Area - Economic and Distributional Effects*. Ανακτήθηκε στις 21 Νοεμβρίου 2024, από <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/216831595998182418/the-african-continental-free-trade-area-economic-and-distributional-effects> .
- World Bank. (2022). *China's Transition to a Low-Carbon Economy and Climate Resilience Needs Shifts in Resources and Technologies*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/10/12/china-s-transition-to-a-low-carbon-economy-and-climate-resilience-needs-shifts-in-resources-and-technologies> .
- World Integrated Trade Solution. (2023). *China Imports/Exports*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://wits.worldbank.org/countryprofile/en/chn> .
- World Resources Institute. (2023). *China Elevates Climate Adaptation on National Agenda*. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από <https://www.wri.org/outcomes/china-elevates-climate-adaptation-national-agenda> .
- Wu, T. (2023). *China's Audacious Bid for Its Vision of a Multipolar World*. The Diplomat. Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2025, από <https://thediplomat.com/2023/05/chinas-audacious-bid-for-its-vision-of-a-multi-polar-world/> .
- Xinchen, X. (2018). *Challenges ahead of 'Made in China 2025'*. CGTN. Ανακτήθηκε στις 21 Οκτωβρίου 2024, από https://news.cgtn.com/news/3141544f7a677a6333566d54/share_p.html .
- Xinhua News Agency | 新华社. (2020). *The Chinese government and the African Union signed a cooperation plan for jointly building the 'Belt and Road'* | 中国政府与非洲联盟签署签署共建“一带一路”合作规划.

- Yiang, G. (2024). *Κίνα: Η καμπύλη ανάκαμψης 'καθρέφτης' της μεταποίησης*.
 Ναυτεμπορική ECONOMICDAILY 经济日报.
 Ανακτήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2024, από
<https://www.naftemporiki.gr/finance/world/1698747/kina-i-kampyli-anakampsis-kathreftis-tis-metapoiisis/> .
- Yu, M., Tian, W. (2012). Chapter Title: China's Processing Trade: A firm-level analysis
 Title: Rebalancing and Sustaining Growth in China. *ANU Press*.
<https://about.jstor.org/terms> .
- Zhou, L. (2013). Chapter Title: China's Agricultural Development: Achievements and Challenges
 Title: China: A New Model for Growth and Development. *ANU E Press*.
<https://about.jstor.org/terms> .
- Γεωρτζόγλου, Γ. (2023). *Ανάλυση: Ταξιδεύοντας με κινεζικό τρένο από τη Μομπάσα στο Ναιρόμπι*. In.Gr. Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2025, από
<https://www.in.gr/2023/08/30/economy/diethnis-oikonomia/analysi-taksideyontas-kineziko-treno-apo-ti-mompasa-sto-nairompi/> .
- Η ΕΕ και η Κίνα καταλήγουν σε καταρχήν συμφωνία σχετικά με τις επενδύσεις*. (2020).
 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από
<https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20161014STO47381/oi-emporikes-sumfonies-tis-ee> .
- Καραγεώργος, Λ. (2024). *Ναυπηγεία: Στην Κίνα κατασκευάζεται το 60% των νέων πλοίων*.
 Οικονομικός Ταχυδρόμος. Ανακτήθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2025, από
<https://www.ot.gr/2024/08/07/naytilia/paraggelies-stin-kina-kataskeyazetai-to-60-ton-neon-ploion/> .
- Καρζής, Θ. (2000). *Η Ιστορία και ο Πολιτισμός της Κίνας*. 'Νέα Σύνορα' Εκδοτικός Οργανισμός ΛΙΒΑΝΗ.
- Συντακτική Ομάδα Ναυτικών Χρονικών. (2018). *Αμφιβολίες για το μέλλον των κινεζικών επενδύσεων στη Μαύρη Ηπειρο*. ΝΑΥΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ.
 Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2025, από
<https://www.naftikachronika.gr/2018/05/27/amfivolies-gia-to-mellon-ton-kinezikon-ependyseon-sti-mavri-ipeiro/> .